

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА РУСЕ

Фаза „ПРЕДВАРИТЕЛЕН ПРОЕКТ“

Възложител: Община Русе

Изпълнител: ДЗЗД „Геотехинженеринг“

Юни, 2018 г.

СЪДЪРЖАНИЕ:

ВЪВЕДЕНИЕ

1. ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ОУПО

1.1. Цели на ОУПО – стр.4

1.2. Задачи на ОУПО – стр.4

2. ГЕОГРАФСКО ПОЛОЖЕНИЕ, ГРАНИЦИ И ГОЛЕМИНА НА ОБЩИНА РУСЕ – стр.6

3. ПРИРОДО – ГЕОГРАФСКИ УСЛОВИЯ И РЕСУРСИ

3.1. Релеф – стр.6

3.2. Климат – стр.7

3.3. Води – стр.11

3.4. Почви – стр.11

3.5. Полезни изкопаеми – стр.12

3.6. Земеделски и горски територии – стр.12

3.7. Флора – стр.12

3.8. Фауна – стр.12

3.9. Изводи – стр.13

4. ТЕРИТОРИАЛНА СТРУКТУРА И ЗЕМЕПОЛЗВАНЕ

4.1. Баланс на територията – стр.13

4.2. Изводи – стр.14

5. СЕЛИЩНА МРЕЖА И НАСЕЛЕНИ МЕСТА – СЪСТОЯНИЕ И УСТРОЙСТВЕНИ ИЗИСКВАНИЯ

5.1. Историческо развитие – стр.14

5.2. Градоустройствени характеристики на населените места – йерархизация и основни проблеми на жизнената среда – стр.20

5.3. Функционални характеристики и връзки – стр.20

5.4. Селищни образувания и земи по §4 от ПЗР и ЗСПЗЗ – стр.23

5.5. Изводи за състоянието на селищната мрежа – стр.25

6. ДЕМОГРАФСКИ И ТРУДОВ ПОТЕНЦИАЛ

6.1. Брой и динамика на населението – стр.26

6.2. Възрастово-полова структура на населението – стр.29

6.3. Етническа структура на населението – стр.30

6.4. Образователна структура – стр.31

6.5. Икономическа активност и безработица – стр.32

6.6. Изводи и прогнози – стр.34

7. ИКОНОМИЧЕСКИ АКТИВНОСТИ – СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ

7.1. Характеристика и структура–териториална локализация– стр.35

7.2. Изводи и прогнози – стр.42

8. ОБИТАВАНЕ И ЖИЛИЩЕН ФОНД

8.1. Обща характеристика, анализ и структура – териториална локализация – стр.42

8.2. Изводи – стр.50

9. СОЦИАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

9.1. Образование – стр.50

9.2. Здравеопазване – стр.55

9.3. Социални дейности – стр.58

9.4. Спорт – стр.64

9.5. Изводи – стр.66

10. ЗЕЛЕНА СИСТЕМА, ОТДИХ И ТУРИЗЪМ

10.1. Зелена система – стр.66

10.1.1. Терени със специално предназначение - гробищни паркове - стр.66

10.2. Отдых и туризъм – стр.67

10.3. Изводи – стр.71

11. ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА

11. 1. Пътна инфраструктура – стр.72

11. 2. Железопътна инфраструктура – стр.75

11. 3. Транспорт видове и характеристики

11.3.1. Автомобилен и автобусен транспорт – стр.76

11.3.2. Железопътен транспорт – стр.78

11.3.3. Воден транспорт – стр.78

11.3.4. Велосипедно движение – стр.78

11.3.5. Въздушен транспорт – стр.79

11. 4. Изводи – стр.79

12. ИНЖЕНЕРНИ МРЕЖИ И СЪОРЪЖЕНИЯ

12.1. Водоснабдяване и канализация – стр.80

12.2. Електроснабдяване – стр.83

12.3. Топлоснабдяване – стр.85

12.4. Газоснабдяване – стр.85

12.5. Телекомуникации – стр.85

12.6. Изводи – стр.86

13. СЪСТОЯНИЕ И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

- 13.1. Атмосферен въздух – стр.86**
- 13.2. Води – стр.87**
- 13.3. Почви – стр.91**
- 13.4. Нарушени територии – стр.92**
- 13.5. Полезни изкопаеми – стр.92**
- 13.6. Ландшафт – стр.92**
- 13.7. Биологично разнообразие – стр.93**
- 13.8. Защитени територии – стр.93**
- 13.9. Отпадъци – стр.94**
- 13.10. Акустична обстановка – стр.95**
- 13.11. Радиационна обстановка – стр.95**
- 13.12. Рискове от природни бедствия и аварии – стр.95**
- 13.13. Околната среда и културното наследство – стр.96**
- 13.14. Изводи – стр.97**

14. КУЛТУРНО –ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО

- 14.1. Недвижими културни ценности – стр.98**
- 14.2. Движими културни ценности – стр.101**
- 14.3. Нематериално културно наследство – стр.102**
- 14.4. Културни маршрути – стр.105**
- 14.5. Източници на риск за опазване на културното наследство и мерки за тяхното управление – стр.106**
- 14.6. Обща оценка на потенциала, състоянието и проблемите на културното наследство в община Русе. Насоки за управление на система „Културно наследство“ – стр.109**
- 14.7. Специфични правила и режими за опазване на недвижимите културни ценности в община Русе – стр.112**

15. ПЛАНОВА И ПРОЕКТНА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА

- 15.1. Осигуреност с действащи устройствени планове – стр.116**
- 15.2. Програми и стратегии – стр.117**

16. ПРОЕКТ ЗА ОУПО И КОНЦЕПЦИЯ ЗА УРБАНИСТИЧНО РАЗВИТИЕ – стр.118

17. ПРИЛАГАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА ПЛАНА

- 17.1. Правила и нормативи за прилагане на ОУПО – стр.127**
- 17.2. Последващо устройствено планиране – стр.145**
- 17.3. Изисквания, свързани с етапното реализиране на устройствените мероприятия – стр.147**

18. СХЕМИ И ДРУГИ ГРАФИЧНИ МАТЕРИАЛИ

19. ПРИЛОЖЕНИЯ

ВЪВЕДЕНИЕ

1. ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ОУПО

1. 1. Цели на ОУПО

Основната цел на общия устройствен план на община Русе е осигуряване на оптимални условия за социално и пространствена развитие, в нейните административно-териториални граници, на базата на пространствено-урбанистичната концепция, основаваща се на ясни принципи и закономерности, като се създаде качествена урбанистична и пространствена структура за развитие на средата за живот, производството и земеделието, капиталови вложения на населението на общината, както и съхраняване на местната културна идентичност в близка и в по-далечна перспектива.

Тази цел ще бъде постигната в съответствие с:

- отчитане на местните човешки, културни и природни ресурси и тяхното максимално ефективно използване и взаимодействие;
- отчитане на благоприятните и неблагоприятните въздействия на външни фактори на различни равнища – локално, регионално, национално, европейско и световно;
- ефективна интеграция за постигане на съвместни цели със съседните общини, при отчитане на взаимните им интереси;
- регионална политика на ЕС, с оглед на благоприятното транспортно-комуникационно локализиране на транспортните потоци и връзки между Балканите, Европа и Азия;
- стратегия за развитие на селищната мрежа в урбанистично – пространствени ареални структури в съответствие с приоритетите на областната политика за устройство на урбанизираните и неурбанизираните територии;
- стимулиране на аграрната политика за развитие на селскостопанските райони в общината и възстановяване на традиционните селскостопански производства;
- концентрация на ресурсите.

1.2. Задачи на ОУПО

Задачите, които трябва да бъдат постигнати, с оглед на основната цел на плана са:

- развитие и усъвършенстване на средата за обитаване, съобразена с местните политики, практики и търсене на нови форми за обитаване;
- развитие, усъвършенстване и модернизиране на производствената инфраструктура, в двата основни отрасли – земеделие и промишленост, чрез създаване на идентични функционално- пространствени модели и условия, с оглед на възможностите за ефективна интеграция и въвеждането и прилагането на иновативни практики и дейности;
- развитие и усъвършенстване на социалната инфраструктура, в нейните разнообразни форми, като се търсят възможности за широко прилагане на публично-частното партньорство;
- развитие и усъвършенстване на рекреационната инфраструктура, като се използват наличните природни и подземни минерални и екоресурси на територията на общината;

- доразвиване и изграждане на благоустройствената инфраструктура в рамките на цялата община;
- локализиране и развитие на пътната, железопътната и пристанищната инфраструктура в рамките на общината, както и на съпътстващите я обслужващи обекти;
- създаване благоприятни условия за привличане на чужди инвестиции, с оглед пространственото изграждане на транспортни интермодални терминали, логистични центрове и бази, спедиционна инфраструктура и обезпеченост на трасетата на основните съществуващи и новоизграждащи се пътища на територията на общината;
- осигуряване на оптимални екологични условия, с оглед на съхраняването на биоразнообразието, екологичните характеристики на средата и специфичните ландшафти на територията на община Русе;
- запазване, развитие и целесъобразно използване на наличните недвижими културни ценности и археологически обекти.

Концентрацията на ОУПО Русе се основава на теорията за урбанистичната ареалност, с насоченост и изграденост на мрежата от урбанистично-аграрни структури, които да гарантират динамика и устойчивост на стратегията за териториално-пространственото развитие, на спецификата на територията на община Русе, както и на един ясен и осъществим функционално-пространствен модел, който фактически да гарантира растеж, устойчивост и равновесие на структурата и функционалните системи в рамките на цялата община.

Това е реалистичен и неконсервативен пространствен модел за устройството на територията на община Русе, целящ да доразвие потенциалния ресурс в урбанистичното ѝ развитие и планиране.

Цялостната структура в урбанистичното планиране на общината е резултат от синхронизирането на обстоятелства, балансиране на интереси и изисквания от най-горно равнище, през съхраняването на културно-историческите и природни ценности, както и осигуряване, в оптимална степен, на задоволяване на локалните интереси в пространствено-териториален аспект.

Фактори, влияещи върху развитието на територията на община Русе:

- природо-географски;
- социално-икономически;
- социокултурни;
- научно-технически и транспортни;
- геополитически и геопространствени.

Модел за ОУПО

Моделът, ползван за устройство на територията на община Русе е **РЕВИТАЛИЗАЦИЯ**.

Характеризира се с основаването на стратегията за градското обновяване, ревитализиране на малките населени места, селищните образувания.

Моделът е насочен към разрешаване на проблемите, породени от жилищната криза, нарастващите равнища на безработица, упадъка на местната икономика и социалната деградация.

Този модел е проведен на регионално равнище. Акцентът пада върху физическото и структурно-плановото обновяване на урбанизираните територии, във всички функционални системи, както и на териториите, съпътстващи основните инфраструктурни и технически системи – транспорт, енергийна, водостопанска и съобщителна.

Моделът се основава на следните принципи:

- съхраняване и развитие на общностите ценности;
- съживяване на местната икономика;
- подобряване и развитие на нови форми на аграрната политика;
- функционално използване на природните ресурси и потенциала на територията;
- запазване и развитие на системата от обекти, притежаващи статут на НКЦ;
- оптимално използване на геостратегическото местоположение на общината.

При планирането на територията на община Русе се борави с понятието „Урбанизъм на зоните”.

Принципната постановка в устройството на територията включва следните елементи:

- зони за урбанизиране, с оглед развитието на по-благоприятни условия за обитаване;
- зони за пространствено развитие на системите „Труд“ и „Отдых“;
- зони за развитие на транспортната и техническа инфраструктура;
- овладяване на „спонтанната урбанизация“;
- развитие на туристическия и културен потенциал на територията.

2. ГЕОГРАФСКО ПОЛОЖЕНИЕ, ГРАНИЦИ И ГОЛЕМИНА НА ОБЩИНА РУСЕ

Общината Русе се намира в Североизточна България, в северната част на област Русе, чийто административен център е гр.Русе. Площта на общината е 570,624 km², което съставлява 18,79% от територията на областта.

На североизток общината граничи с община Сливо поле, на изток – с община Кубрат, област Разград, на юг – с общините Ветово и Иваново, а на северозапад – с Република Румъния, посредством река Дунав.

Придунавското ѝ местоположение осигурява връзка на общинския център с десетте държави, през които преминава реката, както и със страните по продължението на река Рейн, посредством каналните връзки на Западна и Централна Европа.

3. ПРИРОДО – ГЕОГРАФСКИ УСЛОВИЯ И РЕСУРСИ

3.1. Релеф

Община Русе е разположена в западната част на Източната Дунавска равнина. Релефът ѝ е сложен и разнообразен, включващ заливната и двете незаливни тераси на река Дунав, долината на река Русенски Лом, стръмен лъсов склон, както и високите билни части на южното лъсово поле.

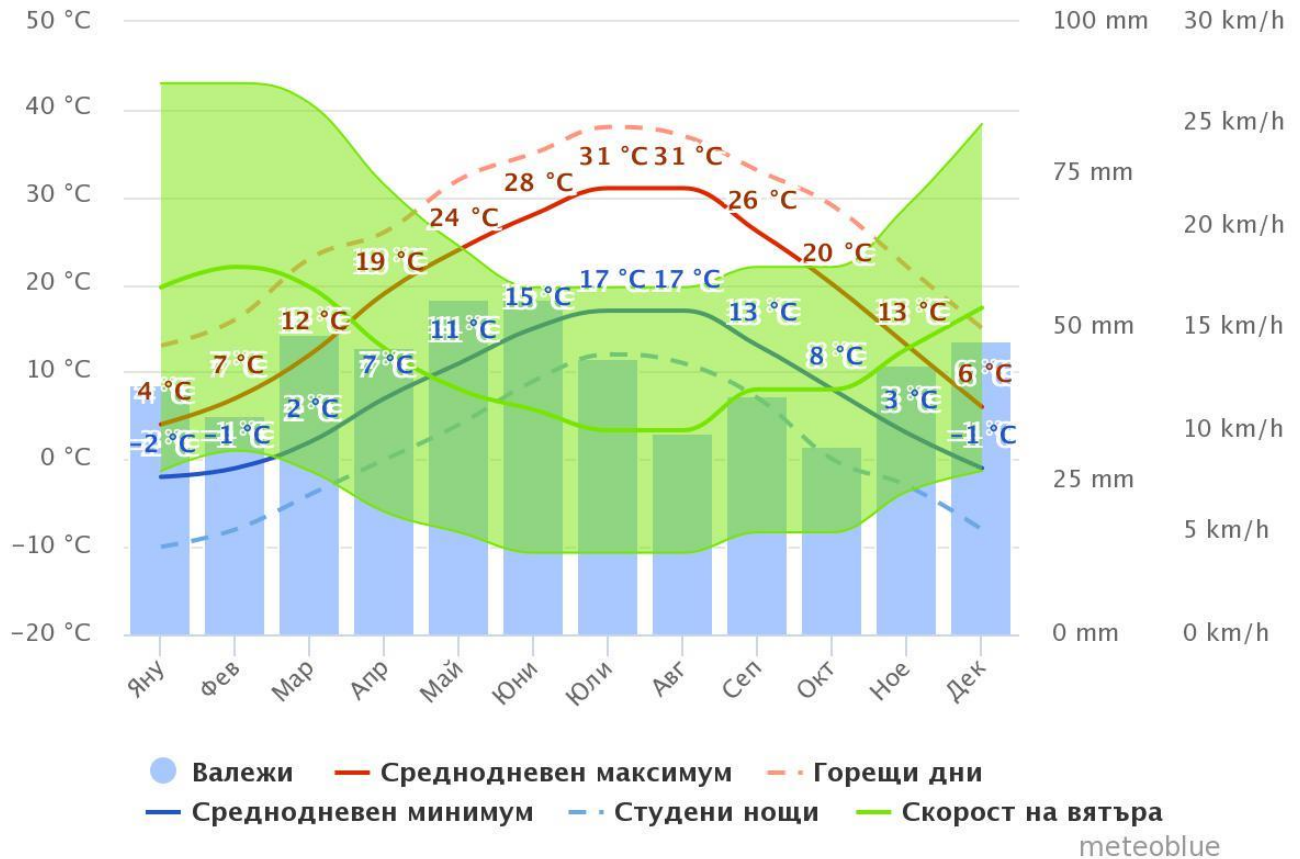
Крайните източни и югоизточни райони на общината са заети от най-западната част на Лудогорското плато, като в него, южно от село Семерджиево, се намират най-високите територии на общината –на 233,1 метра надморска височина.

В централните и западните ѝ райони релефът е предимно равнинен и слабо хълмист, характеризиращ се със загладени форми. В северната част на община Русе попада западната част на обширната Бръшлянска низина, която е най-голямата крайдунавска низина в Република България. В нейните предели, североизточно от село Сандрово, на брега на река Дунав, се намира най-ниската точка на община Русе –на 15 метра надморска височина.

3.2. Климат

Климатът в района на община Русе е повлиян от особеностите на Дунавската равнина. Характеризира се със студена зима, сухо и горещо лято, докато есента и пролетта са краткотрайни. Специфични за района са силните ветрове през зимата, както и мъглите, които са породени от близостта на река Дунав.

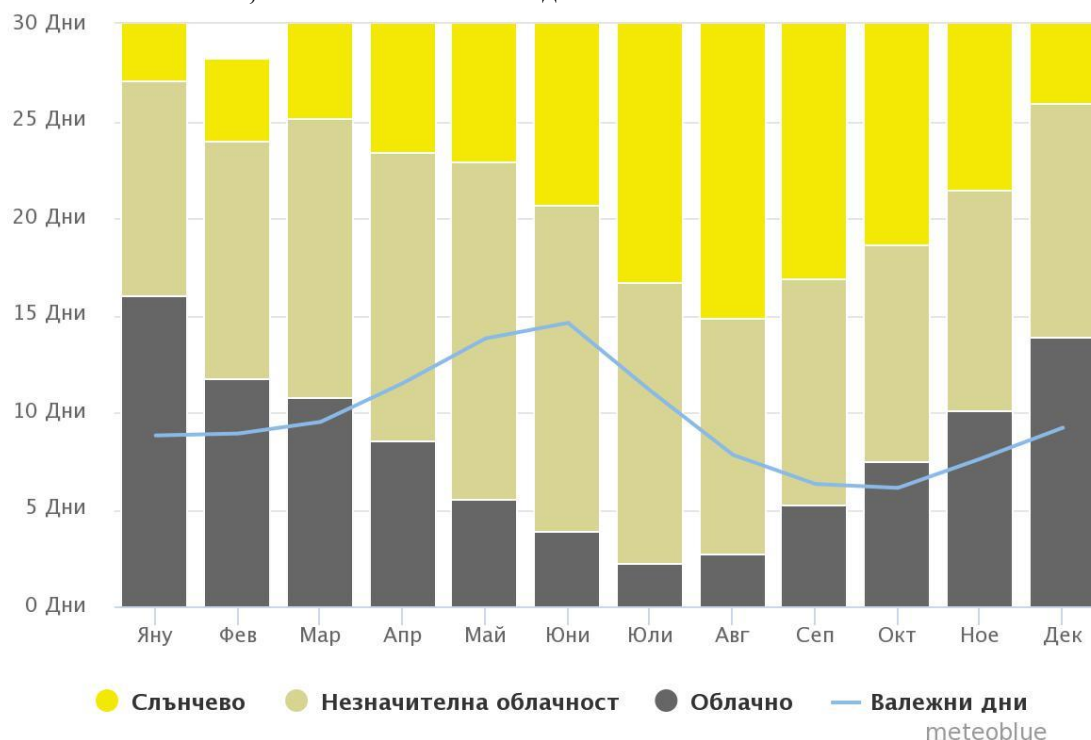
Фиг.3.2.1. Средни годишни температури и количество на валежите

Източник: Meteoblue

„Среднодневният максимум“ показва средната максимална дневна температура за всеки месец за Русе. По същия начин „Среднодневният минимум“ показва средната минимална дневна температура. Горещите дни и студените нощи изразяват средната дневна температура в най-топлия ден и средната нощна температура в най-студената нощ от месеца за последните 30 години.

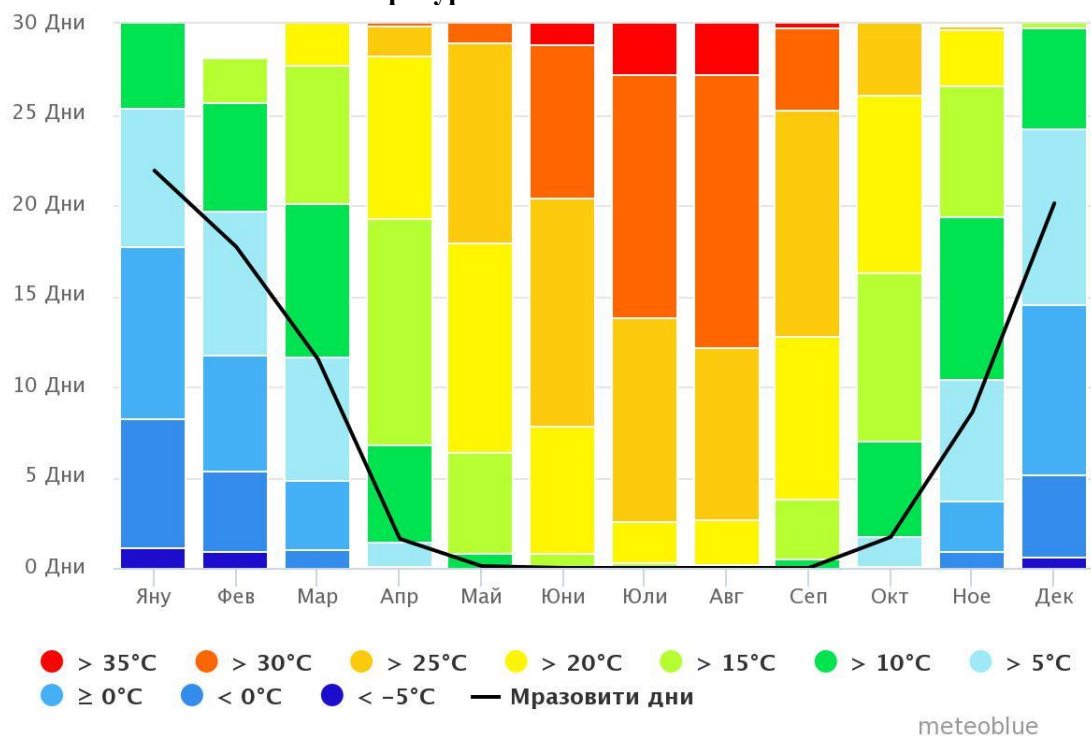
Фиг.3.2.2. Облачни, слънчеви и валежни дни

Източник: Meteoblue

Предходната диаграмата за валежи и слънчевите дни е източник за определяне на очакваните метеорологични събития в района, разделени по сезони.

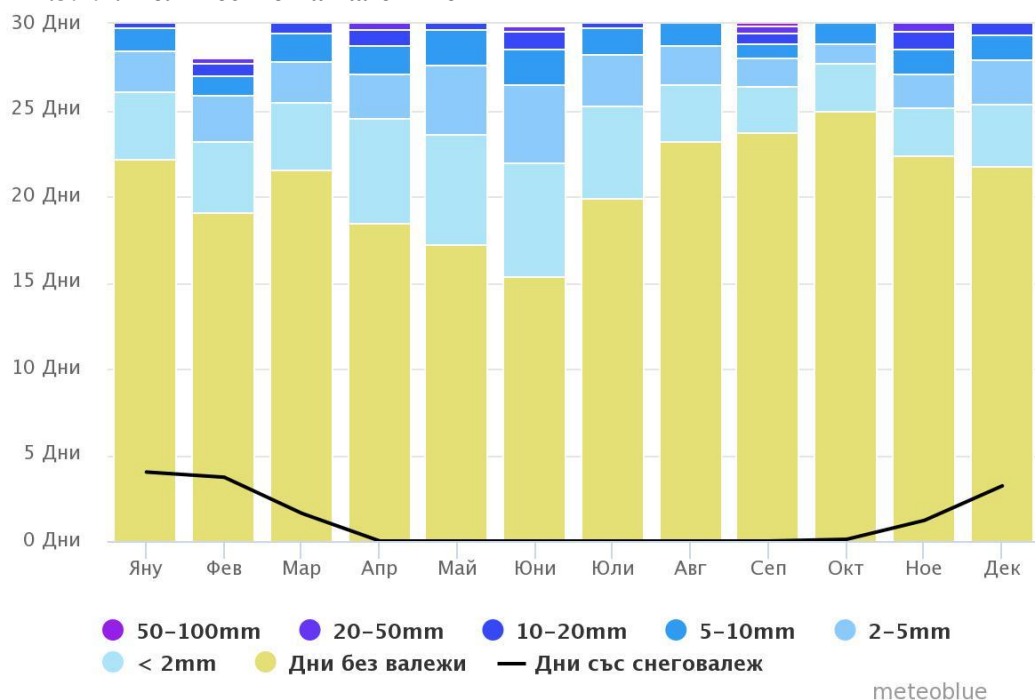
Фиг.3.2.3. Максимални температури

Източник: Meteoblue

Диаграмата за максимална температури показва колко са дните в района на Русе, определени на месечна база, в които са достигнати определени температурни стойности.

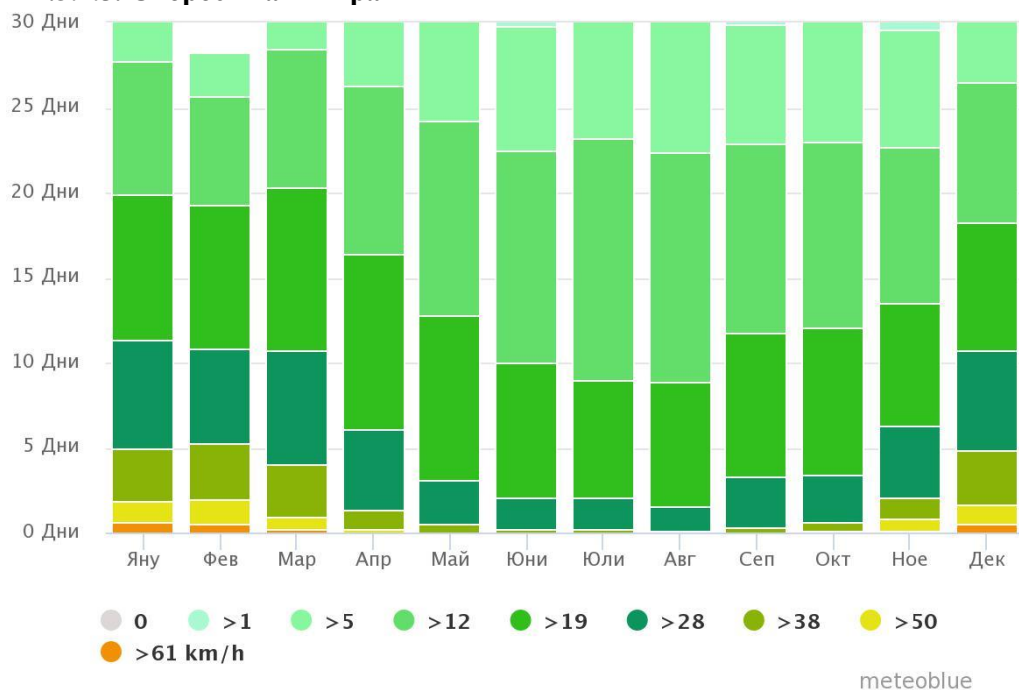
Фиг.3.2.4. Количество на валежите

Източник: Meteoblue

Диаграмата за количеството на валежите показва броя на дните, определен на месечна база, в които е достигнато определено количество валежи в района на Русе.

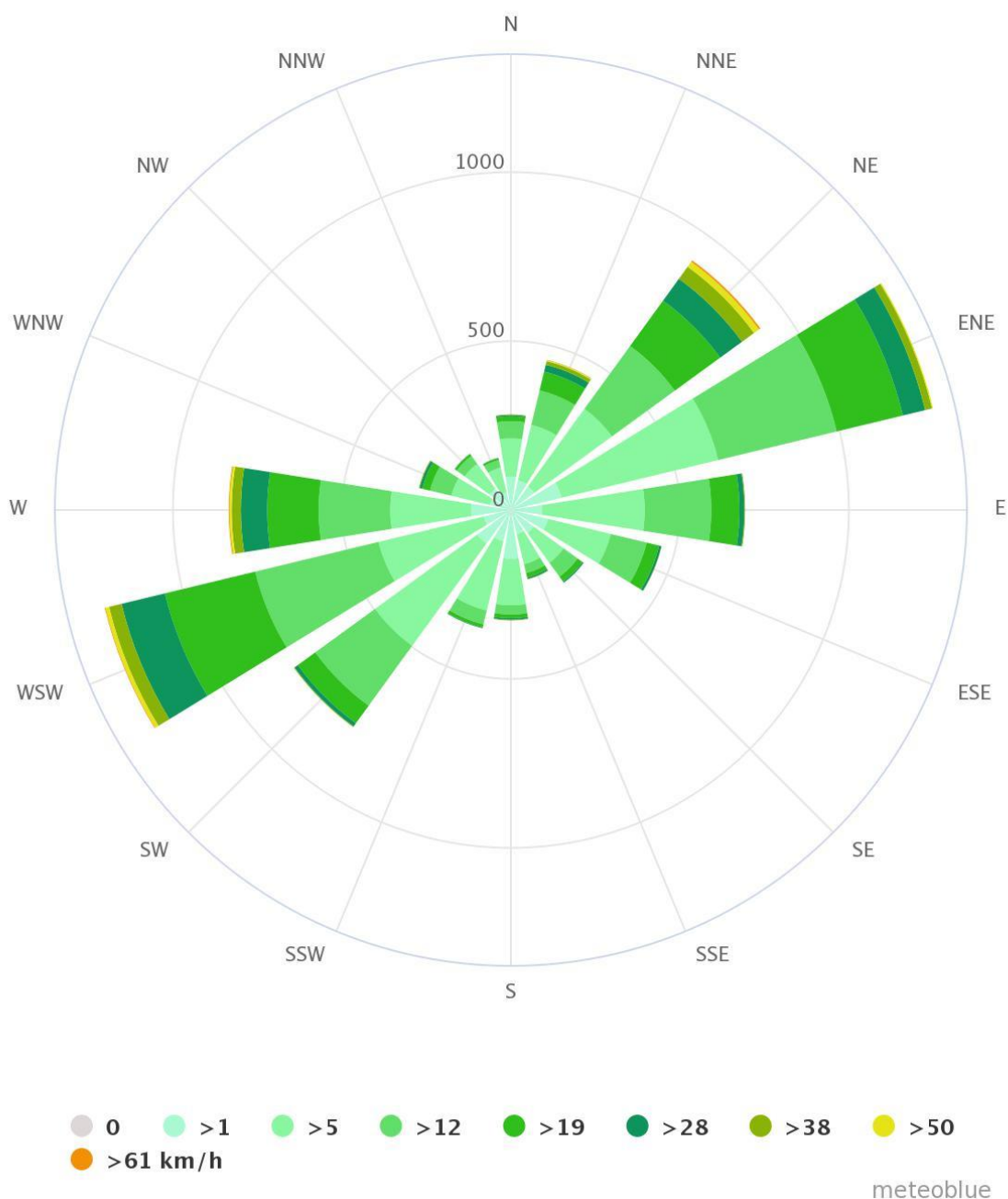
Фиг.3.2.5. Скорост на вятъра

Източник: Meteoblue

Диаграмата за скоростта на вятъра показва броя на дните, определен на месечна база, в които е достигната определена скорост на ветровете в района на Русе.

Фиг.3.2.6. Роза на ветровете

Източник: Meteoblue

Диаграмата с Розата на ветровете показва колко дни, определено на годишна база, вятърът в района на Русе се движи в определена посока.

3.3. Води

По северозападната граница на община Русе, с дължина от 34 км. (от км. 473 до км. 507), преминава част от долното течение на река Дунав. В най-западната част на общината, от юг и на север, в дълбока, на места каньоновидна долина, с множество меандри, протича долното течение на река Русенски лом, последният голям приток на река Дунав. Реката навлиза в общината южно от село Басарбово, преминава през него, както и през Западната промишлена зона на гр.Русе, като оттам се влива в река Дунав.

Съгласно ПУРБ 2016-2021г., община Русе попада в поречия Дунав, Русенски Лом и Дунавски добруджански реки, като в обхвата ѝ влизат следните водни тела:

Фиг.3.3.1. Повърхностни водни тела

Код на водното тяло	Воден обект	Категория на водното тяло	Географски обхват	СМВТ/ИВТ/Естествено водно тяло
Част от BG1DU000R001	ДУНАВ	Река	р. Дунав от границата при Ново село до границата при Силистра	СМВТ*
Част от BG1RL120R1013	РУСЕНСКИ ЛОМ	Река	р. Русенски Лом от вливане на реките Черни Лом и Бели Лом до устие	Естествено
Част от BG1DJ900R1016	ТОПЧИЙСКА	Река	р. Топчийска от извор до вливане в р. Дунав	Естествено

Фиг.3.3.2. Подземни водни тела

Код на подземното водно тяло	Име на подземно водно тяло	Населени места
BG1G0000QAL010	Порови води в Кватернера - Бръшлянска низина	Русе, Басарбово, Мартен, Сандрово
BG1G00000N1035	Порови води в Неогена - район Русе - Силистра	Русе, Николово, Червена вода, Долно Абланово, Басарбово, Борисово, Хотанца, Просена,
BG1G0000K1B041	Карстови води в Русенската формация	Всички населени места в Община Русе
BG1G0000J3K051	Карстови води в Малм-Валанжския басейн	Всички населени места в Община Русе

3.4. Почви

Почвената покривка в община Русе е съставена от клас „черноземи“, като включва два основни типа – слабомощни карбонатни черноземи и излужени черноземи, и клас „наносни“ (типове алувиални и алувиално - ливадни), които са подходящи за отглеждането на почти всички видове земеделски култури, най-вече на зърнени и фуражни култури и трайни насаждения. Срещат се още и райони със сиви горски почви.

3.5. Полезни изкопаеми

Община Русе е бедна на полезни изкопаеми. Най-голямо стопанско значение имат находищата на строителен варовик, както и възможностите за добив на инертни материали по поречието на река Дунав.

3.6. Земеделски и горски територии

По данни на Областна дирекция „Земеделие“ – Русе основната част от земеделските земи на територията на общината са от категория „ниви“ (около 91%), като над 98% от тях са обработваеми.

Общата площ на нивите в община Русе е 310 833,355 дка, като от тях 306 793,421 дка са обработваеми, а 4 039,934 дка – необработваеми.

Тъй като зърнопроизводството е най-характерно за земеделските стопанства в общината, 59% от всички обработваеми земи са заети именно със зърнени култури. Останалите 41% са засяти предимно с лозови масиви, зеленчуци (основно домати и картофи) и овощни дръвчета.

Горите в община Русе заемат малко над 14% от територията ѝ. Общата им площ възлиза на 77 741 дка, като от тях са залесени около 60 000 дка. Растителността в тях включва над 60 вида дървета, храсти и увивни растения.

Основното съсредоточаване на дървесни видове в населените места е в рамките на лесо- и градските паркове.

Преобладаващите естествено растящи дървесни видове са дъб, бряст, габър, клен и липа. Средната възраст на дърветата в градската среда е 40 – 50 години.

3.7. Флора

Освен запазените гори, парковото и селищно озеленяване, раелизирано по различни програми и проекти, свързани с благоустрояването на жизнената среда, на територията на община Русе има данни и за някои находища на защитени растителни видове:

- в гората край с. Хотанца;
- на остров „Алеко“ край с. Сандрово.

3.8. Фауна

Фауната в община Русе включва най-вече представители на различни видове птици и риби.

В рамките на част от горските територии се срещат и представители от разред „бозайници“, по-голямата част от които са обект на лов и са под опеката на Териториалното поделение на Държавно ловно стопанство „Дунав - Русе“.

Установено е наличието на 35 вида водоплаващи, както и на колонии от птици, някои от които са застрашени от изчезване в световен план. Голяма част от местообитанията им са включени в зоните от общоевропейската екологична мрежа „Натура 2000“.

В рамките на защитената местност „Алеко – Телика“, освен гнездящите птици, се намира и най-важното местообитание на 6 вида есетрови риби в Република България.

3.9. Изводи

- Релефът в община Русе е разнообразен, с естествени бариери за развитието на селищната мрежа, като стръмни лъсови склонове и заливни тераси на реките.
- Климатът в района се характеризира със студена зима и сухо и горещо лято, като са налице големи средногодишни температурни амплитуди.
- Най-значимите водни тела в общината включват участващите от реките Дунав и Русенски лом, намиращи се на нейна територия.
- Почвите в района са плодородни и подходящи за отглеждането на почти всички видове земеделски култури.
- Общината е бедна на находища на полезни изкопаеми.
- Над 98% от нивите в района са обработваеми, като най-голям процент от тях са заети със зърнени култури.
- Горите заемат сравнително малък процент от територията на общината, но някои от тях са дом на застрашени и защитени растителни и животински видове.
- Налични са множество местообитания на водоплаващи и други птици, някои от които също са застрашени от изчезване в световен план.
- В рамките на общината се намира най-важното местообитание на есетрови риби в българския участък на река Дунав.

4. ТЕРИТОРИАЛНА СТРУКТУРА И ЗЕМЕПОЛЗВАНЕ

4.1. Баланс на територията

ОУПО - БАЛАНС НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА РУСЕ						
№	ПРОЕКТНО ПОЛОЖЕНИЕ			СЪЩЕСТВУВАЩО ПОЛОЖЕНИЕ		
	ВИДОВЕ ТЕРИТОРИИ	ПЛОЩ/Ха	%	ВИДОВЕ ТЕРИТОРИИ	ПЛОЩ/Ха	%
1,00	УРБАНИЗИРАНИ ТЕРИТОРИИ	13337,6	23,48	УРБАНИЗИРАНИ ТЕРИТОРИИ	11641,4	20,49
1,10	Централна смесена зона	44,12	0,33			
1,20	Централна историческа зона	26,23	0,20	Жилищни функции	2746	23,59
1,30	Жилищни функции	2341,29	17,55	Общественообслужващи функции	522,82	4,49
1,40	Общественообслужващи функции	223,21	1,67			
1,50	Крайбрежна зона	28,20	0,21	Смесена многофункционална зона	3,21	0,03
1,60	Смесена многофункционална зона	1686,19	12,64	Производствени дейности	1586,15	13,63
1,70	Производствено-складови дейности	1778,73	13,34	Складови дейности	109,96	0,94
1,80	Озеленяване, паркове и градини	626,15	4,69	Озеленяване, паркове и градини	243,87	2,09
1,90	Рекреационни дейности, курортни и вилни зони	1231,83	9,24	Рекреационни дейности, курортни и вилни зони	1427,53	12,26
1,11	Спорт и рекреация	80,03	0,60	Спорт и рекреация	47,02	0,40
1,12	Техническа инфраструктура	412,38	3,09	Техническа инфраструктура	278,06	2,39
1,13	Транспорт и комуникации	2932,74	21,99	Транспорт и комуникации	2550,68	21,91
1,14	Водни площи	1926,5	14,44	Водни площи	2126,1	18,26
2,00	ЗЕМЕДЕЛСКИ ТЕРИТОРИИ	35421,89	62,36	ЗЕМЕДЕЛСКИ ТЕРИТОРИИ	36676,89	64,57
2,10	Обработваеми земи - ниви	30981,48	87,46	Обработваеми земи - ниви	32499,77	88,61
2,20	Обработваеми земи - трайни насаждения	1466,27	4,14	Обработваеми земи - трайни насаждения	1145,68	3,12
2,30	Необработваеми земи	2974,14	8,40	Необработваеми земи	3031,44	8,27
3,00	ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ	7710,97	13,57	ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ	8263,91	14,55
3,10	Гори	7611,74	98,71	Гори	8164,22	98,79
3,20	Горски земи	99,23	1,29	Горски земи	99,69	1,21
4,00	ЗАЩИТЕНИ И НАРУШЕНИ ТЕРИТОРИИ	334,79	0,59	ЗАЩИТЕНИ И НАРУШЕНИ ТЕРИТОРИИ	223,05	0,39
4,10	А) За природозащита - защитени територии	1,2	0,36	А) За природозащита - защитени територии и зони	1,2	0,54
4,11	А.1) За природозащита - защитени зони "Натура"	7004,65	12,33	А.1) За природозащита - защитени зони "Натура"	7004,65	12,33
4,20	Б) За опазване на културното наследство	6,41	1,91	Б) За опазване на културното наследство	8,04	3,60
4,30	Г) За възстановяване и рекултивация	97,57	29,14	Г) За възстановяване и рекултивация	131,97	59,17
4,40	Е) Други нарушени територии	65,68	19,62	Е) Други нарушени територии	71,81	715,95
4,50	Специален терен	163,93	48,97	Специален терен	10,03	4,50
5,00	ОБЩА ПЛОЩ	56805,25	100,00	ОБЩА ПЛОЩ	56805,25	100,00

4.2. Изводи

- Проектът на ОУПО гарантира почти пълно запазване на ценните земеделски земи и горски територии – съществуващите земеделски земи са намалени като площ с малко над, а горските територии – с малко под 2%.
- Отчетено е слабо повишаване в площите на защитените и нарушени територии в общината – 0,20%.
- Като нови територии за урбанизация са предвидени допълнителни 3% от територията на община Русе.

5. СЕЛИЩНА МРЕЖА И НАСЕЛЕНИ МЕСТА – СЪСТОЯНИЕ И УСТРОЙСТВЕНИ ИЗИСКВАНИЯ

5.1. Историческо развитие

За съществуването на населените места в община Русе, под една или друга форма, има сведения от дълбока древност.

Всички селища продължават да се споменават, някои под различно име, и в османските данъчни регистри.

Особен интерес представляват някои от населените места, поради обединяването им, смяната на местоположението, или специфичните обичаи и характеристики на местното население:

- с. Басарбово – има сведения за поселища в района му, датирани от 2-3 век преди н.е. Преди Османското владичество се е намирало на хълм, на северозапад от сегашното си местоположение;
- с. Бъзън – преминава административно от община Ветово към община Русе, след промяна на общинските граници, осъществена с указ на президента Георги Първанов;
- с. Долно Абланово – счита се, че поселище съществува от много години, поради наличието на римски кастил, намиращ се в близост до сегашното местоположение на селото;
- гр. Мартен – през 1 век след н.е. е бил крепост, носеща името „Терра“. До 07.08.2006 г. е със статут на село, а след тази дата – става град, посредством решение на Министерския съвет на Република България;
- с. Николово – на мястото на сегашното село е имало две отделни селища – Гагалия и Липник. През 1955 г. те се обединяват и се преименуват със сегашното име на селото;
- с. Ново село – предполага се, че е създадено от избягали жители от средновековния Търновград, по време на османското нашествие. В този период е носело името Еникьой;
- с. Просена – до преди Освобождението селото се е обитавало от мюсюлманско население от татарски произход. По време на чумната епидемия и епидемията от холера е почти заличено. Премества се на сегашното си местоположение малко преди Освобождението, като в пределите му започват да се заселват български родове от съседните села;
- с. Сандрово – през 1 век след н.е. местността е била населявана от траки, по-късно – от римляни, а от 7 век след н.е. – от прабългари и славяни. По време на османското владичество, селото постепенно е измествано до сегашното си местоположение. Старото име на Сандрово е с. Табан. Сегашното му име се

използва от 1934 г. и е в чест на княз Александър Батенберг, когото галено са наричали „Сандро“;

- с. Семерджиievo – в селото има останки от бронзовата епоха. В турски документ от 1694 г. се среща под името Семерджи. Първоначално се е намирало в местността „Банга“, а на днешното си местоположение се измества по време на османското владичество;
- с. Тетово – фолклорът и местния бит са много добре запазени и са предмет на етнографски проучвания. В района има открити части от римско укрепление, но няма направени задълбочени археологически проучвания;
- с. Червена вода – има сведения, че на мястото на сегашното село е имало древно тракийско селище. През 1905 г. е открита римска гробница, както и останки от римски път, датиран от времето на император Траян (198 – 117 г. след н.е.). През 40-50 години преди н.е. римляните са издигнали укрепление около селището, което, в последствие, е използвано и от византийците. По време на варварските нашествия крепостта е превзета и разрушена. По време на Първата българска държава около руините е създадено ново селище, което е разрушено от турците в края на 14 век. Поредното ново село на това място се споменава за първи път в османски регистър от 1497 г. Турците отново опожаряват селището през 1811 г. Около 10 години по-късно селото е изградено отново и е заселено от българи от Стара планина.

Особено внимание трябва да се обърне на историческото развитие на гр. Русе, което датира от антични времена и продължава до съвременното ни, като всяка отделна епоха е оставила своя отпечатък върху облика на града.

Русе е град с над 20-вековна история, която започва с изграждането на тракийско селище, наследник на което през римско време става крепостта „Сексагинта приста“ - „пристанище на 60 кораба“. Тя възниква по времето на император Веспасиан като част от укрепителната система по северната дунавска граница на римската провинция Мизия, създадена 15 години след н.е. Крепостта е разположена на главния път от Сингидиум (днешен Белград) до делтата на река Дунав.

Името „Русе“ идва след поредицата от имена: Руси (Рюси), Русико, Руши, Русчук, Русиг и други.

Съществува схващане, че Руси и Русе са синоними на „червен“. Имената Русчук и Русе вървят ръка за ръка след Освобождението, като заедно фигурират върху пощенското клеймо. По-късно остава и започва да се използва само името Русе.

През периода на Първото и Второто българско царство на дунавския бряг, близо до руините на Приста, съществува укрепено селище с името Руси. То се утвърждава като значимо средище за търговия с отвъддунавските земи. Завзето е от турците през 1388 г.

Името Русчук се споменава за пръв път през 1503 г. в мирния договор между Унгария и Османската империя.

По време на похода (1596 – 1598 г.) на влашкият войвода Михай Храбри Русчук е опожарен. През 18 век той е превърнат в голяма крепост, част от укрепления четириъгълник Русчук – Шумен – Варна – Силистра.

След Кримската война от 19 век Русчук израства като един от най-големите дунавски балкански градове и е административно средище на Дунавския вилает на Османската империя (от 1864 г. до 1877 г.), който се свързва с дейността на Мидхат паша, по времето на който се извършват редица нововъведения, целящи осъвременяването на Османската империя, като едно от тях е водоснабдяването на Русчук.

- През 1864 г. се открива първата съвременна печатница в българските земи.

- През 1865 г. за първи път в България улиците получават имена.
- През 1866 г. се открива първата телеграфна линия в България между Варна и Русчук (Русе), минаваща през Шумен.
- През 1867 г. се завършва първата жп линия (Русчук-Варна).
- През 1870 г. в Русчук се провежда първото в страната изложение на местната индустрия и земеделското производство и започва да функционира първата Фабрика за алкохолни напитки.
- През 1876 г. се построява първата пивоварна фабрика в България.
- През 1876 г. започва работа първата парна бояджийска фабрика.

Поради удобните връзки с Цариград, през 1836 г. Русчук (Русе) е избран за вилаетски център, което стимулира неговото развитие. Тук са се намирили почти половината от промишлените предприятия в Дунавския вилает – корабостроителницата, барутната, железопътно-ремонтното предприятие, вилаетската печатница, двете най-големи парни мелници в Османската империя и др. Открити са консулства на Австро-Унгария (1849 г.), Русия, Великобритания, Италия и Прусия (1853 г.), Франция, Белгия, Холандия (1864 г.), Румъния, Испания и Гърция, което допринася за разширяването на търговско-икономическите връзки на града с чужбина.

Русе е един от най-големите центрове на българското Възраждане и важно средище на българското национално-освободително движение. Русенският революционен комитет два пъти се определя за централен за вътрешността на страната. Освободителните борби в Русчук се свързват с имената на Баба Тонка, Никола Обретенов, Ангел Кънчев, Захари Стоянов, Георги Икономов, Иларион Драгостинов и др.

Съвременната история на Русе започва на 20 февруари 1878 г., когато руските войски на генерал Тотлебен влизат в града и слагат край на османско владичество.

След Освобождението Русе е водещият български стопански и културен център и най-голям град в Княжеството. Седалище е на българското Дунавско корабоплаване.

Интензивното строителство променя неговия архитектурен облик и го доближава до големите европейски градове. В периода 1878 – 1944 г. в Русе се създават 416 промишлени предприятия – 164 са предприятията от областта на шивашката, текстилната, кожарската промишлености, 108 са фирмите от хранително-вкусовата промишленост, алкохолно производство, 41 фирми произвеждат химически изделия, 57 – металообработване, машиностроене, електропроизводство, 36 – дървообработване, 10 – керамика и огнеупорни материали.

За няколко десетилетия градът е важна връзка между Европа и България. Неслучайно в този период Русе е първенец в редица нововъведения:

- През 1878 г. Русе става първият град в България с градоустройствен план, изработен от руските военни инженери Ожю и Николай Копиткин. За първи път в България се появяват бордюри, тротоари и улични фенери.
- През 1879 г. в Русе се създава Дунавската флотилия и първото земеделско училище, днес – Институт по земеделие и селскостопанско образование „Образцов чифлик“.
- През 1880 г. в Русе Иван Ведър полага началото на първата масонска ложа в княжество България – „Балканска звезда“.
- През 1881 г. - построен първият метален кораб; създадена е първата частна банка; учредено е морско училище, което през 1900 г. е преместено във Варна; създадена е първата фабрика за обработване на кожи.
- През 1883 г. - построена първата българска парна пивоварна; построена е първата метеорологична станция; изградена е първата българска фабрика за сапун; създадено е първото немско училище (Deutsche Schule).

- През 1884 г. – основано е първото аптекарско дружество в България; открит е първият клон на БНБ, намиращ се извън столицата.
- През 1885 г. в Русе се създава първото Българско техническо дружество; През 1887 г. започва работа първата българска плетачна фабрика.
- През 1890 г. - учредена е Първа българска търговска камара; в Русе е създадена първата българска фабрика за мебели.
- През 1891 г. е създадено първото застрахователно дружество „България“.
- През 1896 г. е построен първият ръчно задвижван асансьор в България.
- През 1897 г. се е състояла първата кинопрожекция в България.
- През 1906 г. за първи път се извършва внос на автомобили в България.
- През 1908 г. заработва първата българска фабрика за железни кревати.
- През 1911 г. започва строеж на електрическа централа от фирмата „Siemens-Schukert“, а през 1916 г. светва уличното осветление в града. Официалното откриване на централата става на 17 февруари 1917 г. След София и Варна, Русе е третият електрифициран град в страната.
- През 1913 г. е изграден най-големият тогава захарен завод в България.
- През 1927 г. в Русе е открита първата чорапена фабрика в България.
- През 1933 г. Братя Вешкови построяват рафинерия със свои средства и образуват „Първа българска петролна индустрия“.

Между I-та и II-та Световна война, след завземането на Южна Добруджа от Румъния, икономическото значение на града намалява. Закриват се почти всички консулства на чужди страни (днес в Русе съществуват само две консулства). Само за периода 1919 – 1920 г. от Русе е изнесен капитал на стойност 40 млн лева. Идеята за градски трамваи не се реализира. Връщането на Южна Добруджа на България през септември 1940 г. създава условия за възстановяване на водещата му роля. Той е определен за областен център, от което се оживява и стопанската му дейност.

Присъщо за архитектурата на сградите от този период е масовата употреба на желязо, бетон и стъкло. По това време се построяват Пощата (сега наричана „Старата поща“) – 1930 г, Речна гара – 1931 г., Товарна гара – 1935 г., Градските хали – 1939 г. и Съдебната палата – 1940 г. Бурното развитие на града в този период се свързва изключително с името на кмета инж. Кирил Старцев. Знаково за периода на неговото управление е преустройството на централния градски площад. Паркът с ограда и врата, която се заключва вечер, се превръща в открита градина, а главната улица вече функционира като главна пътна артерия за градския транспорт. В емблематично място за срещи на поколения русенци се превръща „Стъклената будка“ – спирка павилион, построена на мястото на Градското казино. Благоустроен с твърда настилка, тротоари, парапет и кестени е и крайбрежният булевард. Построен е „Мостът на въздишките“, който става любимо място на русенци. Започва строителството на голяма модерна баня и разширяване на електрическата централа. Много грижи се полагат и за изграждане на инфраструктурата на града – водоснабдяването, канализацията и електрическата мрежа.

Политическата промяна в страната от 9 септември 1944 г. е съпроводена с масови арести и убийства и в Русе. В затвора влизат около 1300 русенци - политици, юристи, журналисти, банкери, фабриканти, търговци, лекари, учители и пр. Мнозина други, сред които се оказват и потомците на Баба Тонка, мистериозно изчезват. Народният съд в Русе издава 100 смъртни присъди на свои съграждани, от които 53 са изпълнени. Извършена е експроприация, с което се унищожава частното предприемачество в града. С налагането на социалистическия строй, Русе губи част от аристократичния облик на градския си център. Сменя се стопанският, политически и културен елит на града.

Гласък в развитието на града става построяването (1954 г.) на Моста на дружбата (днес наричан в България „Дунав мост“) – към гр. Гюргево, както и бързата

индустриализация. Развиват се машиностроенето (корабостроене, тежко машиностроене, производство на металорежещи и селскостопански машини, електроника, приборостроене), химическата промишленост (нефтопреработване, производство на бои) и леката промишленост.

Изградено е голямо пристанище. Завършен е ТЕЦ „Русе“, който е 3-ти по мощност в България след „Марица-Изток 2“ и ТЕЦ „Варна“. Във връзка с откритите нови производства и нуждата от квалифицирани кадри за промишлеността се откриват профилирани училища – Техникум по зърносъхранение, Техникум по индустриална химия, Техникум по корабостроене, Техникум по ж.п. транспорт, Техникум по строителство и Техникум по механотехника. Градът става университетски център.

Построяват се сградите на операта, Дома на културата, Централна жп гара и гара Разпределителна.

Русе е първият български град, в който се гледа телевизия – Румънската първа програма TVR1, от 1956 г.

В началото на 1960-те години Градският народен съвет решава да събори храма „Всях Светих“ – паметник с архитектурно и историческо значение, и на негово място да построи храм-костница на възрожденците, погребани в Русе, но премахвайки православната символика. Църквата е съборена на 26 октомври 1975 г. – 10 години след нейното принудително затваряне. През 1965 г. останките на 39-ма известни българи, сред които Любен Каравелов, Захари Стоянов, Стефан Караджа, Панайот Хитов, Баба Тонка, Никола Обретенов, Панайот Волов, Ангел Кънчев и други са изровени от гробовете и препогребани в „Пантеона на Възрожденците“.

В следващите десетилетия в града са устроени и познатите за времето на социализма масови панелни жилищни комплекси – „Дружба 1“, „Дружба 3“, „Чародейка“, „Здравец“, „Изток“ и др. В средата на 1970-те години автомобилното движение се отклонява от главната улица „Александровска“, която се превръща в пешеходна зона. Съборен е символ на града – „Стъклената будка“.

В началото на 1980-те години Русе навлиза в труден период от своята история. В Гюргево се построява химическият завод „Верахим“, който обгазва града в продължение на почти 10 години, което се отразява пагубно на неговото развитие. Населението започва да намалява, като само между 1985 и 1992 г. Русе е напуснат от 15 хиляди души – както заради обгазването, така и заради изселване на български турци.

Въпреки цензурата в медиите относно обгазванията в града на 28 септември 1987 г. се организира първата публична демонстрация – опит за граждански натиск по време на социализма. На екопротеста пред сградата на тогавашния партиен дом се събират около 500 души с искания за чист въздух. Създава се Обществен комитет за екологична защита на Русе, зад чиято кауза застават редица български интелектуалци.

На 10 февруари 1988 г. се провежда и най-масовият протест – т.нар. „демонстрация на майките с количките“. Създава се независимо сдружение „Екогласност“. След 1989 г. румънският завод работи с минимална част от своите мощности и обгазванията постепенно спират до 1991 г.

През периода започва проектирането на множество обществено значими сгради, чието строителство продължава повече от 20 години. Навреме се завършва само бившият Партиен дом, подслоняващ днес областната и общинската администрация.

Построяват се и двете най-високи сгради в града – хотел „Рига“ (1972 г., 84 m) и Телевизионната кула (1987 г., 204 m). В края на 1990-те год. е завършен Хирургическият блок на Окръжната болница. Остава недовършена новата част на Доходното здание, не е доведено до край строителството на Историческия музей и на Екомузея, булеварди и подлези. Сградата на Старата музикална гимназия – паметник на културата в еkleктичен архитектурен стил, съчетаващ елементи от стиловете неокласицизъм и неоготика, е силно засегната от земетресението в Стражица

и остава затворена до ден днешен. Изливат се основите на спортна зала с капацитет от 5000 места.

При преброяването през 1985 г. се отчита население от над 186 000 души. През този период е създаден гербът на Русе от архитект Петър Сергев.

През втората половина на 90-те год. на 20 век Русе се отърва от знаците на комунизма. Демонтират се паметниците на Ленин и Георги Димитров в целия град. Преименуват се булеварди и улици. Извършва се и „голямата въртележка“: Съдът се връща в Съдебната палата, БКП се премества в старата си сграда, която наскоро след това е предоставена на Музикалната гимназия, а общината се нанася в новата сграда на Партийния дом.

Цялостната икономическа криза в България обаче се отразява и върху развитието на Русе. Повечето големи предприятия в града западат, а безработицата се увеличава. Това води до нови изселнически вълни. След 2000 г. градът постепенно започва да възвръща предишните си водещи позиции. Икономиката на града е положително повлияна от присъединяването на България към Европейския съюз, което засили трансграничното сътрудничество с Румъния, а инвестициите под формата на европейски средства рестартираха отдавна преустановени инфраструктурни проекти.

За периода от 2007 г. до 2015 г. са сключени договори с 144 бенефициента за 204 европейски проекта, като инвестираните в града средства са на стойност 166 млн лв.

След десетилетия строителство, през 2010 г., е открит новият корпус на Русенския университет. През 2011 г. централната градска част е обновена посредством европейски проект на стойност 10 млн. лв. В експлоатация е пуснат първият сух фонтан в България. През същата година е открита обновената Русенска опера. Построява се пречиствателната станция за отпадъчни води, част от интегрирания воден проект на града, финансирана по програма ИСПА на ЕС на обща стойност от 57 млн. евро.

През 2012 г. приключва проект на Регионалния исторически музей за „Възстановяване и социализация на римската крепост Сексагинта Приста“, финансиран по оперативна програма „Регионално развитие“ в размер на 1,2 млн. лв. На 10 октомври 2013 г. е открит модерен конферентен комплекс към университета, кръстен на името на Игнат Канев, дарил 2 млн лева за изграждането му. „Канев Център“ разполага с многофункционална зала за 800 места, сцена с площ 120 m², заседателна зала със 70 места, конферентна зала със 100 места, оборудвани с най-модерни системи за осветление, озвучаване, презентации и симултантен превод. Новата сграда на речната информационна система БулРИС, осигуряваща по-ефективно и безопасно корабоплаване по река Дунав, е открита през 2014 г. Осъществен е проект за благоустройство на старата централна градска част през 2014/15 г., който я свързва с „новия“ център, намиращ се на площад Свобода. Поставен е паметник на родения в Русе световноизвестен писател-нобелист Елиас Канети.

Русе бе кандидат за Европейска столица на културата 2019, с концепцията „Русе – град на свободния дух“.

През 2014 г. Доходното здание става „Емблематична сграда на годината“, инициатива целяща да популяризира значимите обновени през последните години обекти, неизменна част от културно-историческото наследство на България.

Първият по рода си за България международен фестивал на ледените фигури „Русе Айс Фест“ продължи традицията от една от най-големите атракции от 20-те до 50-те години на 20 век – необичайните творби на Денчо Ножаров пред сладкарницата „Швейцария“ в центъра на стария Русе.

5.2. Градоустройствени характеристики на населените места – йерархизация и основни проблеми на жизнената среда

Селищната мрежа в общината съдържа два града - Русе и Мартен, както и 12 села, пръснати равномерно по територията. Освен функционален, ядрото - Русе се явява и пространствен център на територията, която има някои релефни бариери като река Дунав, река Русенски Лом, техните заливни тераси, както на лъсовите склонове.

Гъстотата на селищната мрежа е близка до средната за страната.

Неголямото средно разстояние между населените места е благоприятна предпоставка за формиране и функциониране на жизнена териториално-селищна общност.

Създаденият дисбаланс между урбанистичния облик на градовете (най-вече общинския център) и селата в община Русе се дължи на демографските и функционални характеристики.

Основните предимства на жизнената среда могат да бъдат обобщени по следния начин:

- всички населени места от общината са електро- и водоснабдени, като при повечето има налични свободни мощности;
- състоянието на пътните настилки е добро;
- състоянието на зелената система в общината е задоволително, като на жител се падат по над 9 кв.м. зелени площи за широко обществено ползване;
- физическото състояние териториалното покритие и естетическия облик на елементите на градското обзавеждане са на добро ниво;
- местоположението на общината, наличието на богато културно наследство, както и исторически създадите се връзки, са сериозни предпоставки за реализирането на бизнес идеи, свързани с туризма и търговията.

Основните проблеми на жизнената среда могат да бъдат обобщени по следния начин:

- връзката между общинския център и река Дунав е силно нарушена от съществуващите по брега й големи производствени зони;
- озеленяването в новоизграждащите се квартали е намалено, спрямо това при изградените в миналото комплекси;
- поддържането на съществуващите озеленени площи, особено в малките населени места от общината, е затруднено и на незадоволително ниво;
- въпреки полаганите усилия и изградената система, покриваща цялото население на общината, качеството на сметосъбирането е незадоволително, с изключение на някои райони от гр.Русе, което създава предпоставки за създаването на нерегламентирани сметища и нарушаване на екологичните характеристики на природната среда;
- наблюдава се остра нужда от разширение на съществуващите и изграждане на нови гробищни паркове, най-вече поради изчерпвания капацитет на функциониращите такива към момента (известно изключение прави единствено гр.Русе, където има изграден нов гробищен парк);
- в населените места от общината, освен в общинския център – гр.Русе, няма изградена канализационна мрежа.

5.3. Функционални характеристики и връзки

Националната концепция за пространствено развитие на Република разглежда две крайни възможности на урбанистично развитие – “краен моноцентризъм” и “краен полицентризъм”. Двете крайности спомагат да бъде определен модел на “умерен

полицентризъм”, който може да бъде постигнат в обозримо бъдеще на перспективния срок на концепцията 2025 г. В по-далечно бъдеще този модел ще се доразвива и ще се доближава поэтапно към 2030 г. и 2050 г. към модела “развит полицентризъм”.

Моделът “Изходно състояние” съдържа йерархичната система от градове-центрове, простиращи влиянието си върху различни по площ териториални ареали б:

1-во ниво - столицата, център с европейско значение за националната територия - 1бр.

2-ро ниво - големи градове, центрове с национално значение за територията на районите – Пловдив, Варна, Бургас, Русе, Плевен, Стара Загора – 6 бр.

Забележка: Според европейската класификация на ESPON от 2-ро ниво (Transnational–national) са само градовете Пловдив, Варна и Бургас

3-то ниво - средни градове, центрове с регионално значение за територията на областите - областни центрове и други изявени градове – Видин, Монтана, Враца, Ловеч, Габрово(3+), Велико Търново, Търговище, Разград, Шумен(3+), Силистра, Добрич(3+), Сливен, Ямбол, Хасково(3+), Кърджали, Смолян, Пазарджик(3+), Перник, Кюстендил, Благоевград(3+), Свищов, Горна Оряховица(4+), Казанлък, Димитровград(4+), Асеновград(4+), Карлово(4+), Дупница(4+), Петрич (4+) - 28 бр

Забележка: Според европейската класификация на ESPON нивото е наречено “Regional–Local”.

Градовете от 3-то ниво Велико Търново, Габрово, Шумен, Добрич, Хасково, Пазарджик и Благоевград притежават потенциални възможности да преминат във 2-ро ниво при подходящо бъдещо развитие и евентуално стимулиране;

Градовете Горна Оряховица, Димитровград, Асеновград, Карлово, Дупница и Петрич са посочени от 3-то ниво, но са на границата между 3-то и 4-то ниво.

4-то ниво - малки градове с микрорегионално значение за територията на групи общини (околии) – $125 - 35 = 90$ бр.

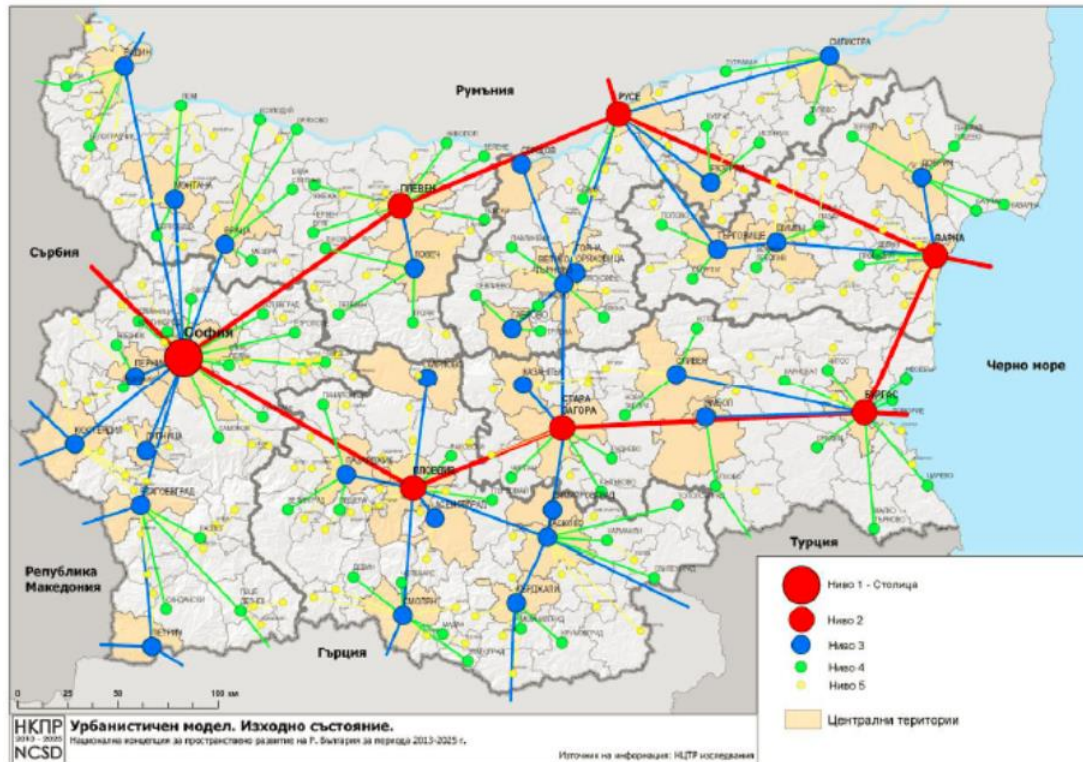
Градовете от 4-то ниво Сандански, Гоце Делчев, Ботевград, Самоков, Троян, Севлиево, Панагюрище показват известни възможности при подходящо бъдещо развитие и евентуално стимулиране да преминат в 3-то ниво, а при отсъствие на такива стимули - да останат в 4-то ниво.

Градовете от 4-то ниво Созопол, Твърдица, Сопот, Стамболийски, Хисаря, Ивайловград, Ракитово, Септември, Костенец, Златица, Банско и Трън са посочени от 4-то ниво, но са на границата между 5-то и 4-то ниво. В зависимост от бъдещото им развитие под влияние на редица фактори те могат да останат в 4-то ниво или да загубят своето значение и да отпаднат в 5-то ниво.

5-то ниво - много малки градове и села, центрове с общинско значение за територията на съответните общини – $264 - 125 = 139$ бр.

Забележка: Освен много малките градове има 38 села, центрове на общини и 40 много малки градове, които не са общински центрове.

Фиг. № 5.2.1. Модел “Изходно състояние” по НКПР 2013-2025

При тази система от градове-центрове всеки център от по-горно ниво изпълнява и функциите на център от по-ниските нива /основно правило на В.Кристалер/. Териториалните ареали на влияние на градовете-центрове от петте йерархични нива съвпадат съответно с границите: на община при 5-то ниво, на група общини при 4-то ниво, на област при 3-то ниво, на район при 2-ро ниво, на страната при 1-во ниво.

Модел “Изходно състояние” е охарактеризиран като модел с проявена тенденция към моноцентризъм. На национално равнище слаби балансори на са големите градове от 2-ро ниво Варна и Бургас в Източна България, Пловдив и Стара Загора в Южна България и Русе и Плевен в Северна България. В Западна България няма голям град балансор на столицата. Всички големи градове, взети заедно, са съизмерими като брой на населението, икономически принос, развитие на науката, висшето образование, здравеопазването, изкуството и културата, което е признак на движение към моноцентризъм.

На регионално равнище също се проявява проблемът център-периферия, тъй като големите градове центрове от 2-ро ниво нямат равностойни балансори от същото ниво.

Единствено в ЮЦР центърът Пловдив няма равностоен дубльор от 2-ро, който играе негативна роля и по отношение на ЮЦР. Ролята на балансори на големите градове в районите играят средните градове от по-ниското 3-то ниво, които са разположени по-равномерно в националната територия и това спомага да се намали ефекта център-периферия в територията на районите.

На областно равнище проблемът център-периферия също се проявява, макар още по-слабо в сравнение с районното и с националното равнище. В шест от областите като балансори на областните центрове се проявяват 8 града от 3-то ниво: Свищов и Горна Оряховица спрямо Велико Търново, Казанлък спрямо Стара Загора, Димитровград спрямо Хасково, Карлово и Асеновград спрямо Пловдив, Дупница спрямо Кюстендил, Петрич спрямо Благоевград. В останалите области няма такива

изявени градове и в тях градовете, балансиращи развитието на центъра са от по-ниското, 4-то ниво.

Като функционални сфери на влияние, столичните райони са двигателите на икономическото, социалното и културното развитие с международно значение и достъпност. Управителните и контролни функции, иновациите и конкуренцията на европейско и световно значение са съсредоточени в столичните райони. В този контекст са важни следните фактори:

Степента и броят на концентрацията на политически и икономически центрове на властта и контрола на международните капиталови потоци и информация – на този етап единствено град Димитровград притежава тези функции;

Степента на плътност на научни и изследователски институции и наличието на висококачествени културни съоръжения и творчески среди – висок потенциал в тази област имат Русе, Пловдив, Варна, Бургас и Димитровград;

Степента на международна достъпност, предоставени от високо качество на транспортната инфраструктура и много и разнообразни възможности за обмен на стоки, знания и информация – на тези критерии отговарят Варна, Бургас и Димитровград;

Степента на значимост в исторически, политически, културни и градските условия за развитие и съответна международна репутация – на тези критерии отговарят Русе, Пловдив, Велико Търново, Димитровград и Варна.

Значението на сътрудничеството с другите столици и главни градове от Югоизточна Европа, ще се увеличи в бъдеще. В допълнение, трансграничните сфери на влияние ще стават все по-важни за България.

Взаимозависимостта между градските ядра, градските райони и периферните райони е нараснал значително през годините, особено за периферията на големите градове, като сега целта е да се увеличи тяхното влияние върху слабо населените селски райони. Това ще доведе до големи икономически ползи и формирането на нови региони на влияние. На този етап са налице преходни зони с ориентирани пазарни потоци от хора и товари „предимно на север”. Такъв е случая с всички области и общини, имащи пряка външна граница с Турция и Гърция. Причината е, че те имат силна връзка само с един център от второ йерархично ниво, като контактите със столичния район са предимно административно-служебни.

Поради стратегическото си географско местоположение гр. Русе се ползва от тези ефекти, затова неговата икономическа специализация е търговска и на второ място производствена.

Различните икономически, организационни и функционални профили на урбанизираните региони в България представляват разнообразие от локализационни предимства и следва, като такива, да бъдат доразвити. Едно от възможните решения, което да получи подкрепата от ЕК е създаването на интегрирана транспортна система, която да гарантира устойчивата регионална мобилност, да увеличава трафика между населените места и да приложи потенциала за локализация на нови дейности.

5.4. Селищни образувания и земи по §4 от ПЗР и ЗСПЗЗ

Земите по § 4 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи (ЗСПЗЗ) бяха раздавани преди 1989 г. за „самозадоволяване“ на потребностите на населението и бяха с площ от 600, 800 или 1000 кв.м., като в момента повечето от тези земи са придобити по давност.

На 26 ноември 2007 г. изтече давностния период, който даде възможност за връщане на имотите, ако ползвателите на земите са ги владели през последните 10

години от 1997 г. до ноември 2007 г., те ги придобиват по давност. Според закона, ако собственик на имот не се заинтересува от имота си в продължение на едно десетилетие, го губи. Към днешна дата са изтекли всички давностни срокове, които ползваха по един или друг начин наследниците на едновременните собственици, държавата и общините, да ги получат поради което бившите ползватели, чието право на ползване се е трансформирало в право на собственост, могат спокойно да правят възражение за придобиване на имотите си и по силата на изтеклата погасителна давност.

Няма конкретна информация колко дела се водят за земи по §4 от ЗСПЗЗ, но те са много, като това са административни дела, заведени от ползватели и/или реститути срещу заповедите на областния управител за утвърждаване на планове за новообразуваните имоти, като в тези случаи, ползвателите най-често жалят промяна в границите на съществуващите имоти, както и по отношение на отнетите части над 600 кв.м, а реститутите претендират за разликите над 600 кв.м и отреждането им в самостоятелни имоти. Делата са насочени срещу заповеди на областния управител и се разглеждат от окръжния съд - за делата, заведени до 1 март 2007 г. и от административния съд, за тези, заведени след тази дата.

За да регулира хаоса Конституционния съд издаде тълкувателно решение, според което ползвателите на подобни парцели могат да трансформират правото си на ползване в право на собственост при наличието на три условия. Те включват изграждането на масивна постройка в имота до 1 януари 1991 г., валидно право на ползване, както и ползвателите да са заплатили за правото си по цени, определени от Министерски съвет. Шансът на реститутите да върнат земите си, дори да се полагат по давност, е чрез друг вид дела, касаещи земите по §4 от ЗСПЗЗ. Това са граждански дела, при които пряко един срещу друг застават бивши ползватели на земеделски земи, чието право на ползване се е трансформирало в право на собственост, от една страна и наследниците на бивши собственици, т.нар. реститути, на които е възстановено правото на собственост с решение на общинските служби по земеделие.

Огромна проблем за ползвателите представлява фактът, че предоставените им на времето права възникват по силата на актове на администрацията, които страдат от пороци, или има документи, които не са съхранени в Държавния архив, поради което в повечето случаи съдът приема, че не съществуват, след като не са запазени. Основната част от решенията за предоставянето на тези земи за "самозодоволяване" на населението са подписани от хора, които не са били в правото си да подписват.

Проблемът непрекъснато ескалира и ще продължи да ескалира, тъй като местонахождението на бившите земеделски земи е или в самия град, или в непосредствена близост с него, а статутът на селищни образувания, който им беше даден, промени характера им - земите престанаха да бъдат земеделски и същите могат да бъдат застроявани при едни не лоши параметри, което определя в крайна сметка и интереса от воденето на дела за собственост в повечето случаи - да бъдат продадени и застроени.

Потърпевшите и засегнатите от настоящи и бъдещи дела за установяване на собствеността върху земите по § 4 в цялата страна са около 1,5 млн. души а данните сочат, че броят на делата намалява и причината за това, е че давностният срок за подаването на подобни молби е изтекъл в края на месец ноември 2007 г.

Въпросният закон, който съществува от 1991 г. до днес е претърпял над 40 изменения и допълнения, и е причина за многобройни съдебни спорове. Спорните моменти в закона са два:

- От една страна той доскоро е давал възможност на граждани да търсят правата си на собственици/реститути представяйки на съда трима свидетели, които устно да гарантират, че той е собственик или наследник на даден поземлен имот.

- Друг проблем се явява именно § 4-ти от Преходните и заключителни разпоредби на закона. Това идва от парадокса, че след като в 14 от точките на закона е записано „възстановяват се правата“, в § 4 е посочено, че „не се възстановяват“ правата.

Освен юридически неиздържаният закон, трудността при доказване на правата на страните в споровете идват от нежеланието на общинските служби по земеделие да съдействат и да предоставят необходимите документи и доказателства, като карти и планове на местностите и парцелите. Винаги когато се спори за собственост има две страни.

Земи по §4 от ПЗР и ЗСПЗЗ на територията на община Русе се намират в землищата на почти всички населени места, като най големите, по отношение на своя териториален обхват, са в землищата на гр. Русе – местностите „Образцов чифлик“ и „Чернейца“, гр. Мартен, с. Долно Абланово, с. Николово и с. Червена вода.

5.5. Изводи за състоянието на селищната мрежа и населените места

- Според Националната концепция за пространствено развитие гр. Русе спада към градовете от Второ ниво и е със статут на „център с национално значение“.
- Граничното местоположение на община Русе, както и наличните и проектни транспортни връзки, създават предпоставки за развитието добра логистична база, търговия и туризъм със съседна Румъния, както и с останалите държави по поречието на река Дунав.
- Има сведения за съществуването на всички населени места в общината, датиращи от дълбока древност.
- Всички населени места са електро- и водоснабдени, като при повечето има налични свободни мощности.
- Състоянието на пътните настилки е добро.
- Състоянието на зелената система в общината е задоволително, като на жител се падат по над 9 кв.м. зелени площи за широко обществено ползване.
- Физическото състояние териториалното покритие и естетическия облик на елементите на градското обзавеждане са на добро ниво.
- Наличието на богато културно наследство, както и исторически създадите се връзки, също са сериозна предпоставка за реализирането на бизнес идеи, свързани с туризма (най-вече културния) и търговията.
- Връзката между общинския център и река Дунав е силно нарушена от съществуващите по брега й големи производствени зони.
- Озеленяването в новоизграждащите се квартали е намалено, спрямо това при изградените в миналото комплекси.
- Поддържането на съществуващите озеленени площи, особено в малките населени места от общината, е затруднено и на незадоволително ниво.
- Въпреки полаганите усилия и изградената система, покриваща цялото население на общината, качеството на сметосъбирането все още е незадоволително, с изключение на някои райони от гр.Русе, което, заедно с нерегламентираното изхвърляне на строителни и производствени отпадъци, създава предпоставки за създаването на незаконни сметища и нарушаване на екологичните характеристики на природната среда.
- Наблюдава се остра нужда от разширение на съществуващите и изграждане на нови гробищни паркове, най-вече поради изчерпвания капацитет на функциониращите такива към момента (известно изключение прави единствено гр.Русе, където има изграден нов гробищен парк).

- В населените места от общината, освен в общинския център – гр. Русе, няма изградена канализационна мрежа.
- Наличието на земи по §4 от ПЗР и ЗСПЗЗ създава допълнителна нужда от изясняване на техния статут и определяне на конкретно функционално предназначение за тяхното бъдещо съществуване.

6. ДЕМОГРАФСКИ И ТРУДОВ ПОТЕНЦИАЛ

Демографската система има водеща роля и значение в структура на обществото. От развитието на тази система основно зависи социално-икономическото развитие, както на страната, така и на нейните административно-териториални единици.

Демографската система е тази, която формира трудовия потенциал на териториалните образувания и по този начин влияе върху използването и развитието на социалните, икономическите и природните фактори и условия в тях.

Негативната демографска ситуация в страната е резултат от продължилите през последните няколко десетилетия отрицателни процеси в естественото движение на населението – както продължителното задържане на високо равнище на смъртността, така и трайните тенденции в намаляване на равнището на раждаемостта. В резултат на тези демографски процеси започва намаляване на населението в страната и се ускорява процесът на неговото остаряване.

Проблемите в демографското развитие на страната се задълбочават и от значителните външно-емиграционни процеси сред населението, които също влияят върху възпроизводството на населението, а от там и върху възпроизводството на трудовите ресурси.

Посочените накратко демографски проблеми се проявяват в различна степен в отделните административно-териториални и териториални единици на страната.

Процесът води до демографското изтощаване на отделни региони, което забавя и стопанското им развитие. Ето защо, общото възраждане на страната зависи от ускоряване на развитието в отделните региони, общини и населени места. За това водеща роля имат местните органи на управление, които следва да организират и използват всички налични демографски, стопански и финансови ресурси за развитието на управляваните от тях териториални общности.

6. 1. Брой и динамика на населението

Община Русе се състои от четиринадесет населени места, от които два града - гр. Русе и гр. Мартен и дванадесет села. Мартен е обявен за град с Решение 591 на МС от 07.08.2006 г., обнародвано в ДВ бр. 66 от 15.08.2006 година.

Общината е най-голямата по брой население от осемте общини в област Русе. Град Русе е административен център на общината и на областта, с население в края на 2016 г. от 144936 души, което е 89,6% от населението на общината. Град Мартен е с население 3461 души към същия момент. Най-голямото село е с. Николово и наброява 2810 души, а най-малкото е село Долно Абланово с 252 души население (Таблица 6.1.1).

По броя на населението гр. Русе се класифицира като „голям град“. Тъй като град Русе е най-голямото по брой население населено място в общината, то дялът на градското население в община Русе е 91,7% - градовете Русе и Мартен определят демографските процеси в общината.

Населението на община Русе към края на 2016 г. е 161838 души, което съставлява 72,4% от общото население на област Русе (223489 души). От 2011 г., когато е бил 71,4%, този дял се е увеличил с 1 процентен пункт.

В края на 2016 г. населението на община Русе е намаляло спрямо 2011 г. с 3% (Таблица 6.1.1). За сравнение, това намаление за област Русе е по-голямо – минус 4,4%, докато за страната е минус 3,1%. Това показва, че в община Русе негативните тенденции с интензитет, подобен на тези за страната.

Таблица 6.1.1. Брой и темп на прираст на населението на община Русе по населени места към 31.12 на съответната година

	2011	2016	Темп на прираст (%)
Общо за страната	7 327 224	7 101 859	-3,1%
Област Русе	233 767	223 489	-4,4%
Община Русе	166 881	161 838	-3,0%
гр.Русе	149 134	144 936	-2,8%
гр.Мартен	3 632	3 461	-4,7%
с.Николово	2 908	2 810	-3,4%
с.Тетово	1 978	1 833	-7,3%
с.Червена вода	1 437	1 347	-6,3%
с.Басарбово	1 404	1 386	-1,3%
с.Сандрово	1 321	1 203	-8,9%
с.Бъзън	1 192	1 120	-6,0%
с.Ново село	1 139	1 060	-6,9%
с.Семерджиево	1 022	976	-4,5%
с.Хотанца	641	663	3,4%
с.Просена	567	536	-5,5%
с.Ястребово	292	255	-12,7%
с.Долно Абланово	214	252	17,8%

Населението на град Русе също намалява през периода, но по-слабо от общината като цяло – минус 2,8%. Това се дължи на статута на града като притегателен областен център, в който негативните демографски тенденции са по-слабо изразени, отколкото в останалите населени места в общината и областта. В село Ястребово намалението е с 12,7% спрямо 2011 г., а в село Сандрово – минус 8,9%. Единствено в селата Хотанца и Долно Абланово се наблюдава увеличение на населението, но то се дължи на механично движение на населението.

Естественото движение на населението се определя от развитието на два от основните демографски процеса – раждаемост и смъртност. Тези процеси осигуряват режима на възпроизводство на населението и формирането на неговите демографски структури.

Раждаемостта сред населението от края на миналия и началото на настоящия век бележи трайна тенденция на намаление. Независимо от нейното преустановяване в средата на предишното десетилетие и повишаване на равнището на раждаемостта, което след 2010 г. е последвано от ново понижаване, статистическите данни показват, че раждаемостта на този етап, при съответното равнище на смъртността, не може да осигури дори просто възпроизводство на населението. Негативните демографски тенденции и за община Русе се потвърждават от анализа на съответните коефициенти.

От анализиранияте данни за развитието на населението и неговите основни демографски структури в областта и общината косвено е идентифицирано, че съществуват проблеми в демографското развитие. Един от сравнимите показатели, характеризиращи интензивността (равнището) на раждаемостта е коефициентът на обща раждаемост.

Въз основа на този показател се установява, че през 2011 г. равнището на раждаемостта в община Русе е 7,9‰ (Таблица 6.1.2). Тя се увеличава през 2016 г. до

8,2‰. Като равнище, раждаемостта в общината е значително по-ниска от тези за страната - през 2016 г. равнището на раждаемостта в страната е 9,2‰.

Таблица 6.1.2. Демографски аналитични коефициенти по години (‰)

	2011	2016
Общо за страната		
Коефициент на раждаемост	9,7	9,2
Коефициент на смъртност	14,8	15,1
Коефициент на естествен прираст	-5,1	-6,0
Област Русе		
Коефициент на раждаемост	7,9	7,9
Коефициент на смъртност	16,1	16,6
Коефициент на естествен прираст	-8,1	-8,6
Община Русе		
Коефициент на раждаемост	7,9	8,2
Коефициент на смъртност	13,7	14,2
Коефициент на естествен прираст	-5,8	-6,0

Смъртността е основен естествен регулатор по отношение на броя и структурата на населението. През последните две-три десетилетия равнището на смъртността, измерено чрез коефициента на обща смъртност в страната придобива много високи стойности.

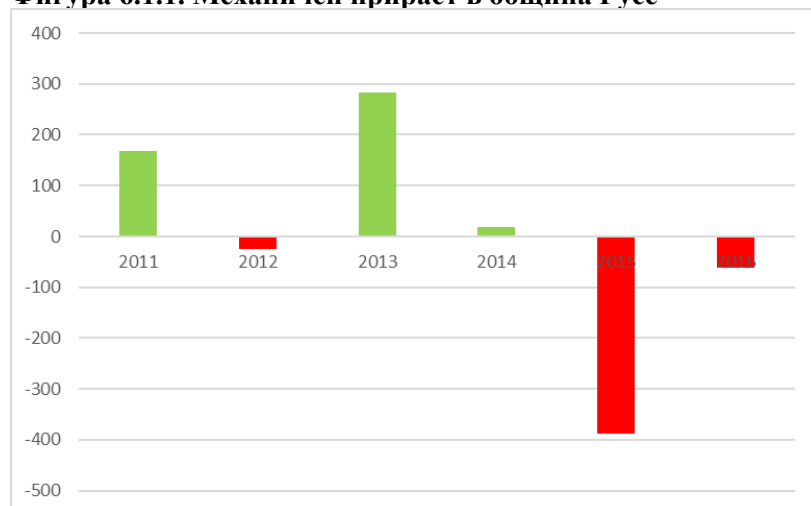
Равнището на смъртност в община Русе през 2011 г. и 2016 г. е по-ниско от това за страната, но бележи тенденция на увеличение – от 13,7‰ през 2011 г. до 14,2‰ през 2016 година. Увеличената раждаемост не успява да компенсира увеличението и на смъртността.

Това се измерва чрез естествения прираст - разликата между броя на ражданията и умираанията на населението. След 1990 г. страната навлиза в период на установяване на отрицателен естествен прираст на населението. Най-големият е регистриран през 1997 г., след която намалява своя абсолютен размер, но запазва отрицателните стойности.

Естественият прираст за община Русе през 2011 г. е малко по-нисък от този за страната (-5,8‰ и -5,1‰, съответно). През 2016 г. те се изравняват. Но за общината, естественият прираст намалява за периода с 0,2‰.

Върху броя и структурите на населението, а така също и върху неговия възпроизводствен процес, освен естественото движение, силно влияние оказват и миграционните процеси.

Фигура 6.1.1. Механичен прираст в община Русе

При положителен миграционен баланс те повлияват положително върху населението и неговото възпроизводство в дадена територия, но при отрицателен баланс влошават нейното демографско положение. Освен това, чрез различните си форми (постоянна миграция – вътрешна и външна миграция, всекидневна трудова миграция) териториалната мобилност пряко влияе и върху разпределението на трудовия потенциал.

Механичният прираст за община Русе не следва ясна тенденция. Редуват се години с положителен и отрицателен миграционен баланс. През 2016 г. механичният прираст е минус 62 души, но през 2013 г е плюс 283 души.

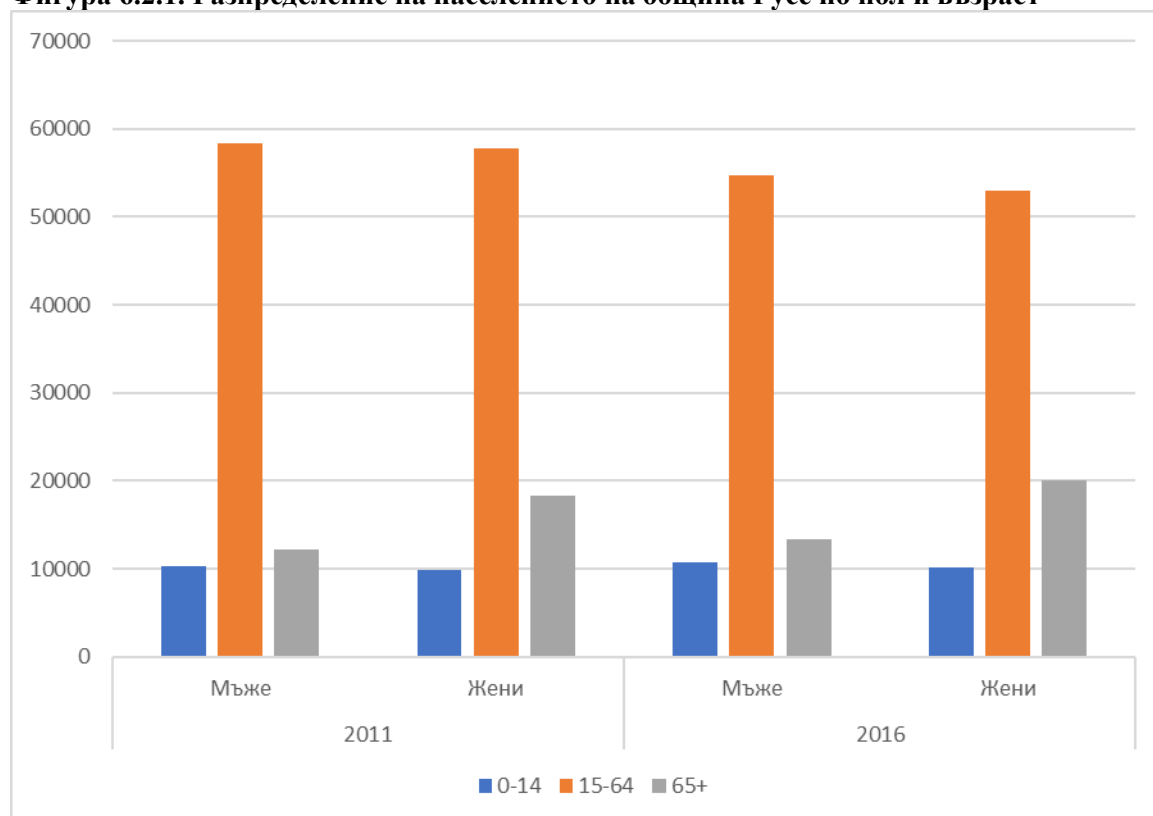
6. 2. Възрастово-полова структура на населението

Възrastовата структура на населението е определяща във възпроизводствените процеси на населението и неговите трудови ресурси. Установените през последните две десетилетия негативни тенденции в демографското развитие на страната създават редица проблеми по отношение на нейното социално и икономическо развитие.

Намаляването на населението в младите възрастови групи и увеличаване на относителният дял на населението във високите възрасти задълбочава процесите на демографското остаряване на населението, което от своя страна свива възможностите за неговото възпроизводство и поставя под силно напрежение осигурителните системи в страната.

Структурата на населението по пол в община Русе през 2016 г. е напълно идентична с тази на страната - относителните дялове на мъжете, респ. на жените в общината са съответно 48,6% и 51,4%.

Фигура 6.2.1. Разпределение на населението на община Русе по пол и възраст

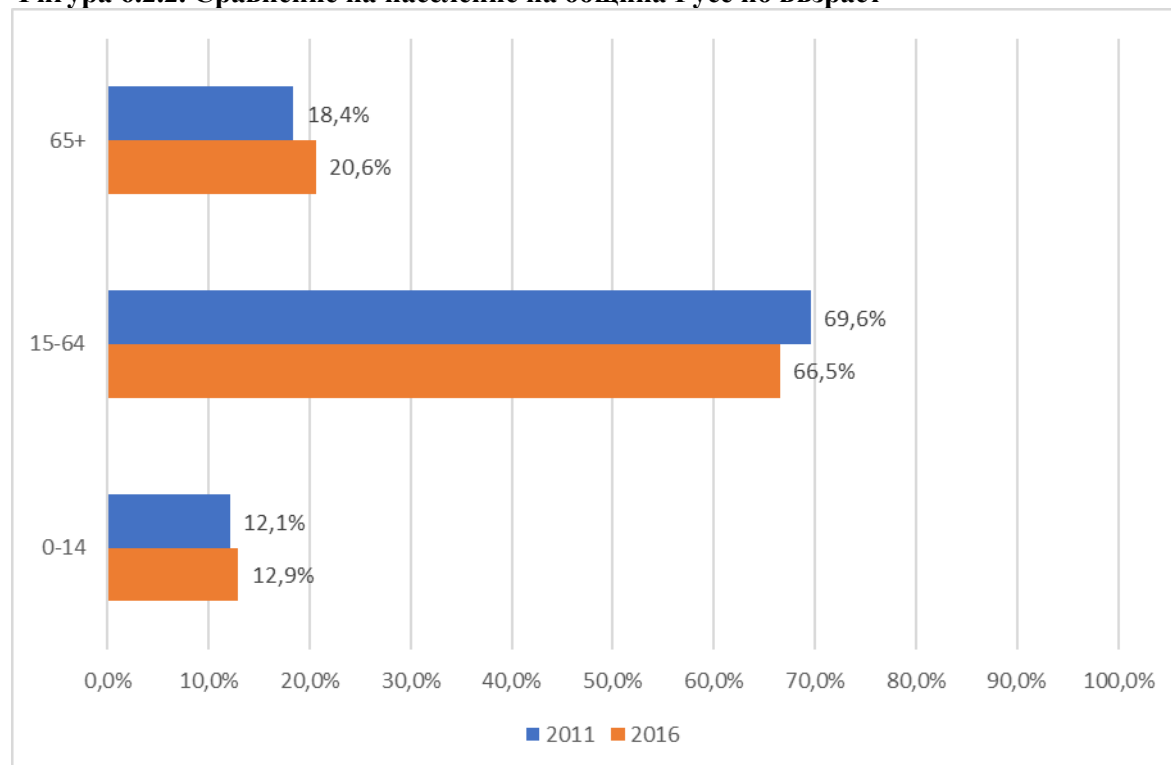
Относителният дял на мъжете в по-младите възрасти е незначително по-голям от този на жените. Сред населението на общината до 14 г. техният дял е 51,5%. Изравняването на двата относителни дялове обичайно настъпва във възрастовата група 40 – 44 години и/или 45 – 49 г. След тези възрастови интервали броят и делът на жените са по-големи от тези на мъжете. За населението на възраст над 65 г. относителният дял на жените вече е 60%.

Тенденцията в общината е към намаление на относителния дял на населението на възраст 15-64 години и увеличение на този над 65 и при двата пола.

В община Русе през 2011 г. делът на населението под 15 години е бил 12,1%, а през 2016 г. се увеличава до 12,9% . Има спад на дела на населението във възрастовата група 15–64 години. Спрямо 2011 г. той е намалял и сега е 66,5%. Увеличението е на дела на населението над 65 години – от 18,4% през 2011 г. на 20,6% през 2016 година.

За сравнение, за страната делът на младото население до 15 години нараства през 2016 г. (14,1%) спрямо 2011 г. (13,4%). През 2016 г. делът на населението над 65 години за страната е 20,7%, при 18,8% през 2011 година.

Фигура 6.2.2. Сравнение на население на община Русе по възраст

6. 3. Етническа структура на населението

Етническата структура се определя на базата на данните от преброяване на населението към 01.02.2011 година. Преобладаващото население в община Русе се е самоопределило като българи – 82% (Таблица 6.3.1). Това е по-висок дял от този за страната – 76,9%.

Таблица 6.3. 1. Структура на населението по етнос и населени места

	Общо	Етническа група				Не се само-определят	Не-отговорили
		Българска	Турска	Ромска	Друга		
ОБЩО ЗА СТРАНАТА	7364570	76,9%	8,0%	4,4%	0,7%	0,7%	9,3%
ОБЛАСТ РУСЕ	235252	75,0%	12,2%	3,7%	0,8%	0,4%	7,9%
ОБЩИНА РУСЕ	167585	82,0%	7,5%	1,0%	0,7%	0,4%	8,4%
ГР.РУСЕ	149642	82,5%	6,8%	0,9%	0,8%	0,4%	8,7%
ГР.МАРТЕН	3662	90,7%	2,9%	0,9%	0,3%	0,2%	5,0%
С.НИКОЛОВО	2942	96,8%	0,3%	0,5%	0,1%	0,1%	2,1%
С.ТЕТОВО	2017	53,7%	25,8%	8,8%	10,0%
С.ЧЕРВЕНА ВОДА	1433	89,8%	4,0%	-	0,7%	0,2%	5,3%
С.БАСАРБОВО	1386	97,1%	-	0,5%	2,1%
С.САНДРОВО	1342	95,5%	1,0%	0,2%	3,2%
С.БЪЗЪН	1223	33,5%	57,7%	1,3%	0,2%	0,4%	6,8%
С.НОВО СЕЛО	1157	91,3%	0,7%	7,2%
С.СЕМЕРДЖИЕВО	1045	27,3%	63,3%	2,5%	1,8%	1,5%	3,5%
С.ХОТАНЦА	643	65,2%	7,2%	13,7%	0,8%	0,8%	12,4%
С.ПРОСЕНА	571	54,1%	17,0%	10,9%	-	0,5%	17,5%
С.ЯСТРЕБОВО	299	3,3%	48,2%	-	47,8%
С.ДОЛНО АБЛАНОВО	223	95,1%	-	-	-	-	4,9%

.. - Данните са анонимизирани в съответствие с чл. 25 от Закона за статистиката.

В селата на общината също живеят предимно българи, с изключение на някои, в които има концентрирана турска етническа общност – село Семерджиево – 63,3% и село Бъзън – 57,7%.

В град Русе като българи се самоопределят 82,5% от населението, турската етническа група е 6,8%, а останалите – под 2%.

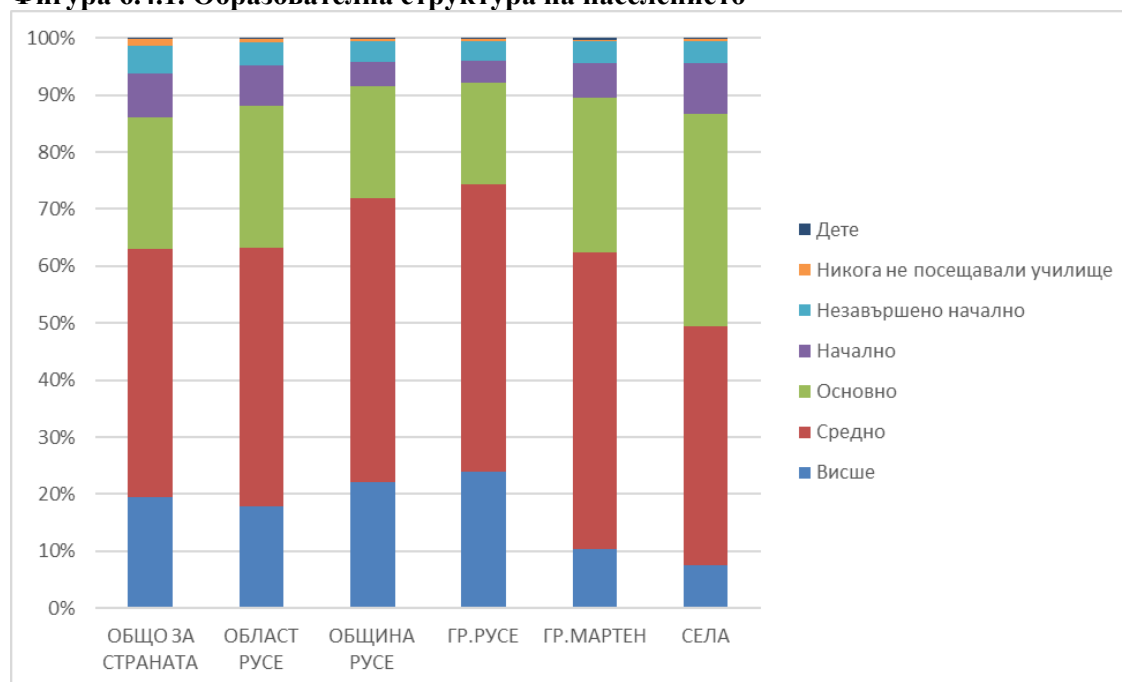
6. 4. Образователна структура

За развитието на гр. Русе и общината, на която той е административен център, освен броят на населението и демографската му структура, от изключително важно значение е неговата образователна структура.

От добрата образователна подготовка на населението в голяма степен се определя качеството на работната сила и нейната производителност. Тя има решаващо значение за внедряването на съвременните технологии за производство, комуникации, управление и социално развитие.

По данни от последното преброяване на населението през 2011 г. делът на лицата с висше образование в страната е 19,6%, а на лицата завършили средно образование - 43,4%. Делът на лицата с начално и по-ниско образование е около 14%. Под 2% е делът на неграмотните в страната.

Фигура 6.4.1. Образователна структура на населението

Структурата на населението по образование в община Русе е по-добра от общата за страната (Фигура 4). Делът на лицата с висше образование е едва 22,2%, а на тези със средно – почти 49,8%. Тази относително добра образователна структура на населението в общината се дължи най-вече на структурата по образование на населението, живеещо в град Русе.

В град Русе делът на лицата с висше образование е близо 23,9%, а на тези със средно образование – 50,6%. С основно и начално образование е 21,5% от населението, а без завършена образователна степен са 3,9%.

В селата на общината делът на населението с висше образование е едва 7,6%, а на това с основно и начално – 46,1%.

6. 5. Икономическа активност и безработица

При изследване на демографските процеси и тяхната връзка с икономическите функции на населението в общественото развитие, важно значение има установяването на характеристиките на съществуващите демографски зависимости или т. нар. демографско натоварване на трудоспособното население.

Общият коефициент на възрастова зависимост¹ за страната през 2011 г. е 47,5%, т. е. - 100 лица от населението в трудоспособна възраст се очаква да издържат 48 лица от зависимите възрасти, или това е населението, което не може да бъде икономически активно (0 – 14 г.), или вече се очаква да приключи своята икономическа дейност (65 и повече години). През 2016 г. този коефициент нараства до 53,4%, тоест 100 лица от населението в трудоспособна възраст се очаква вече да издържат 54 лица от зависимите възрасти. Тази негативна тенденция се дължи най-вече на увеличаване на относителния дял на населението на 65 и повече години.

¹ Коефициентът на възрастова зависимост показва броя на лицата от населението в „зависимите“ възрасти (населението под 15 и на 65 и повече години) на 100 лица от населението в „независимите“ възрасти (от 15 до 64 години).

Таблица 6.5.1. Коефициенти на демографска зависимост

	2011	2016
Общо за страната	47,5%	53,4%
Община Русе	43,8%	50,3%

Демографското натоварване на населението в община Русе е относително по-слабо от общото за страната, но също следва тенденцията към увеличение. В края на 2011 г. този показател за общината е 43,8%, а в края на 2016 г. се увеличава до 50,3%.

Темповете на нарастване на този показател за общината са по-високи от тези за страната – 6,5 процентни пункта растеж спрямо 5,9 за страната.

Друг важен измерител за характеризиране на устойчивостта в развитие на трудоспособното население, респ. трудовите ресурси е коефициентът на демографско заместване².

Възпроизводството на трудовите ресурси в условията на влошената демографска ситуация започва да създава сериозни проблеми във функционирането на икономическата и социалните системи на страната. Докато през 2001 г. 100 излизащи от трудоспособна възраст лица са били замествани от близо 128 лица на възраст 15 – 19 години, то само за десет години този процес значително се влошава. В края на 2011 г. стойността на този показател за страната е 68 души на вливащите се потоци в трудоспособното население на 100 излизащи от нея лица, а в края на 2016 – 63 души.

Таблица 6.5.2. Коефициенти на демографска заместване

	2011	2016
Общо за страната	67,7%	62,8%
Община Русе	63,6%	56,4%

Процесът за община Русе е аналогичен с този за страната. През 2011 г. стойността на показателя е близо 64 души, а през 2016 г. намалява силно до 57 души, които заместват 100 излизащи от трудоспособна възраст. Тенденцията в общината е по-силно изразена – намалението за периода е със 7,2 процентни пункта спрямо 4,9 за страната.

Икономическата активност на населението трябва да бъде разглеждана като резултат от възрастовата и образователната структура на населението, както и като следствие от състоянието на икономиката.

Наблюдава се ясно изразена тенденция на концентрация на основния трудов ресурс в общинския център.

Работната сила в град Русе към 1.2.2011³ г. е 75102 души, което е 91,3% от тези в община Русе. Заетите в общината са 72701 души, от които 66715 души (91,8%) са в общинския център.

Таблица 6.5.3. Аналитични коефициенти (Преброяване 2011)

	Коефициент на заетост	Коефициент на безработица	Коефициент на икономическа активност
Общо за страната	44,4%	14,9%	52,1%
Община Русе	49,3%	11,6%	55,8%

² Коефициентът на демографско заместване е отношението между броя на населението във вливащата се възрастова група 15-19 г. и излизащата група 60-64 г. от трудоспособното население.

³ Анализирани са данни от Преброяване 2011, тъй като на общинско ниво това е единственият източник на информация за работната сила.

Като цяло, ситуацията на пазара на труда, свързана с работната сила в община Русе, е сравнително по-благоприятна от тази в страната. Коефициентът на заетост⁴ през 2011 г. е по-висок (49,3%) от този за страната. Равнището на безработица⁵ в общината (11,6%) е по-ниско от общото за страната. Икономическата активност⁶ е по-висока – 55,8% в общината спрямо 52,1% общо за страната.

Делът на икономически неактивното население в община Русе и по-малък от този за страната (44,2% спрямо 47,9% съответно). в селата на общината той е 50 е повече процента, а в Ново село достига до 71,7%.

6. 6. Изводи и прогнози

Създалата се демографска ситуация досега в общината и града взаимно ще се обуславя и ще оказва влияние в бъдеще върху възпроизводството на населението и неговите трудови ресурси.

Въз основа на разработената прогноза до 2037 г. се очаква населението в общината да продължи да намалява, ако се запазят същите условия в естественото и механично движение на населението. Подобна е тенденцията и по отношение на развитието на населението в гр. Русе. И населението на града ще намалява, но с по-малък темп. До края на прогнозирания период населението на града се очаква да намалее с около 20 хил. души.

И трите варианта на разработените прогнози проектират такава тенденция. Прогнозите са разработени като са заложили нетвърде големи различия в измененията на равнищата на раждаемостта (плодовитостта на населението) и на смъртността.

Хипотезите за тези тенденции силно са повлияни от наложилите се тенденции в развитието на демографските процеси през последните десетина години., т.е. прогнозите нямат строго целеви характер.

Реалистичният вариант следва и е синхронизиран с общата тенденция в демографското развитие на страната. Очаква се неговата реализация да се постигне, ако се запазят същите темпове на икономическо развитие на града и в неговото благоустрояване. Оптимистичният вариант по отношение на реалистичния допуска малко по-високи нива на плодовитост на населението и по-ниско равнище на смъртността. Допускането за влошаване на демографската ситуация в града (трети вариант на прогнозата) е свързана с очаквания за слабо повишаване на равнището на смъртността и намаляване на плодовитостта. Осъществяването на заложените тенденции в този вариант са свързани със забавяне на икономическите темпове на развитие.

Тези прогнозни очаквания за развитието на населението следва да се приемат с условността на демографските прогнози и допускането, че няма да настъпят екстремни изменения в демографското поведение на населението. Върху това поведение влияние оказва не само естественото развитие на демографските процеси (раждаемост, смъртност, миграция), но промените в социалните и икономически фактори и условията на живот, които в някои случаи е възможно да доведат до бърза положителна или отрицателна промяна.

⁴Коефициентът на заетост е отношение на броя на заетите лица към броя на населението на 15 и повече навършени години.

⁵ Коефициентът на безработица е отношение на броя на безработните лица към броя на икономически активните лица (работната сила).

⁶ Коефициентът на икономическа активност е отношение на броя на икономически активните лица към броя на населението на 15 и повече навършени години.

Обобщения и изводи

В заключение, по отношение на възпроизводството на населението в общината и гр. Русе, може да се обобщи, че тези структури не са по-силно засегнати от протичащите негативни процеси в демографското развитие, отколкото е общата тенденция за страната.

В община Русе се регистрира намаление на населението, като темповете са идентични с тези за страната, а в град Русе незначително по-слаби.

В общината се наблюдава тенденция към увеличение на раждаемостта, но тя продължава да е по-ниска от тази за страната и не успява да компенсира увеличаващата се смъртност, което води до спад на естествения прираст.

По отношение на възрастово-половата структура на населението, в общината се регистрира намаление на относителния дял на населението в активните възрасти (15-64 години), слабо увеличение на населението от 0 до 14 години и увеличение на населението на 65 и повече години, тоест общината следва общите тенденции за страната на застаряване на населението.

Образователната структура на населението на община Русе е сравнително по-благоприятна от тази, общо за страната. Това се дължи на определящата роля на град Русе, в който живее близо 90% от населението на общината и в който населението с висше и средно образование е с по-голям относителен дял от това за страната.

Анализът на населението като източник на работна сила, икономическата активност и заетостта показват съществуващи проблеми. Увеличава се демографското натоварване на населението в общината, тоест на 100 лица в активните възрасти се падат за издръжка все повече лица от неактивните. Засега това натоварване е по-слабо от общото за страната, но темповете на нарастването на за общината са по-интензивни.

Възпроизводството на трудовите ресурси в общината също следва негативна тенденция, по-задълбочена от общата за страната. Тази негативна тенденция е интензивна и задълбочаваща се. През 2016 г., 100 души, излизаци от трудоспособна възраст са били замествани от 50 души на възраст 15-19 години (влизаци в трудоспособна възраст), което е едва половината от необходимото, за да има пълно заместване на работната сила.

По отношение на икономическата активност и заетостта, община Русе е в сравнително по-благоприятно положение от общата ситуация за страната – заетостта и икономическата активност са по-високи, равнището на безработица – по-ниско.

Съгласно съставените прогнози за броя на населението, то ще продължи да намалява. И трите сценария показват тази тенденция, но с различен интензитет.

Демографските тенденции в община Русе следват общото негативно развитие за страната. Обезпокоително е не само достигнатото равнище на демографските измерения по отношение на разискваните проблеми, но преди всичко очертаните тенденции и тяхното ускорение. Ако сега не се вземат необходимите мерки може да се очаква, че в бъдеще те ще се задълбочат повече и ще създават трудности за развитието и функционирането на икономическата и социалните структури.

7. ИКОНОМИЧЕСКИ АКТИВНОСТИ – СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ

7.1. Обща характеристика и структура – териториална локализация

Обем, структура и динамика на икономиката

НСИ не произвежда данни за Брутен вътрешен продукт (БВП) и брутна добавена стойност (БДС) на ниво община поради обективна методологическа невъзможност. Най-ниското регионално ниво, на което са достъпни официални данни

са областите. Данните за област Русе са коментирани накратко, но специално за целите на настоящия анализ е разработена и оценка на БВП на ниво община Русе, използваща аналогични на прилаганите в НСИ практики за регионализация на БВП.

Размерът на произведения за даден период (обикновено една година) БВП определя размера на икономиката на дадена страна или регион. През 2015 г. обемът на БВП на област Русе е 2247 млн. лева, което е 2,5% от БВП на страната (88571 млн. лв.). Това прави област Русе осмата по размер на икономиката област в страната. За сравнение първата (област София-столица) за същия период е произвела 39,7% от общото БВП на страната, а последната – област Видин – 0,7%.

Тъй като община Русе е водеща за икономиката на област Русе (с над 85% от заетите в областта), може да се обобщи, че тя е и определяща при определянето на обема и динамиката на произведените БВП и БДС в областта.

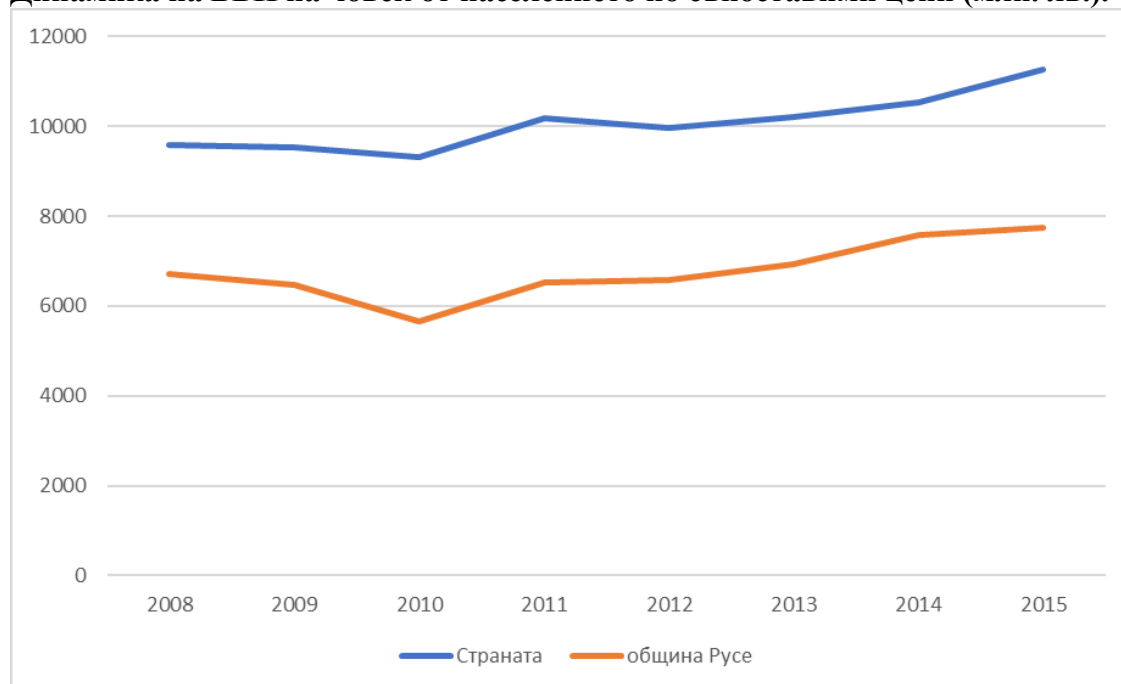
Произведеният през 2015 г. БВП в община Русе е 1924⁷ млн. лв. по текущи цени. Растежът му по съпоставими цени⁸, в сравнение с 2008 г., е 3,9%. Това е недостатъчна динамика, тъй като за същия период растежът на БВП на страната, изчислен по същия начин, е 11,3%.

Динамиката на БВП на човек от населението показва подобни тенденции.

Въпреки, че за периода нарастването в община Русе е 15,6% по съпоставими цени, то е малко по-забавено от това за страната – 17,6%.

Може да се обобщи, че икономическият растеж в общината за периода 2008 – 2015 г. не е достатъчен за догонващо развитие спрямо това на страната.

Динамика на БВП на човек от населението по съпоставими цени (млн. лв.).

Източник: НСИ и собствени изчисления

Структурата на икономиката се определя чрез структурата на добавената стойност (БДС) по агрегираната номенклатура АЗ на икономическите дейности в три сектора – аграрен, индустрия и услуги.

⁷ Собствени изчисления, направени по аналогия на методиката за оценка на регионален БВП на ниво област, прилагана от НСИ.

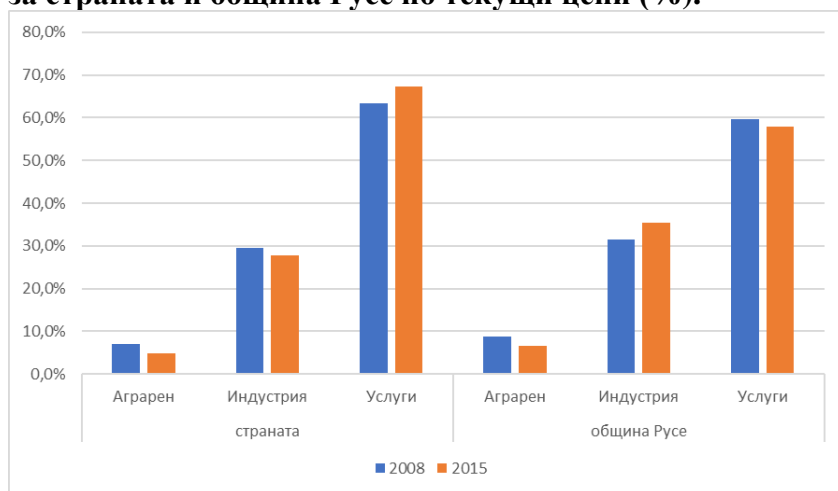
⁸ Стойностите на БВП са коригирани с дефлатор, индекс на потребителските цени за периода 2008 – 2015г., тъй като НСИ не публикува данни за дефлатор на БВП на регионално ниво.

През 2015 г., в община Русе водещ сектор е този на услугите с 57,8% от БДС.

През 2008 г. този дял е бил 59,7%, тоест се регистрира намаление. За сметка на това се увеличава делът на индустриалния сектор – от 31,6% през 2008 г. до 35,5% през 2015 година. Значението и делът на аграрния сектор намаляват през периода от 8,7% до 6,7% с два процентни пункта.

За страната, делът на индустрията през 2015 г. е 27,9%, тоест по-малък от този на община Русе. Освен това, тенденциите за страната са различни – увеличава се делът на услугите, което е за сметка на дела на индустрията и аграрния сектор. Би могло да се каже, че в община Русе се наблюдава положителна тенденция, дължаща се на увеличеното значение на индустрията за икономиката на общината.

Структура на БДС по икономически сектори за 2008 и 2015 г. за страната и община Русе по текущи цени (%).

Източник: НСИ

Структура и динамика на икономиката по икономически дейности и големина на предприятията

Общо регистрираните нефинансови **предприятия** в община Русе през 2015 г. са 9465. В сравнение с 2008 г. техният брой е намалял с 434 или 4,4%. Най-голям е делът на нефинансовите предприятия в сектора „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“ – 37,9% от всички предприятия, следван от „Преработваща промишленост“ – 1,1%.

Брой, структура и динамика на нефинансовите предприятия по големина на предприятията (брой заети) в община Русе

	2008		2015		Изменение	
	брой	%	брой	%	брой	%
Общо	9899	100,0	9465	100,0	-434	-4,4
Микро 0 - 9	8922	90,1	8676	91,7	-246	-2,8
Малки 10 - 49	762	7,7	622	6,6	-140	-18,4
Средни 50 - 249	185	1,9
Големи 250 +	30	0,3

Източник: НСИ

Преобладават микро предприятията с до 9 заети – през 2015 г. техният дял е 91,7% от всички, като броят им бележи намаление спрямо 2008 г. от 2,8%. Още по-голям е спадът на броя на малките предприятия с 10 до 49 заети – 18,4%. Динамиката

на средните и големи предприятия е непоследима поради статистическата конфиденциалност на данните.

Структурата на заетите според големина на предприятието през 2015 г. показва, че микро и малките фирми осигуряват над половината от заетостта – 51,8% от всички заети (54863 души). Въпреки това, промяната спрямо 2008 г. е негативна – регистрира се намаление на броя на заетите в микро предприятията с 6,5%, а в малките – с 16%. Общото намаление на заетите е с 16,2%.

Динамиката на средните и големи предприятия е непоследима поради статистическата конфиденциалност на данните.

Заетите лица са основно в „Преработващата промишленост“ – 41,4% от всички заети в общината. На второ място е секторът „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“ с 19,8% заети.

Брой, структура и динамика на заетите по големина на предприятията (брой заети) в община Русе

	2008		2015		Изменение	
	брой	%	брой	%	брой	%
Общо	65490	100,0	54863	100,0	-10627	-16,2
Микро 0 - 9	17041	26,0	15926	29,0	-1115	-6,5
Малки 10 - 49	14856	22,7	12478	22,7	-2378	-16,0
Средни 50 - 249	19494	29,8
Големи 250 +	14099	21,5

Източник: НСИ

Анализът на **нетните приходи от продажби** в община Русе показва увеличение с 14,1% за 2015 г. спрямо 2008 година. Увеличението при микро предприятията е с 30%, докато при малките се отбелязва намаление с 3%. Динамиката на средните и големи предприятия е непоследима поради статистическата конфиденциалност на данните.

През 2015 г. дялът на микро и малките предприятия в общите нетни приходи от продажби в общината е 45,8%.

Близко половината (48,3%) от нетните приходи от продажби в общината се произвеждат с сектора „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“. „Преработващата промишленост“ генерира 30,2% от тях. Останалите сектори общо произвеждат 21,5% от нетните приходи от продажби.

Обем, структура и динамика на нетните приходи от продажби по големина на предприятията (брой заети) в община Русе

	2008		2015		Изменение	
	хил. лв.	%	хил. лв.	%	хил. лв.	%
Общо	5151212	100,0	5877710	100,0	726498	14,1
Микро 0 - 9	1107706	21,5	1439814	24,5	332108	30,0
Малки 10 - 49	1288983	25,0	1250891	21,3	-38092	-3,0
Средни 50 - 249	1210794	23,5
Големи 250 +	1543729	30,0

Източник: НСИ

Инвестиции

Принадлежността на град Русе към най-голямата трансгранична агломерация в българо-румънския регион – Русе-Гюргево, с нейното стратегическо местоположение и

роля на основен транспортен възел между България и Румъния е фактор, който оказва положително влияние върху привличането на инвестиции в общината.

Инвестиционната привлекателност на общината и областта се определя и от близостта до румънската столица Букурещ и нейния многомилionen пазар. Общината се явява важна точка, при която се пресичат два паневропейски транспортни коридора и на нейна територия е разположено най-голямото пристанище в българския участък на река Дунав⁹.

Инвестиционната активност се измерва чрез направените през изследвания период разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (ДМА). През 2015 г. разходите за придобиване на ДМА на територията на община Русе са на обща стойност 372073 хил. лв., което представлява 1,8% от общия обем инвестиции в страната. За сравнение, в началото на периода разходите за ДМА в общината са били 2,1% от тези за страната.

Динамика на разходите за придобиване на ДМА

	2008		2015		Изменение	
	хил. лв.	%	хил. лв.	%	хил. лв.	%
страната	29424189	100,0	21191026	100,0	-8233163	-28,0
община Русе	630199	2,1	372037	1,8	-258162	-41,0

Източник: НСИ

В началото на периода, през 2008 г., разходите за придобиване на ДМА в общината са на стойност 630199 хил. лв., което показва намаление с 258162 хил. лв. в номинално изражение или с 41%. За същия период, намалението за страната е 27,9%.

Следва да се отбележи, обаче, че от 2010 г. до 2015 г. инвестициите бележат постоянен ръст. Фактът, че през 2015 г. не успяват да достигнат нивото от 2008 г. се дължи на резкия срив през 2009 г. и 2010 година.

Структурата на разходите за придобиване на ДМА претърпява известни промени през периода. Разходите за придобиване на земя се свиват значително – от 19,3% през 2008 г. до 7% през 2015 година. Разходите за сгради и съоръжения остават непроменени като относителен дял – 32,9%. Разходите за машини и оборудване намаляват от 41% до 35,8%.

Структура на разходите за придобиване на ДМА по състав в динамика в община Русе

Състав	2008		2015	
	хил. лв.	%	хил. лв.	%
Общо	630199	100,0	372037	100,0
Земя	121707	19,3	25953	7,0
Сгради, строителни съоръжения и конструкции	207028	32,9	122500	32,9
Машини, производствено оборудване и апаратура	258648	41,0	133117	35,8
Транспортни средства	-	-	51566	13,9
Други разходи	42816	6,8	38901	10,5

Източник: НСИ

⁹ Източник: Актуализиран документ за изпълнение на общински план за развитие на община Русе за периода 2017-2020 година.

Съществена част от инвестиционния профил на община Русе е създаването на Индустриален парк с обща площ 638 дка, с цел привличане на чуждестранни и български инвеститори. В Русе са установени производствени мощности на водещи компании в сферата на автомобилостроенето. Комбинацията между пристанища, ЖП гари и летище е благоприятна за развитие на силен и конкурентоспособен транспортен бизнес, който да привлича инвестиции.

Местните власти в Русе и Гюргево¹⁰ си сътрудничат в стратегическото планиране на дългосрочните приоритети за развитие на трансграничната агломерация, като през 2012 г. е приет Мастерплан за интегрирано управление на възможностите за развитие в еврорегиона Русе-Гюргево, съдържащ 10 трансгранични инвестиционни проекта, които следва да бъдат изпълнени до 2027 г.

За насърчаване на инвестициите и подкрепа на инвеститорите, в двата града развиват дейност индустриални и логистични паркове, в т.ч. и свободни зони от двете страни на река Дунав. Днес от този значим потенциал, който предлага еврорегионът се възползват много местни и чуждестранни бизнес компании и инвеститори. В допълнение, в региона е налице сериозен потенциал за развитието на клъстери в сферата на текстилната, автомобилната, мебелната индустрия, туризма и селското стопанство. Наличието на структури за подкрепа на бизнеса представлява ключов елемент от инвестиционната политика, която развива Община Русе. На територията на общината функционират бизнес центрове и инкубатори, Офиси на Българска търговско-промишлена палата (БТПП), Офиси на Българска стопанска камара (БСК) и индустриални зони.

Сред най-големите инвеститори на територията на община Русе са¹¹:

"Витте Аутомотив" - немски производител на електронни и механични части за автомобилната индустрия, с инвестиции за 21 млн. лв. и инвестиционно намерение за разширяване. Във връзка с разрастването и разширяването на дейността си "Витте Аутомотив България" открива около 200 нови работни места. Средносписъчният брой на персонала към 30.11.2016 г. е 684 човека. Предвижда се след приключване на проекта за разширяване, компанията да разполага с 40000 кв. м. производствена площ с общо 2000 работни места. Заводът е значима за региона инвестиция, водеща до откриване на работни места и нови възможности за местния бизнес.

"Монтюпе" е френски производител на продукти от алуминиеви сплави за автомобилната промишленост с инвестиции за 100 млн. евро – 70 млн. евро в оборудване и 30 млн. евро в местната икономика. Числеността на персонала към края на ноември 2016 г. е 974 души. Бизнес планът за следващите години предвижда да се вложат още 18 млн. евро и да се наемат още към 200 човека. Те ще са необходими, за да се посрещне изпълнението на голяма поръчка части за "Мерцедес".

"Керос България" е испански производител на подова и стенна керамика с инвестиции за 42 млн. лева. Дружеството планира да удвои производството на плочки в завода си в Русе. Компанията е подала заявление за издаване на ново комплексно разрешително, което да отрази увеличаването на капацитета. Проектът ще се изпълнява поетапно в следващите години и за целта са предвидени инвестиции в размер на 9 млн. евро, като на първия етап ще бъдат вложени между 4 и 5 млн. евро. Във връзка с проекта, "Керос България" изгражда две нови сгради на площадката на завода. Едната ще е с близо 3500 кв. м застроена площ и в нея ще се монтират четири линии за оформяне и опаковане на готова продукция, като производителността на опаковъчната машина е 180 пакета на минута. Към 30.11.2016 г. в предприятието работят 170 човека.

¹⁰ Източник: Актуализиран документ за изпълнение на общински план за развитие на община Русе за периода 2017-2020 година.

¹¹ Източник: Актуализиран документ за изпълнение на общински план за развитие на община Русе за периода 2017-2020 година.

"Балканцинк" АД представлява производствен комплекс за горещо поцинковане на готови продукти от чугун и стомана и инвестицията е в размер на 4,5 млн. евро. Технологичното оборудване в завода е доставено и монтирано от международни и български компании, лидери в проектирането и изработката на инсталации и професионални машини в областта на горещото поцинковане и обработката на металите - предпоставка за производство с висок стандарт на качество.

Основни предприятия в община Русе¹²

В икономиката на град Русе преобладава леката промишленост – шивашка, текстилна и хранително-вкусова.

Шивашката промишленост е бранш, който доминира в профила на Русе и осигурява постоянна заетост. Броят на шивашките фирми в града е над 250. Повече от 50 от тях работят на ишлеме и осигуряват продукцията за пазарите на Германия, Франция, Италия и Средния изток. Сред водещите са „Топ Мен“, ВТВ, „Арда“, „Данини фешън“, „Аристон С“ и „Маркам фешън“. Русе е и с дългогодишни традиции в производството на чорапи и текстил, като водещите представители в този сектор са „Юта“ АД, „Фазан“ АД, Prestige socks, „Феникс 94“, „Три Ко“ ООД и др.

Хранителната индустрия също е добре развита. Сред по-големите предприятия е „Винпром Русе“ АД, една от най-големите винарни в страната с 3 изби, цех за стабилизиране, два цеха за бутилиране, дестилационна и лаборатория. „Хлебна мая“ Русе – единственият български производител на мая, „Захар Био“ ООД – преработва сурова захар за индустриални и домашни нужди.

Добивната промишленост в общината е представена от „Дунавски драгажен флот“ ЕАД с основна дейност, добив и преработка на инертни материали от река Дунав.

„Пристанищен комплекс – Русе“ ЕАД също е едно от предприятията, които определят икономическия облик на общината – ръководи дейността на няколко основни български пристанища, разположени на река Дунав.

Най-големите чуждестранни компании са „Монтюпе“, „Керос“ и „Витте Аутомотив“.

„Оргаким“ АД е един от лидерите на химическата и нефтепреработвателната промишленост. Дружеството е най-големият български производител на водоразтворими бои и мазилки за вътрешно и външно измазване, водещ български производител на суровини и неорганични оцветители за лакове и бои.

„Дунарит“ АД е сред водещите фирми и произвежда пластични продукти за електроинженерство, експлозиви, барут, детонатори, железопътно оборудване за защита на посевите. „Приста Ойл“ АД е производител на моторни масла и акумулатори с ISO сертификат.

ТЕЦ „Русе Изток“ има капацитет за производство на електроенергия от 400 MW, а ТЕЦ „Русе Запад“ е с топлинна мощност от 41 MW.

ИКТ средата в Русе е добре развита и се отличава с добра перспектива за растеж, благодарение на широката мрежа от малки, средни и големи ИТ фирми, избрали да развиват дейността си в града. Сред тях могат да бъдат споменати "Сирма Ай Ти", "Мусала Софт", "Нетуоркс-България", "Мултилинк", "Датасис", "Ен Би Ай Системи" и др.

Една от водещите български компании в сферата на софтуерните услуги, специализирана в аутсорсинг и ИТ консултиране, "Мусала Софт" отвори свой развоен център в Русе в началото на 2015 г. Звеното работи по международни проекти на софтуерния разработчик.

¹² Източници: Актуализиран документ за изпълнение на общински план за развитие на община Русе за периода 2017-2020 година; Икономически профил на Община Русе.

„Свободна зона – Русе“ е считана за най-добре развития логистичен и индустриален център и е сериозно преимущество за привличане на чужди инвеститори. Важна част от икономическия профил на община Русе е наличието на Индустриален парк, който се простира на обща площ 638 дка – около 90 дка от тях са ангажирани с обслужващи градската и техническата инфраструктура обекти. Сред стратегическите инвеститори, които работят в Индустриалния парк, са „Монтюпе“, „Керос България“, строителните фирми „Бългериън Пропърти Девелпмънтс“ и „Уббикалиа България“, както и „Тамарес Индъстрис България“ – производител на машинни части.

7.2. Изводи и прогнози

Могат да бъдат направени следните изводи за състоянието на икономиката и икономическото развитие на общината:

- Икономиката на община Русе обхваща голям спектър от икономически дейности и може да се квалифицира като диверсифицирана.
- Растежът на икономиката на община Русе е недостатъчен и по-бавен от този на страната
- Делът на индустрията в структурата на икономиката е по-голям от на страната и проявява тенденция към увеличение
- В общината преобладават микро и малките предприятия
- Микро и малките предприятия генерират основната заетост
- Двата водещи икономически сектора са „Преработващата промишленост“ и „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“
- Инвестициите бележат постоянен ръст от 2010 г., но и през 2015 г. все още не успяват да достигнат нивото от 2008 година. Разходите за закупуване на земя се свиват значително.
- Икономическите дейности и инвестиции се концентрират в община Русе и по-специално в общинския център - град Русе.

8. ОБИТАВАНЕ И ЖИЛИЩЕН ФОНД

8.1. Обща характеристика, анализ и структура – териториална локализация

През 2016 г., в община Русе са регистрирани 26396 жилищни сгради, от които основната част (61,9%) са в градовете – 16352. В сравнение с 2011 г. броят на сградите е нараснал незначително (с по-малко от 1%). Повече от половината сгради (55,2% или 14568 сгради) се намират в общинския център, град Русе.

Жилищни сгради по години на построяване

Значителна част от сградния фонд в общината, 89,3%, е построен до 1990 година. В селата на общината, този дял е малко по-голям – 92,3%. Половината от сградите в общината са построени до 1970 г., а едва 4,2% са построени след 2001 г. (от тях – 0,8% или 139 сгради - след 2010 година). От новопостроените след 2001 г. сгради, 92,2% са в град Русе. Голямата част от най-старите сгради, построени до 1918 г. не намират в общинския център – 83,3%.

Сгради в община Русе по периоди на построяване и по населени места към 31.12.2016 година

	Общо	Периоди на построяване								
		до 1918	1919 - 1945	1946 - 1960	1961 - 1970	1971 - 1980	1981 - 1990	1991 - 2000	2001 - 2010	след 2010
Русе	26 396	826	3 036	5 229	4 319	3 823	6 349	1 698	917	199
В градовете	16 352	691	1 783	2 850	2 347	2 069	4 573	1 244	656	139
В селата	10 044	135	1 253	2 379	1 972	1 754	1 776	454	261	60
с. Басарбово	800	5	86	184	98	86	212	63	49	17
с. Бъзън	742	4	75	120	180	168	161	28	5	1
с. Долно Абланово	311	3	26	73	102	43	49	10	4	1
гр. Мартен	1 784	3	63	418	434	468	240	70	63	25
с. Николово	2 418	5	148	389	431	514	720	123	70	18
с. Ново село	938	12	295	249	158	109	72	29	14	-
с. Просена	349	1	31	163	85	28	29	10	2	-
гр. Русе	14 568	688	1 720	2 432	1 913	1 601	4 333	1 174	593	114
с. Сандрово	863	3	99	193	161	184	129	63	24	7
с. Семерджиево	628	11	78	235	149	89	48	11	6	1
с. Тетово	1 254	5	112	491	340	182	82	23	19	-
с. Хотанца	261	6	30	71	49	43	43	14	5	-
с. Червена вода	1 313	76	263	186	155	263	215	78	62	15
с. Ястребово	167	4	10	25	64	45	16	2	1	-

Източник: НСИ

В селата делът на построените до 1970 г. е по-висок – 57,1%. В някои от селата няма нито една сграда, построена след 2010 г. – Ново село, Просена, Тетово, Хотанца, Ястребово.

Констатацията е, че сградният фонд в общината е твърде „застарял“. Това се отнася, както за селата, така и за градовете Мартен и Русе.

Жилищни сгради по конструкция

По конструктивни характеристики основната част (87,6%) от сградите в община Русе, към края на 2016 г., са построени от тухли. В двата града на общината дози дял е същият – 87,5%, а селата – незначително по-висок – 88%.

**Сгради в община Русе по конструкция и по населени места
към 31.12.2016 година**

	Общо	Панелни	Стоманобетонни	Тухлени	Други
Русе	26 396	442	816	23 135	2 003
в градовете	16 352	406	538	14 301	1 107
в селата	10 044	36	278	8 834	896
с.Басарбово	800	4	20	678	98
с.Бъзън	742	5	33	623	81
с.Долно Абланово	311	3	39	230	39
гр.Мартен	1 784	13	9	1 734	28
с.Николово	2 418	4	42	2 158	214
с.Ново село	938	4	6	826	102
с.Просена	349	-	-	331	18
гр.Русе	14 568	393	529	12 567	1 079
с.Сандрово	863	3	11	834	15
с.Семерджиево	628	3	-	585	40
с.Тетово	1 254	1	23	1 178	52
с.Хотанца	261	-	-	220	41
с.Червена вода	1 313	9	103	1 038	163
с.Ястребово	167	-	1	133	33

Източник: НСИ

Делът на панелните и стоманобетонни сгради в общината е 4,8% (1258 сгради). В град Русе този дял е по-висок – 6,3% или 922 сгради. В селата на общината този дял е още по-малък – 3,1%. Панелните сгради са основно в град Русе – 393 от общо 442, или 88,9%.

Жилищни сгради по етажност

По броя на етажите, жилищните сгради в община Русе към края на 2016 г. се разпределят по следния начин: едноетажни са приблизително 65,6% от всички жилищни сгради, като за селата на общината този дял е 70,6%. Двуетажните жилищни сгради представляват 26,9%. В селата те са 28,4%, а в град Русе – 26,6%.

**Сгради в община Русе по етажност и по населени места
към 31.12.2016 година**

	Общо	едно- етажни	дву- етажни	три- етажни	четири- етажни	пет- етажни	шест и повече етажни
Русе	26396	17318	7099	717	409	285	568
В градовете	16352	10224	4251	618	406	285	568
В селата	10044	7094	2848	99	3	-	-
с. Басарбово	800	376	417	7	-	-	-
с. Бъзън	742	551	190	1	-	-	-
с. Долно Абланово	311	147	152	12	-	-	-
гр.Мартен	1784	1393	373	13	3	-	2
с. Николово	2418	1415	943	60	-	-	-
с. Ново село	938	859	79	-	-	-	-
с. Просена	349	199	149	1	-	-	-
гр.Русе	14568	8831	3878	605	403	285	566
с. Сандрово	863	658	200	5	-	-	-
с. Семерджијево	628	542	86	-	-	-	-
с. Тетово	1254	1154	99	1	-	-	-
с. Хотанца	261	193	67	1	-	-	-
с. Червена вода	1313	879	421	10	3	-	-
с. Ястребово	167	121	45	1	-	-	-

Източник: НСИ

Триетажните сгради са локализирани основно в градовете на общината – 86,2% или 618 от 717 сгради. Те представляват 2,7% от всички сгради в общината. В селата делът им е още по-малък – едва 1% или 99 от 10044 сгради.

Сградите на четири и повече етажа се намират изключително в общинския център, град Русе – 1254 от общо 1262 или 99,4%. Само в град Мартен и с. Червена вода има единични високи сгради извън общинския център – съответно 5 и 3.

Жилищни сгради по начин на ползване

Обитаваните сгради в община Русе според преброяване на населението и жилищния фонд през 2011 г. са 21535 и представляват 82,4% от сградния фонд в общината.

Необитаваните сгради са 4606, или 17,6% от всички жилищни сгради. В град Русе делът на обитаваните сгради е по-голям – 92,%, докато в селата на общината той пада до 71,5%.

Необитаваните сгради в общината са предимно къщи. В общината 22,1% от тях са необитавани, а в селата – 29,1%. В град Русе делът им е по-малък – 13,8%.

Сгради в община Русе по обитаемост, вид на сградата и населени места към 1.02.2011 година

		Общо	Вид на сградата						
			Къща	Жилищен блок, кооперация	Сграда от смесен тип (над 60% жилищна площ)	Общожитие	Лятна кухня	Вила	Сграда за колективно домакинство
ОБЩИНА РУСЕ	Обитавана	21535	14159	1608	107	13		5639	9
	Необитавана	4606	4009	12	14	2	567	1	1
	Общо	26141	18168	1620	121	15	567	5640	10
ГР.РУСЕ	Обитавана	13259	7011	1592	91	13		4544	8
	Необитавана	1160	1119	12	9	2	16	1	1
	Общо	14419	8130	1604	100	15	16	4545	9
ГР.МАРТЕН	Обитавана	1150	1141	5	3			1	
	Необитавана	605	424		2		179		
	Общо	1755	1565	5	5		179	1	
СЕЛА	Обитавана	7126	6007	11	13			1094	1
	Необитавана	2841	2466		3		372		
	Общо	9967	8473	11	16		372	1094	1

Източник: НСИ, Преброяване на населението и жилищния фонд 2011

В общината, както в двата града, така и в селата, преобладават къщите като тип сграда. За общината делът им е близо 70%, за град Русе – 56,4%, а в селата на общината – 85%.

Жилищните блокове са концентрирани в град Русе – 99% от всички. В град Мартен има 5, а в селата – общо 11 жилищни блока.

Жилищните сгради за колективни домакинства са общо десет в община Русе, като 9 от тях се намират в общинския център.

Характеристика на жилищния фонд

Към 31.12.2016 г. общият брой на жилищата в община Русе е 86107, като броят им е нараснал с 698, или с 0,8% в сравнение с 2011 година. Най-много жилища са в град Русе - 74317, или 86,3% от всички жилища, а най-малко в село Ястребово - 172.

Жилища по брой на стаите

В община Русе към края на 2016 г. преобладават дву- и тристайните жилища – общо 74,3% от всички жилища. От тях, 56834 или 88,8% се намират в град Русе. Жилищата с една стая са 12,9%, като те също са предимно в общинския център – 95,6% от тях.

**Жилища в община Русе по брой на стаите и по населени места
към 31.12.2016 година**

	Общо	Жилища по брой на стаите					
		Едно-стайни	Дву-стайни	Три-стайни	Четири-стайни	Пет-стайни	Шест и повече стаи
Русе	86107	11094	36215	27792	7801	1928	1277
В градовете	76242	10608	33702	24238	5881	1100	713
В селата	9865	486	2513	3554	1920	828	564
с. Басарбово	818	46	150	258	181	81	102
с. Бъзън	708	30	183	259	135	61	40
с. Долно Абланово	300	5	55	123	88	18	11
гр.Мартен	1925	146	516	590	395	191	87
с. Николово	2455	201	689	776	435	219	135
с. Ново село	939	49	320	343	163	38	26
с. Просена	353	5	99	160	46	24	19
гр.Русе	74317	10462	33186	23648	5486	909	626
с. Сандрово	807	7	100	326	197	123	54
с. Семерджиево	517	9	66	163	129	82	68
с. Тетово	1149	53	304	480	214	63	35
с. Хотанца	263	2	67	125	37	20	12
с. Червена вода	1384	75	438	478	257	79	57
с. Ястребово	172	4	42	63	38	20	5

Източник: НСИ

С увеличаване броя на стаите в жилищата, нараства и делът на тези, които са локализираны в селата. От четиристайните жилища близо една четвърт са в селата, от петстайните – 43%, а от тези с повече стаи – 44,2%.

Жилища по степен на благоустроеност

Основните признаци, характеризиращи благоустроеността на жилищата и условията на живот в тях са наличие на водоснабденост, канализация и тоалетна. Данни за тях са налични към последното Преброяване на населението и жилищния фонд от 2011 година.

Голяма част от жилищата в общината имат **водопровод** – общо 97,2%. От тях 1,8% са с водопровод извън жилището. За селата на общината този дял е по-висок – 9,1% от жилищата са с водопровод извън жилището, но общият дял на тези с водопровод е близък до този на общината – 96,7%. От всички жилища с водопровод вътре в жилището, 87,1% се намират в общинския център – град Русе.

**Жилища в община Русе по наличие на водопровод и населени места
към 1.02.2011 година**

	Общо	Има водопровод, вътре в жилището	Има водопровод, извън жилището	Няма водопровод
ОБЩИНА РУСЕ	85036	81076	1546	2414
ГР.МАРТЕН	1896	1861	21	14
ГР.РУСЕ	73348	70637	635	2076
С.БАСАРБОВО	799	755	34	10
С.БЪЗЪН	707	661	44	2
С.ДОЛНО АБЛАНОВО	299	293	-	6
С.НИКОЛОВО	2434	1513	648	273
С.НОВО СЕЛО	938	919	15	4
С.ПРОСЕНА	353	353	-	-
С.САНДРОВО	798	783	10	5
С.СЕМЕРДЖИЕВО	516	504	11	1
С.ТЕТОВО	1148	1067	70	11
С.ХОТАНЦА	263	228	31	4
С.ЧЕРВЕНА ВОДА	1365	1330	27	8
С.ЯСТРЕБОВО	172	172	-	-

Източник: НСИ, Преброяване на населението и жилищния фонд 2011

По отношение на **канализацията**, близо 77,8% от жилищата в общината са свързани със системата на обществената канализация, 12,1% са свързани с попивни ями, 5,3% със септични ями или др. пречиствателно съоръжение и 1,6% - с изгребни ями. Без канализация са 3,2% от жилищата в общината.

**Жилища в община Русе по наличие на канализация и населени места
към 1.02.2011 година**

	Общо	Свързана с обществена канализация	Свързана с изгребна яма	Свързана със септична яма или друго пречиствателно съоръжение	Свързана с попивна яма	Няма канализация
ОБЩИНА РУСЕ	85036	66156	1367	4545	10285	2683
ГР.МАРТЕН	1896	334	72	284	1170	36
ГР.РУСЕ	73348	65488	529	2874	2219	2238
С.БАСАРБОВО	799	18	22	55	669	35
С.БЪЗЪН	707	16	12	201	466	12
С.ДОЛНО АБЛАНОВО	299	1	3	5	284	6
С.НИКОЛОВО	2434	44	601	627	871	291
С.НОВО СЕЛО	938	10	27	188	707	6
С.ПРОСЕНА	353	3	2	11	337	-
С.САНДРОВО	798	100	16	137	539	6
С.СЕМЕРДЖИЕВО	516	5	21	14	473	3
С.ТЕТОВО	1148	19	27	65	1016	21
С.ХОТАНЦА	263	7	2	2	245	7
С.ЧЕРВЕНА ВОДА	1365	69	32	78	1166	20
С.ЯСТРЕБОВО	172	42	1	4	123	2

Източник: НСИ, Преброяване на населението и жилищния фонд 2011

В град Русе, свързаните с обществена канализация жилища са повече – 89,3%. Делът на жилищата без канализация е почти като този на общината – 3,1%.

В селата на общината преобладават жилищата, свързани с попивна яма – 70,4% от всички. Свързаните с обществена канализация, очаквано са едва 3,4%. Жилищата без канализация са 4,2%.

Във втория град на общината – Мартен, също преобладават жилищата, свързани с попивна яма – 61,7%, но там делът на жилищата без канализация е по-малък – 1,9%.

Към 1.2.2011 г., в община Русе, жилищата с **тоалетна** вътре в сградата са 58817 или 69,2% от всички. От тях, 57259 (67,2%) са с тоалетна вътре в жилището. Едва за 0,4% от жилищата няма тоалетна. Една четвърт от жилищата са необитавани.

**Жилища в община Русе по наличие на тоалетна и населени места
към 1.02.2011 година**

	Общо	Има тоалетна вътре в жилището	Има тоалетна в сградата, но извън жилището	Има тоалетна извън сградата	Няма тоалетна	Жилището е необитавано
ОБЩИНА РУСЕ	85036	57259	1558	4370	313	21536
ГР.МАРТЕН	1896	984	113	233	37	529
ГР.РУСЕ	73348	53791	1006	1790	183	16578
С.БАСАРБОВО	799	316	40	136	2	305
С.БЪЗЪН	707	100	34	262	45	266
С.ДОЛНО АБЛАНОВО	299	65	3	42	-	189
С.НИКОЛОВО	2434	708	49	302	13	1362
С.НОВО СЕЛО	938	169	110	175	4	480
С.ПРОСЕНА	353	74	7	150	3	119
С.САНДРОВО	798	319	63	131	6	279
С.СЕМЕРДЖИЕВО	516	76	12	281	1	146
С.ТЕТОВО	1148	173	70	493	9	403
С.ХОТАНЦА	263	37	25	119	4	78
С.ЧЕРВЕНА ВОДА	1365	411	26	168	6	754
С.ЯСТРЕБОВО	172	36	-	88	-	48

Източник: НСИ, Преброяване на населението и жилищния фонд 2011

В град Русе 73,3% от жилищата разполагат с тоалетна вътре. Само в 0,2% (183 жилища) няма тоалетна.

В селата на общината, жилищата с тоалетна извън сградата са близо една четвърт (24%). Близо половината са необитавани – 45,2%. Жилищата с тоалетна вътре са 25,4%.

8.2. Изводи

Въз основа на анализа дотук, могат да бъдат формулирани следните изводи по отношение на състоянието и тенденциите на сградния и жилищния фондове в община Русе:

- броят на жилищните сгради в общината се запазва почти непроменен през последните години;
- сградният фонд в общината е твърде „остарял“. Това се отнася, както за селата, така и за градовете Мартен и Русе;
- преобладаващата част от сградите в общината са тухлени;
- за общината е характерно ниско-етажното строителство;
- основният жилищен фонд е съсредоточен в общинския център – град Русе;
- жилищата в общината са предимно дву- и три-стайни;
- степента на благоустроеност на жилищата не е достатъчно висока – дяловете на жилищата с тоалетна вътре и с канализация са по-малки от тези за страната.

9. СОЦИАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

9. 1. Образование

Образователната мрежа в община Русе покрива предучилищното, началното, средното и висшето образование, тоест всички нива на образователната система в България. На територията на общината развиват дейност както общински, така и държавни и частни образователни институции.

Предучилищно образование – детски градини

През учебната 2016/2017 г., в община Русе функционират общо 22 детски градини¹³. В тях 389 детски учители обучават 4668 деца. Към края на 2016 г. в община Русе живеят 5601 деца на възраст от 3 до 6 години, следователно делът на обхванатите в детските градини деца е 83,3%.

¹³ Източник: НСИ

Детските градини по адреси са показани в следващата таблица:

Име	Адрес
Детска градина Роза с. Ново село	с. Ново село, ул. "Трети март" 5
Детска градина Зора	ул. "Измаил", №4
Детска градина Ралица	ул. "Искър", №41
Детска градина Слънце	ул. "Доростол", №24
ДГ "Слънце" Филиал блок "Бисер"	ул. "Доростол", №24
Детска градина Пролет	ул. "Котовск", №15
Детска градина Снежанка	ул. "Илинден", №5
Детска градина Чучулига	ул. "Борислав", №4
ДГ "Чучулига" Филиал "Средец"	
Детска градина Пинокио	ул. "Вискяр", №2
Детска градина Детелина	ул. "Рига", №36
Детска градина Здравец	ул. "Захари Стоянов", №36
Детска градина Червената шапчица	бул. "Хр. Ботев"1
Детска градина Иглика	бл. "Дебелянов", вх.Б
Детска градина Звездица	ул. "Ловеч", №25
Детска градина Приказен свят	с. Николово, ул. "Мургаш"6
Детска градина Синчец	кв. Средна кула, ул. Бачо Киро"10
Детска градина Незабравка	ул. "Българска моравя", №7А
Детска градина Райна Княгиня	гр. Мартен, бул. "България" 69
Детска градина Русалка	кв. "Родина", ул. "Шумнатица", №4
Детска градина Радост	ул. "Червен", №5
Детска градина Филиал Радост 1	ул. "Дондуков-Корсаков", №3
Детска градина Филиал Радост 2	Ул. „Батак” 4
Детска градина Филиал Радост 2 Филиал	Ул. „Богдан войвода” 6

Източник: <http://ruse-bg.eu>

Две от детските градини се намират извън град Русе. В тях преподават 25 детски учители и се отглеждат 290 деца.

Наблюдава се концентрация на по-голям брой деца в детските градини, разположени в централната градска част. По този начин в детските градини в други квартали на града остават свободни места.

Основно и средно образование - училища

През учебната 2016/2017 г. в учебните заведения за основно и средно образование на територията на община Русе се обучават общо 16823 учащи. От тях, 12674 са в общообразователни училища, а 4204 – в професионални гимназии, спортни училища и др.

По степени на образованието **учащите** се разпределят, както следва:

- В начално образование – 5464
- В прогимназиално образование – 4309
- В средно образование – 7050

Преподавателите са 1339, от които 926 в общообразователните училища и 413 в професионални гимназии, спортни училища и др.

В община Русе, през учебната 2016/2017 г., има общо 43 училища. От тях – 28 са общообразователни, 1 специално, 1 по изкуствата, 1 спортно и 12 професионални гимназии.

В таблицата са посочени училищата по адреси:

Училище	Адрес
ПЪРВО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ОТЕЦ ПАИСИЙ“	ул. „Александровска“ No 95, 7002 Русе
ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ИВАН ВАЗОВ“	ул. „Петър Берон“ No 20, 7000 Русе
ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ТОМА КЪРДЖИЕВ“	ул. „Байкал“ No 2, 7005 Русе
ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „НИКОЛА ОБРЕТЕНОВ“	ул. „Никола Табаков“ No 4, 7019 Русе
ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО СМИРНЕНСКИ“	кв. Долапите, ул. „Стремление“ 33, 7010 Русе
ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ОЛИМПИ ПАНОВ“	ж.к. „Родина“, ул. „Сърнена гора“ No 36, 7006 Русе
ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „АНГЕЛ КЪНЧЕВ“	ул. Българска морава 6, 7001 Русе
ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ЛЮБЕН КАРАВЕЛОВ“	ул. „Велико Търново“ 19, 7000 Русе
ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „БРАТЯ МИЛАДИНОВИ“	ул. „Ал. Възраждане“ 54, 7004 Русе
ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „АЛЕКО КОНСТАНТИНОВ“ ГР. РУСЕ	бул. България No 96, 7016 Русе
ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ВАСИЛ АПРИЛОВ“	бул. „Липник“ No 78, 7013 Русе
ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО МЕХАНОТЕХНИКА	ул. Алеи Възраждане 2, 7002 Русе
ЧАСТНА ПРОФИЛИРАНА ГИМНАЗИЯ „ДЖОРДЖ БАЙРОН“	бул. „Липник“ No 4, 7000 Русе
СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“	ул. „Гео Милев“ No 1, 7015 Русе
ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ТУРИЗЪМ „ПИВАН П. ПАВЛОВ“	бул. „Липник“ 4
ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ИКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ „ЕЛИАС КАНЕТИ“	ул. Борисова, 22, 7000 Русе
ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ДЪРВООБРАБОТВАНЕ И ВЪТРЕШНА АРХИТЕКТУРА „ЙОСИФ ВОНДРАК“	ул. Александровска No 108, 7002 Русе
СРЕДНО УЧИЛИЩЕ С ПРЕПОДАВАНЕ НА НЕМСКИ ЕЗИК „ФРИДРИХ ШИЛЕР“	ул. „Измаил“ No 2, 7013 Русе
МАТЕМАТИЧЕСКА ГИМНАЗИЯ „БАБА ТОНКА“	ул. „Иван Вазов“ 18, 7000 Русе
АНГЛИЙСКА ГИМНАЗИЯ „ГЕО МИЛЕВ“	ул. „Алеи Възраждане“ No 3, 7002 Русе
СРЕДНО УЧИЛИЩЕ ЗА ЕВРОПЕЙСКИ ЕЗИЦИ „СВЕТИ КОНСТАНТИН-КИРИЛ ФИЛОСОФ“	ул. Студентска, No 10, 7004 Русе
ПЪРВО ЧАСТНО СРЕДНО ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНО УЧИЛИЩЕ „ЛЕОНАРДО ДА ВИНЧИ“	ул. „Алеи Възраждане“ 7А, 7002 Русе

ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ЕЛЕКТРОНИКА „АПОСТОЛ АРНАУДОВ“	ул. “Потсдам“ No 3, 7005 Русе
ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ОБЛЕКЛО „НЕДКА ИВАН ЛАЗАРОВА“	ул. В. Търново 21, 7000 Русе
ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО РЕЧНО КОРАБОСТРОЕНЕ И КОРАБОПЛАВАНЕ	пл. Левски 1а, 7000 Русе
ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ТРАНСПОРТ	бул. “Тутракан“ No 32, 7003 Русе
ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО СТРОИТЕЛСТВО, АРХИТЕКТУРА И ГЕОДЕЗИЯ „ПЕНЬО ПЕНЕВ“	бул. “Цар Освободител“ No 105А, 7000 Русе
ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ПРОМИШЛЕНИ ТЕХНОЛОГИИ „АТАНАС ЦОНЕВ БУРОВ“	ул. “Цар Калоян“ No 11, 7000 Русе
СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „ЙОРДАН ЙОВКОВ“	бул. “Цар Освободител“ No 117, 7012 Русе
СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“	ул. “Александровска“ No 3, 7000 Русе
СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „ВЪЗРАЖДАНЕ“	ул. “Студентска“ No 2, 7020 Русе
СРЕДНО ДУХОВНО УЧИЛИЩЕ	ул. Цар Самуил No 3, 7014 Русе
ЧАСТНА ПРОФИЛИРАНА ГИМНАЗИЯ „ДЖОН АТАНАСОВ“	бул. “Липник“ 78, 7000 Русе
ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО СЕЛСКО СТОПАНСТВО „АНГЕЛ КЪНЧЕВ“	кв. ОБРАЗЦОВ ЧИФЛИК, 7007 Русе

Източник: <http://ruse-bg.eu>

Гимназиите са профилирани според нуждите на местната икономика, като са обхванати специалности и професии, които отговарят на потребностите на регионалната икономика към настоящия момент - строителство, механотехника, електроника, транспорт, туризъм, облекло, икономика¹⁴.

През 2011 г. със заповед на министъра на физическото възпитание и спорта СУ „М-р Атанас Узунов” – Русе от общинско става държавно училище на подчинение на министерството на физическото възпитание и спорта.

От учебната 2010/2011 г. е въведено целодневно обучение на ученици от първи клас. Община Русе подкрепя и следва политиката на МОН за въвеждане на целодневна организация за учениците от първи и втори клас.

Основните тенденции в развитието на професионалните гимназии са свързани с насърчаване сътрудничеството между бизнес и образование, модернизирание на образователната система и подготвяне на по-мотивирани, компетентни и информирани специалисти.

На територията на Община Русе функционират четири частни училища - Средно общообразователно духовно училище, Частна профилирана гимназия „Джордж Байрон“, Частна профилирана гимназия „Джон Атанасов“ и Първо частно общообразователно училище „Леонардо да Винчи“. Частното образование в Общината не е достатъчно развито, което се дължи на редица социално-икономически причини като липса на традиции, финансови ограничения и др.

На територията на Община Русе работи едно помощно училище „Д-р Петър Берон“, което е открито през учебната 1954/55 г. Първоначално училището работи с

¹⁴ Източник: Актуализиран документ за изпълнение на общински план за развитие на община Русе за периода 2017-2020 година.

три паралелки, обучавани от трима учителя, а през учебната 2012/2013 г. паралелките стават шест. В тях се обучават 48 ученика от 16 души персонал - педагогически и непедagogически.

Висше образование - висши училища

На територията на Община Русе функционират две висши училища – Русенски университет „Ангел Кънчев“ и Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив, филиал Русе¹⁵.

През учебната 2016/2017 г. **учащите** се в ВУЗ на територията на общината са общо 7673 души. **Преподавателите** са 485.

Русенски университет „Ангел Кънчев“ (РУ) - представлява автономно държавно висше училище. Той е преобразуван с решение на Народното събрание от 21 юли 1995 г. и е приемник на висшето техническо училище, създадено в Русе на 12.11.1945 г.

Русенският университет членува в престижни международни организации, като: Европейска университетска асоциация, Конференция на ректорите на университетите от дунавските страни, Вишеградска университетска асоциация, Интер-университетски център-Дубровник и др.

В структурата на университета са включени осем факултета: Аграрно-индустриален факултет; Машинно-технологичен факултет; Факултет Електротехника, електроника и автоматика; Транспортен факултет; Факултет Бизнес и мениджмънт; Факултет Природни науки и образование; Юридически факултет; Факултет Обществено здраве и два филиала в гр. Силистра и гр. Разград. Университетът има образователен капацитет от 15 000 студенти.

Русенският университет „Ангел Кънчев“ обучава в три от четирите основни области на науката (по смисъла на чл. 17, ал. 2, т. 1 от ЗВО). В него се предлага висше образование по 20 акредитирани професионални направления за образователно-квалификационните степени “бакалавър” и “магистър” и се провежда обучение по 43 докторски програми.

По брой на обучаваните студенти Русенският университет се нарежда сред десетте най-големи висши училища в България, като около 70 % от приеманите студенти са от Североизточния регион на страната – Областите Русе, Разград, Силистра и Търговище.

Приносът на Русенския университет за социално-икономическото развитие на Русе може да се обобщи така:

- Действена роля във формирането на социалния капитал на областта;
- Инициране на непрекъсната връзка с бизнеса, публичния и неправителствения сектори и подпомагане на тяхното развитие чрез съвместни проекти и иновации;
- Водеща роля в трансграничния българо-румънски регион чрез изпълнението на голям брой трансгранични проекти и други трансгранични инициативи;
- Лидерска позиция в инициативи от международно и национално значение, напр. Дунавската стратегия, участие в работата на Смесената комисия „България - Баден-Вюртемберг” и др.;
- Национален и международен авторитет, който допринася за положителния имидж на областта като цяло.

Филиалът на Висше училище по агробизнес и развитие на регионите в Русе е правоприменник на филиала на Висше училище „Земеделски колеж” /ВУЗК/ – Пловдив, който отваря врати през 2003 г. През 2008 г. филиалът е акредитиран с най-

¹⁵ Източник: Общински план за развитие на община Русе 2014-2020.

висока оценка от Националната агенция за оценяване и акредитация. Качеството на образованието във Висшето училище се гарантира и от сертификата на INTERTEK по ISO 9001:2008¹⁶.

Студентите се обучават в ОКС „Бакалавър”, редовна и задочна форма, с продължителност 4 години, по специалностите Аграрна икономика, Стопанско управление, Икономика на туризма, Управление на агробизнеса, Управленски информационни системи и Финанси.

Филиалът предлага и обучение по 12 магистърски програми в направления „Икономика” и „Администрация и управление”: Стопанско управление, Управление на проекти, Управление на селските райони, Управление на общините, Артмениджмънт, Административно-информационен мениджмънт, Управление на комуникационните системи, Маркетинг и реклама, Финанси и банково дело, Счетоводство и одит, Икономика и управление на агробизнеса, Икономика и управление на туризма.

Филиалът на висшето училище разполага с изградена база на собствен терен с площ 6 050 кв. м, четири учебни сгради с аудиторна площ, климатизирани лекционни, семинарни и лабораторни зали с 1 313 места, три компютърни зали, свързани с интернет, библиотека с над 10 000 тома научна и специализирана литература, както и собствено опитно поле с площ 30 дка и учебно-опитна градина.

9. 2. Здравеопазване

Лечебни заведения

На територията на община Русе, през 2016 г., са разположени общо 72 здравни заведения за болнична и извънболнична помощ¹⁷. От тях – 7 са заведения за болнична помощ, разполагащи общо 1358 легла (от общо 9 с 1733 легла за цялата област). Останалите 2 болнични заведения са в община Бяла.

Многопрофилните болници с две, от които най-голямата е „Университетска многопрофилна болница за активно лечение „Канев“ АД, обслужваща жителите, не само на община Русе, но и на областта. Болницата разполага с 600 легла, разпределени в 31 отделения, в които работят 205 високо квалифицирани лекари.

Здравното заведение придобива статут на университетска болница, с Решение на Министерски съвет през 2016 година¹⁸. През септември 2017 г., е открито ново педиатрично отделение на УМБАЛ – Русе. Инвестицията е осъществена с подкрепата на фондация "Игнат Канев".

"Многопрофилна болница за активно лечение Медика Русе" ООД също е определена за университетска болница с решение на Министерски съвет от 2017 година. В болницата има 18 отделения, работят 120 лекари и 210 медицински сестри.

Лечебни заведения за болнична и извън болнична помощ на територията на гр. Русе

Лечебно заведение	Адрес
Лечебни заведения за болнична помощ	
УМБАЛ "Канев" АД	гр. Русе, ул. Независимост №2
УМБАЛ "Медика Русе" ООД	гр. Русе, ул. Рига № 35
СБАЛК „Медика КОР” ЕАД	гр. Русе, ул. “Рига“ №35
СБАЛФРМ „Медика” ООД	гр.Русе, ул.Независимост 2 Г

¹⁶ Източник: Общински план за развитие на община Русе 2014-2020

¹⁷ Източник: НСИ

¹⁸ Източник: Актуализиран документ за изпълнение на общински план за развитие на община Русе за периода 2017-2020 година.

СБАЛПФЗ „Д-р Д. Граматиков“ Русе ЕООД	гр. Русе ул. „Алея Лилия“ № 1
Комплексен онкологичен център Русе ЕООД	гр. Русе, ул. Независимост №2
Център за психично здраве – Русе ЕООД	гр. Русе, бул. Тутракан №20
Диагностично консултативни центрове	
ДКЦ - 1 Русе ЕООД	гр. Русе, ул. „Независимост“ №2
ДКЦ - 2 Русе ЕООД	гр. Русе, ул. „Рига“ №35
ТДКЦ ЕООД - гр. Бургас, клон Русе	гр. Русе, ул. „Славянска“ №2а
Медицински центрове	
Медицински център - 1 Русе ЕООД	гр. Русе, ул. „Борисова“ №36
Медицински център Русе ЕООД	гр. Русе, ул. „Независимост“ №2, ет.1
Медицински център „Санси“ ООД Русе	гр. Русе, ул. „Независимост“ №2, кт 15, ет.3
Медицински център „Медикаексперт“ ЕООД	гр. Русе, ул. „Николаевска“ №66, ул. „Независимост“ №2, ул. „Рига“, №35, ет.1
Медицински център „Медик консулт“ ЕООД	гр. Русе, ул. „Воден“ №6
Медицински център " Д-р Кунев" ЕООД	гр. Русе, ул. "Борисова" №87
Медицински център "Теодора" ЕООД	гр. Русе, ул. "Муткурова" №101
Медицински център "Русемед" ЕООД	гр. Русе, бул. "Липник" №123
Медицински център 2 - "РурикомРусе Рига комерсиал" ООД	гр. Русе, ул. "Николаевска" №66, ул. "Борисова" №94А, ул. "Славянска" №2А
Медицински център "Адара" ООД	гр. Русе, ул. "Плиска", бл. "Средец", ул. "Независимост" №2, бул. "Липник" №123, к-т 105
Медицински център "Витадар консулт" ООД	гр. Русе, ул. "Рига" №7
Медицински център "Пролет" ЕООД	гр. Русе, ул. "Олимпи Панов" №25, ет. 2
Дентални центрове	
Център по дентална медицина 1 Русе ЕООД	гр. Русе, ул. „Николаевска“ №66
Дентален център "Продонт" ЕООД	гр. Русе, ул. "Симеон Велики" №18, ул. "П.Д Петков" №9А
Медико-дентален център	
Медико-дентален център "Света Аполония" ООД	гр. Русе, ул. "Николаевска" №73
Център за спешна медицинска помощ	
Център за спешна медицинска помощ	гр. Русе, ж.к. Дружба №1

Източник: <http://ruse-bg.eu>

На територията на общината функционират още 6 болнични заведения, част от които са: „Специализирана болница за активно лечение на пневмофтизиатрични заболявания д-р Димитър Граматиков - Русе“ ЕООД, „Комплексен онкологичен център Русе“ ЕООД и „Център за психично здраве - Русе“ ЕООД.

Заведенията за извънболнична помощ на територията на общината са общо 62, от които 3 ДКЦ и 47 самостоятелни медико-диагностични и медико-технически лаборатории (вж. таблицата).

Извънболничната помощ се осъществява от три медицински центъра: „Диагностично-консултативен център 1 Русе“ ЕООД; „Диагностично-консултативен център 2 Русе“ ЕООД и „ТДКЦ“ ЕООД - гр. Бургас, клон Русе.

Стоматологичната помощ се осъществява от специализирана клиника „Център по дентална медицина – 1 – Русе“ ЕООД и Дентален център "Продонт" ЕООД.

На територията на община Русе към 21.12.2016 г. работят общо **705 лекари**.

Предвид факта, че двете университетски болници обслужват не само населението на общината, но и това на областта, а е от други области, не е възможно точни да се оцени натоварването на един лекар с брой население. Въпреки това, приближена оценка може да бъде направена – на един лекар в общината се падат 230 души население. За сравнение – за страната стойността на този показател е 240 души.

Общопрактикуващите лекари в общината към 31.12.2016 г. са 80. През 2012 г. са били 109. Един общопрактикуващ лекар в общината обслужва средно 2023 души население. Това е относително по-голяма натовареност спрямо тази за страната, където на един общопрактикуващ лекар се падат 1611 души население.

Към края на 2016 г. **лекарите по дентална медицина** в общината са 176, като един обслужва средно 920 души население, при средно за страната 887 души.

Медицински специалисти по здравни грижи към същия момент са 1280.

Детски ясли

На територията на община Русе, през 2016 г., функционират 16 детски ясли и детски яслени групи с общо 687 места. Децата, отглеждани в тях, са 773, от които 390 момчета и 393 момичета. В детска ясла № 5 и детска ясла в с. Ново село са разкрити 2 седмични яслени групи.

Към края на 2016 г. от общо 4064 деца на възраст от 0 до 2 години, 19% или 773 са обхванати в детските ясли в общината.

Детски ясли на територията на община Русе

Име	Адрес
ДЕТСКА ЯСЛА № 1	гр Русе ул "Червен"№5
ДЕТСКА ЯСЛА № 4	гр.Русе ул."Муткурова"№98
ДЕТСКА ЯСЛА № 5	гр.Русе ул. Петър Стрелковски № 1
ДЕТСКА ЯСЛА № 6 кв. "Чародейка"	гр.Русе Чародейка бл.205 вх.В
ДЕТСКА ЯСЛА № 8	гр Русе ул "Неофит Рилски"№68
ДЕТСКА ЯСЛА № 9	гр Русе ул "Ловеч"№27
ДЕТСКА ЯСЛА № 12	гр Русе ул "Киев"№12
ДЕТСКА ЯСЛА № 15	гр Русе ул "Околчица"№4
ДЕТСКА ЯСЛА № 16	гр Русе ул "Неофит Рилски"№2-а
ДЕТСКА ЯСЛА Ново село	с.Ново село ул."Трети март"№5
ДЕТСКА ЯСЛА № 5-седмична	
ДЕТСКА ЯСЛА Ново село-седмична	
ДЕТСКА ЯСЛА № 6 филиал кв. "Дружба 3"	

Източник: <http://ruse-bg.eu>

В следните детски градини е обявен и прием за яслени групи:

Име	Адрес
Детска градина „Снежанка“	кв. "Дружба", ул. "Илинден", №5
Детска градина „Приказен свят“	с. Николово, ул. "Мургаш"6
Детска градина „Синчец“	кв. Средна кула, ул. Бачо Киро"10
Детска градина „Райна Княгиня“	гр. Мартен, бул. "България" 69
Детска градина „Пролет“	ул. "Котовск", №15

Източник: <http://ruse-bg.eu>

Детска млечна кухня

Детска млечна кухня – Русе, предоставя храна за деца от 10 месеца до тригодишна възраст, при спазване на нормативните изисквания за приготвяне и съхранение на храна, регламентирани в Наредба № 26 от 18.11.2008 г. за устройството и дейността на детските ясли и детските кухни и здравните изисквания към тях на Министерството на здравеопазването.

Периодично се обновява материално-техническата база и се следи за качеството на предоставяните продукти. Предоставянето на храна се извършва в следните пунктове:

- ЦЕНТРАЛНА МЛЕЧНА КУХНЯ, ул. „Никола Петков" № 2;
- кв. „Дружба" 3, сградата на Дом за медико-социални грижи – Русе;
- кв. "Дружба" 2, ул. "Йосиф Цанков" №47;
- ул. „Пирот" № 24, бл. „Ростислав Блъсков", ет. 1;
- кв. "Чародейка", бл. 213;
- кв. "Родина" 1, ул. "Лозен планина“;
- ДЕТСКА ЯСЛА № 1, ул. „Червен" № 5;
- ДЕТСКА ЯСЛА № 4, ул. „Муткурова" № 98;
- ДЕТСКА ЯСЛА № 5, ул. „Петър Стрелковски" № 1;
- ДЕТСКА ЯСЛА № 8, кв. „Възраждане", ул. „Неофит Рилски" № 68;
- ДЕТСКА ЯСЛА № 9, кв. „Дружба" 1, ул. „Ловеч" № 27;
- ДЕТСКА ЯСЛА № 12, ж.к. „Здравец-изток“, ул. „Киев" № 10;
- ДЕТСКА ЯСЛА № 16, кв. „Възраждане", ул. „Неофит Рилски" № 2;
- гр. Мартен, ОДЗ „Райна Княгиня", ул. „България" № 69;
- кв. Средна кула, ОДЗ „Синчец", ул. „Бачо Киро" № 10.

9. 3. Социални дейности

Социални услуги, предоставяни от Община Русе

Приоритетен ангажимент в дейността на Община Русе¹⁹ е осигуряването на достъп до социални услуги на всички граждани, живеещи на нейна територия, в т. ч. хората в неравностойно положение, всички уязвими общности и възрастови групи.

Реализираните в областта на социалната политика проекти са доказателство за активната работа в тази посока. Община Русе е първата в страната, която работи в синхрон с европейската политика за деинституционализация на грижата за децата.

През м. март 2017 г. е актуализирана Общинската стратегия за развитие на социалните услуги за периода 2016-2020 година. С актуализирането ѝ са променени наименованията на социални услуги на територията на община Русе, съгласно ППЗСП.

На две от социалните услуги са променени видът и капацитетът им: Приютът за безнадзорни деца е трансформиран в Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания, а Наблюдаваното жилище за лица с психични разстройства е трансформирано в Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с психични разстройства. Основна задача на Стратегията е запазване на съществуващата мрежа от социални услуги за деца, младежи и възрастни, като се запази техния капацитет и се повиши ефективността при предоставяне на социалните услуги. Приоритетните направления се отнасят до съдържанието на социалните услуги, начина на функционирането и изпълнението им и мерките за социално включване.

¹⁹ Източник: Актуализиран документ за изпълнение на общински план за развитие на община Русе за периода 2017-2020 година.

Специализираните институции за предоставяне на социални услуги от община Русе към 01.09.2017 г. са:

- **Дом за стари хора "Възраждане"** – капацитетът на Дома е 234 места и е предназначен за възрастни хора в над-трудоспособна възраст. Домът за стари хора е специализирана институция за предоставяне на социални услуги на стари хора, за които са се изчерпили възможностите за грижи и услуги в общността. Предоставят се услуги, сред които почистване на помещенията на трудно подвижни и лежачо болни, хранене, осигуряване на съдействие за получаване на здравни грижи и здравна профилактика, административни услуги, организиране на културни мероприятия, достъп до телефон и интернет, терапевтични и рехабилитационни дейности и др.
- **Дом за пълнолетни лица с деменция "Приста"** – капацитетът на Дома е 120 места, като се предлага 24-часова грижа за хора с диагноза "Деменция"
- **Дом за пълнолетни лица с физически увреждания "Милосърдие"** – капацитетът на Дома е 82 места, като се предоставят социални услуги и се осигурява съдействие за получаване на здравни грижи за лица с ЕР на ТЕЛК/НЕЛК.
- **Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания – от 01.05.2017 г.** – капацитетът на центъра е 8 места, предназначени за деца до 18-годишна възраст, за които до момента на настаняването им в Центъра за настаняване от семеен тип за деца без увреждания няма възможност да бъдат отглеждани в биологичното им семейство, в семейство на близки и роднини или в приемно семейство. Дейностите са свързани с оказване на индивидуална подкрепа и които могат да бъдат прилагани в комбинация със социални, здравни, образователни и други услуги в съответствие с потребностите на настанените деца; пълноценно физическо, емоционално и познавателно развитие и социално включване на всяко дете в естествената за него среда.

Социални услуги, предоставяни в общността

Социални услуги в общността²⁰, на територията на община Русе, се предоставят в:

- **Дневен център за деца с увреждания "Милосърдие"** - доставчик на услугата е Русенска Католическа организация "Каритас", а капацитетът е 30 места. Предоставят се логопедични услуги, психологическа диагностика, консултиране и терапия, педагогическа работа, кинезитерапия и др.
- **Дневен център за деца и младежи с умствени увреждания** – доставчик на услугата е Сдружение "РАЛИЗ - БАЛИЗ", а капацитетът е 30 места. Центърът е предназначен за деца над 7 годишна възраст и младежи с различни по вид и степен на тежест увреждания от лека до тежка степен на умствена изостаналост. Предоставят се услуги, като двигателна рехабилитация; корекционно-компенсаторна и възпитателна работа; логопедична терапия; корекция на дислексия; психологична помощ и терапия; подготовка и самоподготовка за включващо обучение и др.
- **Дневен център за деца с увреждания до 18 г.** – доставчик на услугата е Сдружение "Еквилибриум", а капацитетът е 20 места. Предлагат се социални услуги, които създават условия за цялостно обслужване през деня на деца до 18-годишна възраст с физически и/или психически увреждания и се нуждаят от ежедневна рехабилитация и психотерапевтична подкрепа. Центърът предоставя услуги и за семействата на децата, като за родителите те са под формата на индивидуални консултации със специалистите, които работят с детето в

²⁰ Източник: Актуализиран документ за изпълнение на общински план за развитие на община Русе за периода 2017-2020 година.

Центъра, по проблемите на общуването на тяхното дете, по въпросите, отнасящи се до специалните грижи за детето вкъщи.

- **Дневен център за деца с увреждания - седмична грижа "Мечо Пух"** – доставчик на услугата е Сдружение "Дете и пространство", а капацитетът е 20 места, предназначени за деца от 3 до 18 г., като се предлага дневна, седмична грижа, индивидуална и групова терапевтична работа, консултиране на родители и др.
- **Дневен център за деца с увреждания – седмична грижа (Програма ранна интервенция)** – доставчик на услугата е Сдружение "Дете и пространство", а капацитетът е 10 места. Дневният център за деца с увреждания предоставя комплекс от социални услуги, които са насочени към създаване на условия за цялостно обслужване на потребителите и предоставяне на комплексна подкрепа на родителите и детето възможно най-рано с цел придружаване и подкрепа на връзката родител – дете. Съставя се и се провежда комплексна възстановително-рехабилитационна програма. Услугата се предоставя както в центъра, така и на терен, а всички услуги включват домашни посещения и работа в домашна обстановка на кинезитерапевта и ерготерапевта, а при необходимост и на други специалисти.
- **Дневен център за пълнолетни лица с увреждания** – доставчик на услугата е Сдружение "Дете и пространство", а капацитетът е 25 места, предназначени за лица с увреждания от 18 до 29 г., които се нуждаят от работа със специалисти за разширяване на възможностите за социално включване, и техните семейства от Община Русе. Социалната услуга предоставя дневна грижа, индивидуална терапевтична работа (ерготерапия, кинезитерапия, комуникативни и логопедични интервенции), психологическа подкрепа; групова терапевтична работа с младежи с увреждания; консултиране на родители и др.
- **Звено "Майка и бебе" (ЗМБ) към Обединени услуги (ОДУ) "Слънчо" – Русе** – доставчик на услугата е Сдружение "Еквилибриум", а капацитетът е 4 места. ЗМБ е социална услуга в общността, която предоставя временно настаняване (до шест месеца) на бременни жени или майки и техните деца, при които има риск от изоставяне. Услугата насърчава родителската привързаност, подпомага младите майки чрез социално, психологическо и юридическо консултиране и подкрепа.
- **Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания** – доставчик на услугата е Сдружение "Дете и пространство", а капацитетът е 10 места. Основните дейности са свързани с възпитателни, обучителни и терапевтични дейности, медицинска рехабилитация, социална интеграция, психологическа подкрепа и др.
- **Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания - "Вяра"** – доставчик на услугата е Сдружение "Дете и пространство", а капацитетът е 14 места. Основните дейности включват задоволяване ежедневните потребности, здравните потребности на децата и постоянна грижа; психологическа подкрепа; възпитателни дейности; обучителни дейности; терапевтични дейности; медицинска рехабилитация и социална интеграция.
- **Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания (ЦНСТДМУ) "Надежда"** – доставчик на услугата е Сдружение "Еквилибриум", а капацитетът е 14 места. ЦНСТДМУ "Надежда" е резидентна услуга, която осигурява дългосрочна комплексна грижа за деца и младежи с увреждания, в сигурна и защитена среда, близка до семейната. Тя гарантира подкрепа, съобразена изцяло с индивидуалните нужди и особености на потребителите. Те получават ежедневни грижи от подготвен персонал, достъп

до здравна помощ, включване в образователната система, осигуряване на развиващи терапевтични и рехабилитационни дейности, възможности за социализация и интеграция в общността.

- **Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания (ЦНСТДМУ) "Любов"** – доставчик на услугата е Сдружение "Еквилибриум", а капацитетът е 14 места. ЦНСТДМУ "Любов" е резидентна услуга, в която са настанени деца и младежи с комплексни увреждания. Услугата гарантира подкрепа, съобразена изцяло с индивидуалните нужди и особености на потребителите. Тя предоставя условия на живот, близки до семейната среда. Потребителите получават ежедневни грижи от квалифициран персонал, достъп до здравна помощ, включване в образователната система, осигуряване на развиващи терапевтични и рехабилитационни дейности, възможности за социализация и интеграция в общността.
- **Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания (ЦНСТДМУ) "Розовата къща" към Комплекс за социални услуги за деца и семейства (КСУДС) – Русе** – доставчик на услугата е Сдружение "Еквилибриум", а капацитетът е 12 места. ЦНСТДМУ е резидентна услуга, в която са настанени деца и младежи с множество увреждания. Услугата гарантира подкрепа, съобразена изцяло с индивидуалните нужди и особености на потребителите. Тя предоставя условия на живот, близки до семейната среда, като потребителите получават ежедневни грижи от квалифициран персонал, достъп до здравна помощ, включване в образователната система, осигуряване на развиващи терапевтични и рехабилитационни дейности, възможности за социализация и интеграция в общността.
- **Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания, с потребност от постоянни медицински грижи (ЦНСТДМУ-ПМГ) към Обединени детски услуги "Слънчо" – Русе** – доставчик на услугата е Сдружение "Еквилибриум", а капацитетът е 8 места. Социалната услуга ЦНСТДМУ-ПМГ е от резидентен тип, в която се осигурява 24-часова непрекъсната медицинска грижа и жизнена среда, близка до семейната за пълноценно обгрижване и развитие на деца и младежи с множество увреждания. Настаняването се извършва въз основа на специализирана експертна оценка на здравословното състояние и потребностите от постоянни медицински грижи, извършена от лечебно заведение за болнична грижа, определено със заповед на министъра на здравеопазването.
- **Център за обществена подкрепа към Комплекс за социални услуги за деца и семейства (КСУДС) – Русе** – доставчик на услугата е Сдружение "Еквилибриум", а капацитетът е 105 места. ЦРДУ е комплекс от социални услуги, свързани с превенция на попадането на деца на улицата и отпадане от училище, социална рехабилитация и интеграция на деца, живеещи трайно или частично на улицата, чрез индивидуална работа с детето и неговото семейство, семейно консултиране и подкрепа, медицински и санитарно-хигиенни услуги, ограмотяване на децата, обучение в родителски умения.
- **Център за обществена подкрепа "Том Сойер"** – доставчик на услугата е Русенска католическа организация "Каритас", а капацитетът е 20 места за деца в риск - от 0 до 18 г.
- **Център за работа с деца на улицата** – доставчик на услугата е Български червен кръст, а капацитетът е 15 места. Дейностите са свързани с осигуряване на Образователна подкрепа, осъществява се мобилна социална дейност за идентифициране и локализиране на деца на улицата, предлагат се здравни

грижи, Програма за жизнено умения и изграждане на навици за самостоятелен живот и интеграция в обществото.

- **Център за работа с деца на улицата към Комплекс за социални услуги за деца и семейства (КСУДС) – Русе** – доставчик на услугата е Сдружение "Еквилибриум", а капацитетът е 15 места. ЦРДУ е комплекс от социални услуги, свързани с превенция на попадането на деца на улицата и отпадане от училище, социална рехабилитация и интеграция на деца, живеещи трайно или частично на улицата, чрез индивидуална работа с детето и неговото семейство, семейно консултиране и подкрепа, медицински и санитарно-хигиенни услуги, ограмотяване на децата, обучение в родителски умения.
- **Център за социална рехабилитация и интеграция - Детски кът за развитие** – доставчик на услугата е Сдружение "Дете и пространство", а капацитетът е 20 места. ЦСРИ - ДКР е интегрирана здравно-социална услуга, в която децата и юношите с психични проблеми могат да получат индивидуално подходящи грижи, които да подпомогнат оптималното развитие на способностите им и включването им в социалния живот. Услугата позволява на деца, отглеждани в институции и на деца и семейства в неравностойно положение да получат безплатно специализирана терапевтична помощ и психологична подкрепа, която иначе би била недостъпна за тях.
- **Дневен център за стари хора** – доставчик на услугата е Фондация "Трета възраст", а капацитетът е 50 места. Центърът предоставя комплекс от социални услуги в общността, които създават условия за цялостно обслужване на самотно живеещи възрастни хора от гр. Русе през деня, като се осигурява топла храна, и грижа за ежедневните битови, здравни и рехабилитационни потребности, както и потребностите от организация на свободното време и личните им контакти.
- **Дневен център за пълнолетни лица с увреждания** – доставчик на услугата е Център за консултиране и кратка терапия "Решение", а капацитетът е 15 места.
- **Защитено жилище за лица с психични разстройства** – доставчик на услугата е "Център за психично здраве" Русе ЕООД, а капацитетът е 8 места. Защитеното жилище е форма на социални услуги, в която хората водят независим начин на живот, подпомогнати от специалисти. Услугите осигуряват място за живеене, хранене, здравни грижи, организация на свободното време и личните контакти.
- **Защитено жилище за лица с психични разстройства** – доставчик на услугата е Център за консултиране и кратка терапия "Решение", а капацитетът е 8 места. Осъществяват се дейности за подобряване качеството на живот и психо-социалното функциониране на потребителите.
- **Защитено жилище за лица с умствена изостаналост** – доставчик на услугата е Фондация "Приятелска подкрепа", а капацитетът е 22 места. Осъществяват се услуги за придобиване на умения за относително самостоятелен живот, социална интеграция и рехабилитация.
- **Кризисен център за лица, пострадали от домашно насилие и трафик на хора** – доставчик на услугата е Сдружение "Център Динамика", а капацитетът е 8 места. Центърът е за лица, пострадали от домашно насилие и трафик на хора и е интегриран комплекс от социални услуги, които създават условия за цялостно обслужване на потребителите при временно настаняване за период от 1 до 6 месеца. Социалната услуга е насочена към подкрепа на лицата за осъществяване на ежедневните дейности и за социално включване.
- **Кризисен център за жертви на трафик и всички форми на насилие** – доставчик на услугата е РКО "Каритас", а капацитетът е 15 места. Социалната услуга предлага грижи за деца и/или лица, пострадали от насилие, трафик или друга форма на експлоатация, които се предоставят за срок до 6 месеца и са

насочени към оказване на индивидуална подкрепа, задоволяване на ежедневните потребности и правно консултиране на потребителите или социално-психологическа помощ, когато се налага незабавна намеса, включително чрез мобилни екипи за кризисна интервенция.

- **Приют за лица "Добрият самарянин"** – доставчик на услугата е РКО "Каритас", а капацитетът е 60 места за лица над 18 г., останали без подслон. Предоставя се комплекс от социални услуги временно в срок до 3 месеца на бездомни лица при неотложна необходимост от задоволяване на базовите им потребности, свързани с осигуряване на подслон, храна, здравни грижи, хигиена, социално, психологическо и правно консултиране.
- **Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с психични разстройства – 1** – доставчик на услугата е "Център за психично здраве" Русе ЕООД, а капацитетът е 15 места. В социалната услуга се осигурява оптимално и най-добро възможно качество на живот за потребителите, съобразно техните здравни, образователни, рехабилитационни и ежедневни потребности.
- **Център за настаняване от семеен тип на пълнолетни лица с психични разстройства "Света Петка" – 2** – доставчик на услугата е "Център за психично здраве" Русе ЕООД, а капацитетът е 12 места. В социалната услуга се осигурява оптимално и най-добро възможно качество на живот за потребителите, съобразно техните здравни, образователни, рехабилитационни и ежедневни потребности.
- **Център за настаняване от семеен тип "Райна Гатева" – 3** - доставчик на услугата е "Център за психично здраве" Русе ЕООД, а капацитетът е 15 места. Предлагат се разнообразни терапевтични сесии, развиващи умения в подкрепа на добро физическо и психическо състояние с 24-часова грижа.
- **Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с психични разстройства "Райна Гатева" 4 – от 01.05.2017 г.** – доставчик на услугата е "Център за психично здраве" Русе ЕООД, а капацитетът е 12 места. Услугите предлагат подпомагане процеса на извеждане от институциите на потребителите и създаване на навици, необходими за самостоятелен живот.
- **Център за социална рехабилитация и интеграция за бездомни и лица в риск** – доставчик на услугата е РКО "Каритас", а капацитетът е 15 места. ЦСРИ е почасова услуга, която се предоставя на бездомни и лица в риск. Услугите в Центъра се предоставят почасово по предварително изготвен трафик, съобразен с потребностите, желанията и възможностите на потребителите.
- **Център за социална рехабилитация и интеграция** – доставчик на услугата е Център за консултиране и кратка терапия "Решение", а капацитетът е 30 места. Центърът предлага комплекс от социални услуги, свързани с извършване на социално-правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентиране, целящи подобряване качеството на живота на клиентите чрез изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за развитие на уменията и социално включване.
- **Център за социална рехабилитация и интеграция на незрящи - /ЦСРИН-Русе/** - доставчик на услугата е Съюз на слепите в България, а капацитетът е 25 места. В Центъра се осъществява почасова социална рехабилитация и интеграция за незрящи лица, включваща основна рехабилитация на зрително затруднени лица, социално-правни консултации, административна помощ, образователно и професионално ориентиране, психологическа подкрепа, здравни грижи и обучения.

9. 4. Спорт

С влизането в сила на ЗПУО от 01.08.2016 г. съществуващото общинско обслужващо звено – извънучилищно педагогическо учреждение за организиран отход и спорт – ЦПЛР – УСШ – Русе, осъществява дейността си като общински ЦПЛР на интересите, способностите, компетентностите и изяви в областта на спорта²¹. Целта на ЦПЛР - УСШ е качествена начална спортна подготовка на учениците, както и подбор и селекция на талантиливи деца за училищните и клубни отбори. ЦПЛР - УСШ ползва безвъзмездно общинска спортна база и спортната база на училищата.

През учебната 2017/2018 г. в школата работят деветнадесет треньора по четиринадесет вида спорт. Обхванати са над 800 деца на възраст от I до VIII клас. Към началото на учебната 2017 г. в ЦПЛР – УСШ се обучават деца по следните видове спорт: лека атлетика, спортно ориентиране, тенис на маса, спортна гимнастика, волейбол, футбол, борба, хандбал, вдигане на тежести, спортна стрелба, джудо, карате, бокс, ушу.

ЦПЛР – УСШ ежегодно организира и провежда Ученическите игри. ЦПЛР – УСШ организира и участва в провеждането на редица спортни състезания като: лекоатлетическо състезание "Лъвски скок", лекоатлетически крос "Първа пролет", открити стартове по лека атлетика за ученици, лекоатлетическа щафета, лекоатлетически крос "Баба Тонка", Коледно състезание по лека атлетика за деца, "Фестивал на волейбола" - за деца, турнир по плажен волейбол (Ден на спортиста), Общински турнир по тенис на маса, ученически преглед на туристическите умения, Осмомартенски турнир по силов трибой и тенис на маса, "Фестивал на хандбала" за момичета до 11 години, турнири по стрийтбол, детски шахматен турнир, турнир по бадминтон "Любен Каравелов", градска купа "Пролет" - спортно ориентиране, градска купа "Ден на будителите" - спортно ориентиране, осмомартенски турнир по футбол за девойки, Коледен турнир по футбол за деца, Коледен учителски турнир и др. ЦПЛР – УСШ ежегодно участва в инициативата Европейска седмица на спорта.

Спортно училище "Майор Атанас Узунов" е открито през учебната 1970/1971 г. като разполага с четири паралелки, 100 ученици, 16 треньори и четири вида спорт – лека атлетика, борба, баскетбол и спортна гимнастика. През учебната 20017/2018 г. в училището се обучават 244 ученици в 12 паралелки, работят 34 преподавателя, а видовете спорт са 14. Училището разполага със зали за общо-физическа подготовка по бокс, кану-каяк, гребане, карате, възстановителен център и плувен басейн. Останалите спортове използват наличната спортна база на Община Русе. През 2017 г. възпитаниците на училището печелят 43 златни, 55 сребърни и 66 бронзови медали от държавни първенства; 1 златен, 1 сребърен и 2 бронзов медал от европейски първенства.

Спортни клубове и спортна база²²

На територията на общината са регистрирани голям брой спортни клубове. От спортната инфраструктура със структуриращо значение са стадионите и спортните зали.

За Русе стадионите са с по-малък капацитет, което не дава възможност да се достигнат действащите нормативи за осигуреност с места. Спортната база е морално остаряла.

²¹ Източник: Актуализиран документ за изпълнение на общински план за развитие на община Русе за периода 2017-2020 година.

²² Източник: Актуализиран документ за изпълнение на общински план за развитие на община Русе за периода 2017-2020 година.

Клубовете, функциониращи на територията на община Русе, развиват следните видове спортове:

- акробатика
- гимнастика
- бойни изкуства
- бокс
- борба
- спортна и ловна стрелба
- плуване
- кану-каяк
- спортни танци
- колоездене
- езда
- футбол
- волейбол
- баскетбол
- хандбал
- водна топка
- тенис на корт
- тенис на маса
- фехтовка
- шахмат и др.

Приоритет на Общината е ангажиране на по-голям брой спортуващи, което може да се осъществи чрез увеличаване броя на състезанията и турнирите за хора с увреждания, ветерани спортисти, деца, лишени от родителски грижи, и любители.

Допълнително могат да бъдат провеждани кампании за ползите от спорта, както и да бъдат реализирани програми за стимулиране към по-активен и здравословен начин на живот.

В община Русе като социално значими се определят спортовете, които се практикуват в най-голяма степен от младите хора и които предизвикват най-голям зрителски интерес като футбол, баскетбол и волейбол. Като приоритетни спортове в направление "Високо спортно майсторство" се определят: спортна акробатика, борба свободен стил, бокс, лека атлетика, академично гребане, кану-каяк, спортна стрелба, стрелба с лък, плуване, водна топка, тенис на маса, шахмат.

Ежегодно се провеждат множество общински, държавни и международни инициативи като: "Дунавска Алпиниада"; Акция "Периметър 100"; "ТИД"; "Мусала"; "Регата Янтра"; "Арда"; Международен ден на река Дунав и др.

Спортната инфраструктура е съсредоточена в административния център Русе и включва следните обекти:

- Спортен комплекс "Дунав" - представлява многофункционална зала с прилежащ хотелски комплекс, игрище за футбол, зали за фехтовка и джудо, волейболна зала;
- Комплекс "Олимпия" – разполага с голям и малък басейн, игрища за баскетбол, волейбол и футбол, както и денонощно заведение;
- Комплекс "Ялта" – разполага с тенис кортове, спортни площадки за мини футбол и тренировъчно футболно игрище, рехабилитационен център и център за медицинско обслужване;
- Плувен комплекс "Норд" – разположен е в Парка на младежта – Русе;
- Закрит басейн "Спарки" - разположен е в центъра на гр. Русе;

- Спортен комплекс "Локомотив" - за него е сключен 15-годишен договор за публично-частно партньорство чрез концесия.

9. 5. Изводи

Въз основа на анализа на социалната сфера в община Русе, могат да бъдат обобщени следните изводи:

- Мрежата от заведения за болнична и извънболнична помощ в община Русе е добре развита
- Общопрактикуващите лекари намаляват, а натоварването с обслужвано население на един лекар е по-голямо, от средното за страната
- Мрежата от учебни заведения в община Русе обхваща всички нива на образователната система
- В сферата на социалните дейности и социалното подпомагане Община Русе предоставя широк спектър от социални услуги в общността
- Община Русе разполага с добре развита спортна инфраструктура, но с относително остаряла материална база.

10. ЗЕЛЕНА СИСТЕМА, ОТДИХ И ТУРИЗЪМ

10.1. Зелена система

Озеленени площи за широко обществено ползване има във всички населени места, но благоустрояването им в малките населени места е осъществено само за централните им части, най-вече поради недостига на финансови средства.

В урбанизираната територия на гр. Русе обществените озеленени площи са общо 1 208 дка., като само парковете са 679 дка.

Лесопарковете „Липник“ и „Приста“, намиращи се в крайградската зона, са с обща площ малко над 6 000 дка., като благоустройствените мероприятия и плановете за изграждане на необходимата вътрешно паркова инфраструктура и съоръжения за спорт са само частично реализирани.

Разработените плановете за благоустрояване на остров „Люляк“ в паркова територия също все още не са реализирани.

Характерно за зелената система на града е нейното неравномерно разпределение, породено както от спецификите на релефа и естествените (природни и антропогенни) бариери за развитие на територията, така и от намалената степен на озелененост в по-скоро изградените жилищни комплекси, спрямо по-старите такива.

Въпреки отчетените проблеми и ограничения финансов ресурс, зелената система в община Русе е добре развита и се наблюдават непрекъснати усилия за нейното обогатяване и поддържане.

10.1.1. Терени със специално предназначение - гробищни паркове

Проблемите, свързани с гробищните паркове, характерни за цялата страна, са съотнесими и за населените места в община Русе.

Почти всички гробищни паркове са с ниска степен на благоустроеност и с изчерпан капацитет, поради което се налага определянето на допълнителни терени за тяхното разширяване или за изграждането на нови.

Известно изключение прави единствено гр. Русе, тъй като в неговите рамки има изграден нов гробищен парк.

10.2. Отдых и туризъм

Русе е град с многовековна история²³, която го прави уникален и неповторим, съчетавайки българските градски традиции с типично европейски стил и дух. Богатото културно-историческо наследство и красивата крайдунавска природа дават възможности за създаването на специализиран туристически продукт, който да отговаря на изискванията и съвременните тенденции в туризма.

Разположен е на северната българска граница – на брега на най-голямата транспортна магистрала в Европа – река Дунав и е на кръстопътя на други важни транспортни коридори. Река Дунав е единствената река в света, която свързва 10 държави: Германия, Австрия, Словакия, Унгария, Хърватска, Сърбия, Румъния, България, Молдова и Украйна. Чрез река Рейн се свързва и със страните от Централна и Западна Европа.

„Дунав мост“ е мащабна комуникационно-транспортна, железопътна и шосейна връзка със съседна Румъния, а оттам – с Европа и Азия. Само на 72 км северно от Русе се намира 3-милионният Букурещ – столицата на Румъния, която е голям потенциален пазар, в т.ч. и за краткотрайни пътувания. По поречието на реката минава и един от 14-те европейски туристически велосипедни коридори Евро-Вело 6 – предпоставка за развитието и на велотуризмът.

Русе отстои и на 200 км от морската столица на България, което разстояние изминато с автомобил по магистрала Хемус и скоростен път отнема до 2 часа.

Град Русе се характеризира с концентрация на хотели, ресторанти и културни атракции, каквито липсват в радиус от 150 км. В близост е до райони с големи туристически забележителности като Природен парк "Русенски Лом", градовете Велико Търново и Габрово, както и до румънската метрополия Букурещ. Това създава възможности за развитие на регионални маршрути по отношение на културния туризъм, в т.ч. и трансгранични.

Територията на общината предлага разнообразни и атрактивни ландшафти. Лесопарк "Липник" и прилежащото му езеро, парковата зона "Хижа Приста", Басарбовският манастир, близко разположените архитектурно-исторически паметници и резервати със световно и национално значение като "Скални църкви при с. Иваново" (под закрилата на ЮНЕСКО), "Средновековен град Червен" и "Тракийската гробница при с. Свещари" предоставят добри условия за отдых и развлечения.

Русе се характеризира с уникална за страната европейска градска архитектура от края на 19-ти и началото на 20-ти век. Той се явява своеобразен архитектурен резерват. В града функционират религиозни храм-паметници на 13 различни вероизповедания. Но териториалното разпределение на богатото културно-историческо наследство е неравномерно. В преобладаващата степен то е концентрирано в западната част на общинската територия и в частност - в строителните граници на общинския център, и то предимно в Централна градска зона.

Русе е сравнително отдалечен от основните туристически пазари на България: Черноморският туристически район и планинските курорти в Централна, Южна и Югозападна България, за да може лесно атракциите на града да бъдат използвани в рамките на кратки екскурзии от пребиваващите в тези обекти туристи. Все пак добрите транспортни връзки, особено с туристическите обекти по северното Черноморие, дават определени възможности за организиране на еднокдневни екскурзии, които евентуално да се предлагат на групите туристи по линия на дунавския круизен туризъм. На туристическия пазар Русе е разпознаваем като круизна дестинация предимно за туристи от Централна и Западна Европа.

²³ Източник: Актуализиран документ за изпълнение на общински план за развитие на община Русе за периода 2017-2020 година.

Въпреки наличието на р. Дунав, на територията на Община Русе не се предлагат и развиват достатъчно туристически услуги, свързани с реката като водомоторни спортове, круизи, разходки и риболов. Това се дължи на липсата на устройствен план за териториите по крайбрежието, кейовете и пристанищата в малките населени места, както и обособени зони за плажуване и спортуване. С изграждането на центрове и комплекси за спорт и отдих ще се оползотворят природните дадености и ресурси, характерни за Русе и ще се предлага туристически продукт, съобразен с изискванията на модерния туризъм, осигуряващ високо качество на предлаганите услуги за отдих, спорт и забавления.

Важен фактор за привличане на туристи е наличието на заведения и места, които предлагат вкусна, не само традиционна, но и чуждестранна кухня. Община Русе предлага голямо разнообразие от заведения и места за хранене (над 70 ресторанта), съобразени с предпочитанията и платежоспособността на различни групи хора.

Община Русе е разработила Стратегия за развитие на туризма до 2020 г., която е насочена към създаването на условия за привличане на по-голям брой туристи в региона и към развитие на туристически продукт чрез съживяване на туристическия сектор в Общината.

За улеснение и ориентиране на туристите в Русе функционира Туристически информационен център. Актуална информация за географско разположение, културно-историческо наследство, хотели, ресторанти, музеи, туристически агенции, банки и обменни бюра, резервационни услуги и др. туристите могат да получат от информационния туристически терминал "Инфо пойнт", както и от изградения към него информационен портал "Инфотур", интегриран с Google Maps и GPS-система.

Туристически потенциал

Зони за туризъм в рамките на обл. Русе:

- Русенски кей – обхваща крайбрежната ивица от русенския лиман на запад до зимовника за плавателни съдове на изток. В тази зона се включват Музеят на транспорта, откритата експозиция Римска крепост "Сексагинта Приста", Музеят на градския бит, Музеят "Захари Стоянов" и площадът до Речна гара.
- Градски център – включва обектите по улица "Александровска" от площад "Батенберг" през площад "Свобода", Русенската опера и катедралата "Св. Троица" до Парка на младежта, както и обектите по улица "Славянска". В момента това е една от най-привлекателните части на града за туризъм, защото в нея са концентрирани по-голямата част от забележителностите на Русе (музеи, архитектурни паметници, театър, опера, хотели, ресторанти и кафенета и др.) и е изцяло пешеходна зона.
- Местност Левента – включва зоната около телевизионната кула и комплекс "Левента". Отличава се с красива панорамна гледка, добри пътни връзки и паркинги. Има планове за нейното благоустрояване и превръщането ѝ в туристическа атракция.
- Западен парк "Приста" - разположен е на няколко километра от Русе, между пътя за София и р. Дунав. Залесен е с широколистни гори. Местността предлага отлични възможности за отдих, развлечения и спорт.
- Лесопарк "Липник" – намира се на 10 км от гр. Русе, в близост до с. Николово. Тази зона за туризъм също разполага с голям потенциал за развитие на атракции и места за отдих и развлечения.
- Дунавски бряг и Дунавско крайбрежие – включва селата Пиргово и Мечка. Възможностите, които предлага тази зона, са свързани с използване на крайбрежната пясъчна ивица за краткотраен отдих; за развитие на водомоторни спортове; спортен риболов; културно-исторически маршрути като римски

кастел "Тримамиум", както и Орнитоложка зона "Рибно стопанство", "Стълпище" и природният феномен "Дикилиташ".

- Поломие – включва Природен парк "Русенски Лом" и културно-историческите обекти в землищата на селата Красен, Божичен, Иваново, Кошов, Червен, Нисово, Табачка и Сваленик. В тази зона за туризъм може да се развива едnodневен, двудневен и по-продължителен туризъм (различни видове зелени училища, селски, ловен и орнитоложки туризъм, скално катерене, спелеология, колоездене, пешеходен туризъм, велосипеден и селски туризъм както и други добри практики и хобита).

Антропогенни и природни обекти

На територията на община Русе са локализирани следите природни и антропогенни обекти, имащи туристически потенциал:

Музеи:

- Регионален исторически музей
- Екомузей с аквариум
- Музей на транспорта
- Къща музей "Градски бит на Русе – краят на XIX – началото на XX век"
- Къща музей "Захари Стоянов"
- Музей "Баба Тонка"
- Музейна къща "Тома Кърджиев"

Сгради – значими културни ценности:

- Доходно здание
- Гранд хотел "Тетевен"
- Някогашна банка "Гирдап"
- Съдебна палата
- Княжески дворец
- Държавна опера
- Търговска къща "Мартинов"
- Банка на братя "Симеонови"
- Мъжка гимназия
- Регионална библиотека "Любен Каравелов"
- Пощенска палата
- Дом Канети
- Музикално училище .

Храмове:

- Църква "Св. Троица"
- Църква "Св. Георги"
- Католическа църква "Св. Павел от Кръста"
- Арменска църква "Света Богородица"
- Джамя "Саид Паша"
- Манастир "Св. Димитър Басарбовски"
- Православен храм "Свети Николай Чудотворец"
- Църква "Св. Петка"
- Православен храм "Свето Възнесение Господне"
- Православен храм "Свети Архангел Михаил"
- Църква "Всех Святих"

Историческо наследство:

- Пантеон на възрожденците
- Гробница на Захари Стоянов
- Паметник на Стефан Караджа
- Паметник на Баба Тонка
- Паметник на Свободата
- Римска крепост "Сексагинта Приста"
- Крепостна врата "Кюнто Капу"
- Каменно укрепление "Левент табия"

Природни обекти:

- Лесопарк "Липник" – с. Николово
- Русенски кей
- Парк на Възрожденците
- Парк на младежта
- Западен парк "Приста"
- Природен парк "Русенски Лом"

Туристическа суперструктура

Община Русе предлага голямо разнообразие от места за настаняване²⁴, които са от различен тип и съобразени с предпочитанията и платежоспособността на отделните групи туристи.

Средствата за подслон и местата за настаняване са разнообразни и включват хотели, мотели, семейни хотели, самостоятелни стаи, почивни станции, хижи, къщи за гости и др. В общината категоризираните средства за подслон и места за настаняване са от 1 до 4 звезди, като напълно отсъстват 5-звездни обекти. 5 хотела са висококатегорийни (4 звезди), като те разполагат с капацитет от 574 легла. Липсата на достатъчен брой висококатегорийни туристически обекти създава трудности и е недостатък при привличане на високоплатежоспособни туристи (напр. културен туризъм и бизнес посещения).

Местата за настаняване в общината намаляват с 2 за периода. Намалява и броят на леглата – с 2,3%. Регистрира се увеличение на броя на стаите с 9,3%. Увеличава се средногодишната заетост на легловата база (нощувки спрямо леглоденонощия) – от 23,9% през 2008 г. на 24,9% през 2016 година.

Пренощуващите лица намаляват за периода с 2,2%. Но се увеличават пренощуващите чуждестранни туристи – с 35,8%.

При реализираните нощувки има леко общо увеличение с 2,9%, което се дължи основно на голямото увеличение на реализираните нощувки от чужденци – 38,9%. При българите има намаление от 8,5%.

Увеличава се и делът на реализираните нощувки от чужденци – от 24,% през 2008 г. до 32,6% през 2016 година.

²⁴ Източник: Актуализиран документ за изпълнение на общински план за развитие на община Русе за периода 2017-2020 година.

Дейност на местата за настаняване в община Русе 2008, 2016 г.

		2008	2016	Промяна
Места за настаняване - брой		35	33	-5,7%
Легла - брой		1594	1558	-2,3%
Стаи - брой		784	857	9,3%
Реализирани нощувки - брой	общо	130859	134709	2,9%
	от българи	99271	90839	-8,5%
	от чужденци	31588	43870	38,9%
Пренощували лица - брой	общо	84780	82900	-2,2%
	българи	67932	60024	-11,6%
	чужденци	16848	22876	35,8%
Приходи от нощувки - левове	общо	5737633	6807511	18,6%
	от българи	3910858	4148527	6,1%
	от чужденци	1826775	2658984	45,6%

Източник: НСИ

Приходите от нощувки бележат ръст в номинално изражение – 18,6%. Този ръст се дължи най-вече на високия ръст на приходите от нощувки на чужденци – 45,6%.

Средните приходи на една нощувка през 2016 г. са 50,5 лева, което е по-висока стойност от тази за страната - 48,8 лева. Показателят отбелязва ръст в номинално изражение спрямо 2008 г., когато стойността е била 43,8 лева.

Основният чуждестранен туристопоток, който преминава през територията на гр. Русе, идва от речния круизен туризъм. Средният брой на туристите в един кораб е 120 души. Това са организирани групи от САЩ и Западна Европа, които представляват платежоспособни туристи, търсещи качествени туристически услуги.

Друг основен вид туристопоток са приходящите български и чуждестранни бизнесмени, както и всички служебно ангажирано гости на града, които пристигат във връзка с различни инициативи и прояви. Те посещават града неорганизирано, но притежават голям потенциал за платежоспособно търсене на основни и допълнителни туристически услуги.

10.3. Изводи

- Въпреки недостига на финансови средства, зелената система в община Русе е добре развита, като непрекъснато се полагат усилия за нейното допълнително благоустрояване, развитие и поддържане.
- Гробищните паркове в почти всички населени места са с ниска степен на благоустроеност и с изчерпан капацитет, което налага необходимостта от тяхното разширяване и изграждане на нови такива.

На база анализа на тенденциите и процесите в сферата на туризма, могат да бъдат обобщени следните изводи:

- община Русе, със своето богато историческо и културно наследство, притежава туристически потенциал, който при подходящо популяризиране и, след изграждане на туристическата инфраструктура и социализиране на всички

туристически обекти, би допринесъл за социално-икономическото развитие на общината;

- наблюдава се повишение на туристическия поток в административния център – гр. Русе;
- увеличава се средногодишната заетост на легловата база;
- увеличава се значението на чужденците за туризма в общината – броят на туристите-чужденци и делът на ношувките на чужденци бележат значителен ръст;
- въпреки наличието и близостта на община Русе до най-дългата туристическа водна дестинация в Европа, река Дунав, потенциалът на реката остава неоползотворен.

11. ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА

11.1. Пътна инфраструктура

Транспортната инфраструктура на територията на Община Русе включва: пътна, Ж.П. мрежа, воден и въздушен транспорт. Пътните артерии са от републиканската пътна мрежа. Те са концентрирани, както в гр. Русе, така и около него. Пътищата I-2 (E70) Граница Румъния-Русе-Цар Калоян-Разград-Шумен-Варна, II-21 Русе-о.п. Тутракан-о.п. Силистра, I-5 (E85) Русе-Бяла-Велико Търново-о.п. Дебелец-Габрово-Шипка-Казанлък-о.п. Стара Загора-Хасково-Кърджали-Маказа, II-23(Русе-Цар Калоян)-Червена вода-Кубрат-Исперих-Окорш-Овен-(о.п. Дулово-о.п. Шумен) и III-501 Русе-Иваново-Две могили-Бяла се явяват вход-изход от Република България през ГКПП Дунав-мост. Други пътища от републиканската пътна мрежа на територията на общината са II-52 (Русе-Бяла)-Мечка-Новград-Свищов-Никопол и III-2302 Червена вода-Семерджиево-Ветово-Сеново-Просторно-(о.п. Разград-Кубрат). При справка в Агенция „Пътна инфраструктура“ се установи, че към момента няма заложиени инвестиционни проекти, които са свързани с ремонтни дейности по републиканската пътна мрежа на територията на Община Русе. Голяма част от настилката на пътищата от републиканската пътна мрежа са в добро състояние.

На територията на общината няма изградена автомагистрала. Има проект, който е за бъдещото трасе на АМ „Русе-Велико Търново“, но е в процедура по ОВОС. За да продължи процедурата по изграждане на автомагистралата, е необходимо да се получи постановяване на Решение на МОСВ. Одобреното трасе ще се разработи във фаза Технически проект Агенция „Пътна инфраструктура“ е възложила да се изработи ПУП-ПП /Подробен устройствен план – Парцеларен план/. По този план ще се извършат бъдещите отчуждителни процедури.

С Решение № 1-1/2018 г. по оценка на въздействието върху околната среда на Министъра на околната среда и водите е одобрен/но не е влязъл в сила/ за реализиране на инвестиционното предложение за „Автомагистрала Русе-Велико Търново“ по комбиниран вариант, с изпълнение на габарит А27. Към май 2018 г. е образувано административно дело срещу решението по ОВОС, но от Агенция „Пътна инфраструктура“ не очакват в хода на делото, одобреният вариант да претърпи промени.

Началото на одобрения Комбиниран вариант е при от км 0+400, като пресича път II -21 „Русе-Силистра“ при км 0+535. Развитие на трасето продължава в посока юг-югозапад до км 133+239.97. Общият брой на големите съоръжения – мостове и виадукти по този вариант са 22 броя с дължина от 14 853 м. Очакваните засягания на земите и почвите за очакваните трайни нарушения на земите и почвите и брой имоти са в размер на: 3 848 броя засегнати имоти с площ за очакваните трайни нарушения на земите и почвите 11 725.269 дка. Трасето на АМ „Русе-Велико Търново“ преминава

през границите на седем защитени зони. В решението е изготвен доклад за въздействието върху защитените зони. Очакваните въздействия на инвестиционното предложение върху предмета и целите на защитените зони са подробно разгледани и оценени в този доклад. Изложени са мотиви и фактически основания. След това Висшият експертен екологичен съвет предлага да бъде одобрено осъществяването на инвестиционното предложение, когато спази посочените условия. В Решението са приложени и мерки по чл. 96, ал. 1, т. 7 от Закона за опазване на околната среда.

В населените места от област Русе уличната мрежа сравнително цялостно изградена. Проблемите ѝ са предимно конструктивни и технически параметри. Те са с по-добри характеристики в градовете в сравнение с по-малките населени места. При планирани рехабилитационни и ремонти дейности от значение е първо да се изпълнят проектите, касаещи водопроводните и канализационни мрежи.

Таблица 11.1.1. Категоризация и класификация на Републиканската пътна мрежа на територията на община Русе

№	Вид на пътя	Наименование на пътя
1.	Републикански път I-ви клас	I-2 (E70) Граница Румъния-Русе-Цар Калоян-Разград-Шумен-Варна
2.	Републикански път I-ви клас	I-5 (E85) Русе-Бяла-Велико Търново-о.п. Дебелец-Габрово-Шипка-Казанлък-о.п. Стара Загора-Хасково-Кърджали-Маказа
3.	Републикански път II-ри клас	II-21 Русе-о.п. Тутракан-о.п. Силистра
4.	Републикански път II-ри клас	II-23(Русе-Цар Калоян)-Червена вода-Кубрат-Исперих-Окорш-Овен-(о.п. Дулово-о.п. Шумен)
5.	Републикански път II-ри клас	II-52 (Русе-Бяла)-Мечка-Новград-Свищов-Никопол
6.	Републикански път III-ти клас	III-501 Русе-Иваново-Две могили-Бяла
7.	Републикански път III-ти клас	III-2302 Червена вода-Семерджиево-Ветово-Сеново-Просторно-(о.п. Разград-Кубрат)

Източник: АПИ Областно пътно управление – Русе

Таблица 11.1.2. Дължина на Републиканската пътна мрежа на територията на община Русе

№	Номер на пътя	Наименование на пътя	От км..... до км.....	Дължина /км/
1.	I-2(E70)	Граница Румъния-Русе-Цар Калоян-Разград-Шумен-Варна	От км 0+000 до км 17+400	17.400
2.	I-5(E85)	Русе-Бяла-Велико Търново-о.п. Дебелец-Габрово-Шипка-Казанлък-о.п. Стара Загора-Хасково-Кърджали-Маказа	От км 0+000 до км 12+700	12.700
3.	II-21	Русе-о.п. Тутракан-о.п. Силистра	От км 0+000 до км 12+810	12.810
4.	II-23	(Русе-Цар Калоян)-Червена вода-Кубрат-Исперих-Окорш-Овен-(о.п. Дулово-о.п. Шумен)	От км 0+000 до км 31+761	31.761

5.	II-52	(Русе-Бяла)-Мечка-Новград-Свищов-Никопол	От км 0+000 до км 0+200	0.200
6.	III-501	Русе-Иваново-Две могили-Бяла	От км 0+000 до км 10+400	10.400
7.	III-2302	Червена вода-Семерджиево-Ветово-Сеново-Просторно-(о.п. Разград-Кубрат)	От км 0+000 до км 10+580	10.580
			ОБЩО:	95.851

Източник: АПИ Областно пътно управление – Русе

Таблица 11.1.3. Съоръжения

№	Мост над:	Път №	Дължина км
1.	Река Дунав	I -2	0+000
2.	Общински път и Ж.П. линия	I -2	3+986
3.	Общински път кв. Чародейка	I -2	7+592
4.	Път бул. Христо Ботев	I -2	8+250
5.	Река Русенски лом	I-5	2+654
6.	Река Русенски лом	I-5	2+680
7.	Надлез над бул. „3-ти март“	I-5	3+378
8.	Ж.П.-линия „Петролна база“	I-5	10+462
9.	Надлез над път за КТМ	II-23	23+963
10.	Река Русенски лом	III-501	5+976

Таблица 11.1.4. Състояние на пътната настилка

№	Номер на пътя	Състояние на настилката			Забележки
		Добро	Средно	Лошо	
		От км до км	От км до км	От км до км	
1.	I-2 Русе-Разград/Дунав мост/		0+000-1+057		
2.	I-2 Русе-Разград		1+057-15+611		Участъкът е част от проект „Транзитни пътища IV“ ЛОТ 8
3.	I-2 Русе-Разград	15+611-17+400			
4.	I-5 Русе – Велико Търново		0+000-6+630		Участъкът е част от проект „Транзитни пътища IV“ ЛОТ 8
5.	I-5 Русе – Велико Търново			6+630-12+700	
6.	II-21 Русе-Силистра	0+000-12+81			
7.	II-23 Русе-Кубрат	16+100-17+500	6+000-9+000	0+000-6+000	
8.	II-23 Русе-Кубрат		13+500-16+100	9+000-13+500	
9.	II-23 Русе-Кубрат		17+500-21+300	21+300-31+761	
10	II-52 Русе-Пиргово-Мечка-Новоград			0+000-0+200	
11	III-501 Русе—Две		7+270-10+400		биндер

	Могили-Бяла				
12	III-501 Русе—Две Могили-Бяла			0+000-7+270	
13	III-202 Русе-Щръклево-Нисово-Кацелово	0+000-6+893	21+000-27+779	6+893-9+362	
14	III-202 Русе-Щръклево-Нисово-Кацелово	9+362-16+300		16+300-21+000	
15	III-2302 Червена вода-Ветово-Сеново		4+850-10+580	0+000-4+850	

Източник: АПИ Областно пътно управление – Русе

Пътищата от републиканската пътна мрежа са от съществено значение за общината, защото осигуряват транспортно-комуникационни връзки, както със съседните общини, големи областни градове – Варна и Велико Търново, така и със столицата на Република България – София. Съоръжението Дунав мост свързва общинската пътна мрежа на Русе с пътната мрежа на Румъния.

11. 2. Железопътна инфраструктура

Железопътната инфраструктура на територията на общината е добре развита. На територията на град Русе са разположени терминални структури на железопътния и воден транспорт, както и КПП „Дунав мост”. Тази гара е от значение за осъществяването на комбинирани превози по европейските транспортни коридори №7 и 9. От основно стопанско значение е линията Русе – Горна Оряховица, освен нея е и Ж.П. линията Русе – Варна.

Железопътната инфраструктура е в добро техническо състояние. Това позволява бърз превоз на товари и пътници.

IV железопътна линия Русе север-Стара Загора-Подкова		
Начална гара	Крайна гара	Дължина (м)
Граница РБ	Русе-разпределителна	5 731
Русе-разпределителна	Русе-пътническа	4 866
Русе -пътническа	Долапите	11 192
Долапите	Иваново	9 693
Иваново	Две Могили	15578
Две Могили	Борово	13 058
Борово	Моруница	5 688
Моруница	Бяла	11 196
Бяла	км 87+100 (Граница с Обл. В.Търново)	10 098
Общо:		87 100
IX железопътна линия Русе разпределителна -Каспичан и ЖП Възел Русе		
Начална гара	Крайна гара	Дължина (м)

Русе-север	Русе-разпределителна	5 005
Русе -разпределителна	Товарна гара	1 321
Русе -разпределителна	Русе-запад	5 904
Русе-запад	РП „Доростол”	2407
РП „Дунав”	Пост 1	658
Русе-разпределителна	Образцов чифлик	10 395
Образцов чифлик	Ястребово	11 655
Ястребово	Ветово	12 410
Ветово	Сеново	12 856
Сеново	км.52+000 (Граница с Обл. Разград)	4 684
Общо:		67 295

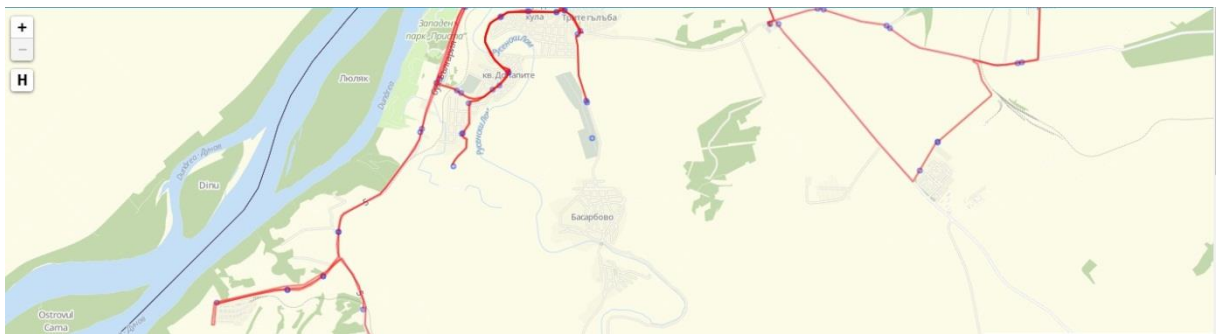
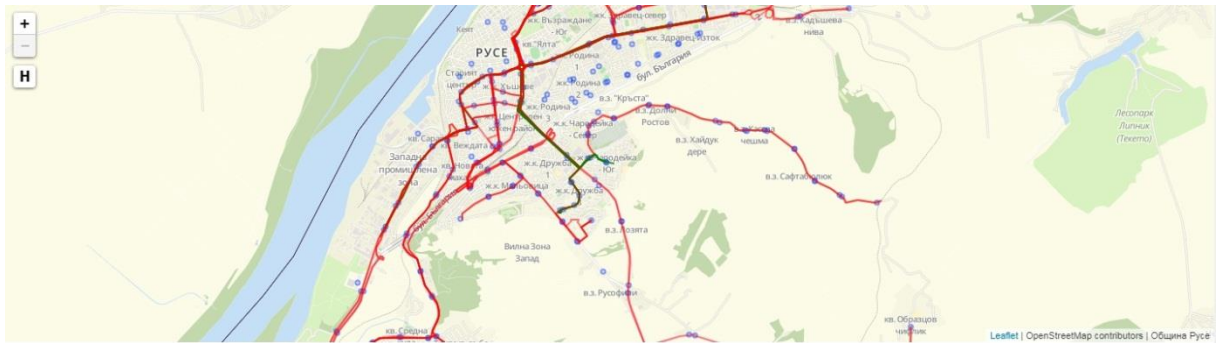
През 2008 г. е завършен ремонтът на Централната Ж.П. гара Русе. Създадени са добри условия за достъп за хора в неравностойно положение. Решен е прехода на гражданите от кв. „Дружба“ към Централната градска част.

11. 3. Транспорт видове и характеристики

11.3.1. Автомобилен и автобусен транспорт

Автомобилният транспорт в общината се осъществява посредством лични автомобили, като изключение правят регистрираните таксиметрови компании, специализираните автомобили на Министерство на вътрешните работи, Министерство на здравеопазването, Пожарна безопасност, както и автомобилите за доставка и обслужване на различните търговски обекти, предприятия, финансови учреждения и пр.

Град Русе има добре развита система на масовия градски транспорт. Територията на града е обезпечена с 18 автобусни и 8 тролейбусни линии.

По проект за Интегрирана система за градски транспорт на гр. Русе-2 етап по договор подписан в началото на 2017 г. има за цел да се повиши привлекателността на обществения градски транспорт, като се подобри достъпността, подобри функционалността на територията на общината, да се даде приоритет на велосипедните и пешеходни алеи. Освен това се цели осигуряване на опазване на околната среда, като се намалят на вредните емисии и шумово замърсяване. С една от приоритетните точки в проекта се стреми да се постигне видеонаблюдение в реално време на подвижни и неподвижни обекти, които са разположени или преминаващи през наблюдаваните кръстовища, както и възможност за бъдеща препратка към оперативен център на ОД на МВР-Русе. Освен това да се създаде архив на видеозаписите и останалата съпътстваща информация. Тази система да има възможност да идентифицира регистрационните табели на моторните превозни средства.

Като резултати от реализацията на Интегрираната система за градски транспорт е да се подобри организацията на пътното движение, да се намалят предпоставките за пътнотранспортни произшествия и да се подпомогне гарантирането на обществения ред и сигурност в гр.Русе.

Междуселищния транспорт се осъществява посредством 8 линии:

- Русе-Тетово-Смирненски;
- Русе-Писанец-Ветово;
- Русе-Мартен-Сандрово;

- Русе-Кошарна;
- Русе-Щръклево-Нисово;
- Русе-Семерджијево;
- Русе-Басарбово;
- Русе-Николово-Просена-Долно Албаново.

11.3.2. Железопътен транспорт

Железопътният транспорт на територията на община Русе е добре развит. Съществуващите линии, гари, спирки и съоръжения, свързани с него, са описани по-подробно в т. 11.2 от настоящата разработка.

11.3.3. Воден транспорт

На територията на Община Русе е наличен и воден транспорт заради излаза към река Дунав. Транспортната функция на реката и потенциалът за развитие на транспорта, индустрията, земеделието и трансграничното сътрудничество. Потенциал за развитие се явява използването на река Дунав за интермодални превози. За цялостно развитие е необходимо да не се пренебрегват и останалите транспортно-комуникационни системи – автомобилен, Ж.П. и въздушен транспорт. Важна е и наличието на добра логистична база.

Най-голямото пристанище в българския участък на река Дунав е пристанище Русе. То е и най-голямото пристанище в пристанищния комплекс и заема ключова позиция в Пан-Европейските транспортни коридори:

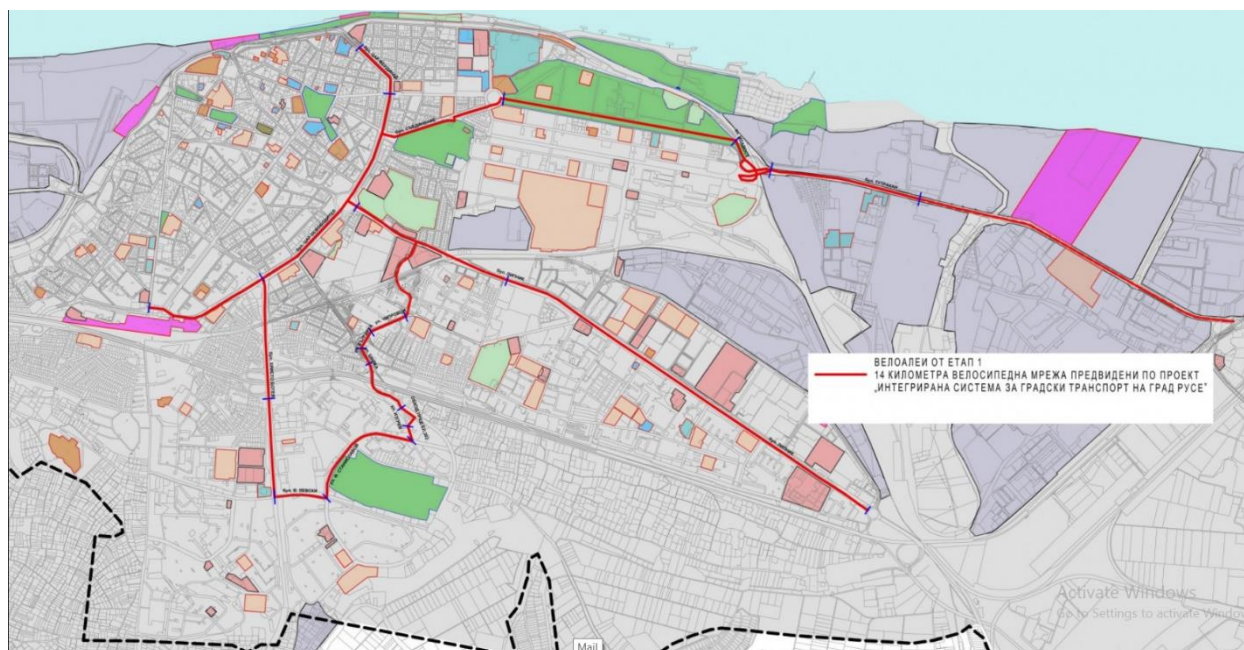
- Коридор VII - Рейн-Майн-Дунав;
- Коридор IX-Хелзинки-С. Петербург-Москва-Киев - Букурещ - Русе - Александруполис;
- Пътят на коприната - комбиниран транспорт на транзитни товари по линията
- Варна-Русе;
- Коридор ТРАСЕКА - Узбекистан-Азербайджан-Грузия-България-Европа.

Пристанището осъществява връзка между три основни вида транспорт - воден, автомобилен и железопътен. На територията му са разположени пътни връзки с централната пътна мрежа на България и жп коловози. Те свързват пристанището с Ж.П. мрежата на страната. Пристанище Русе е обособено като два терминала - Русе-изток и Русе-запад. Освен това има и централен пътнически кей.

Русенската корабостроителница е от голямо значение за развитието на речния транспорт. Тя е приватизирана през април 1999 г. от немската компания Rouse Shipyard Beteiligungsgesellschaft mbH - Germany. Инвестициите, които са направени от компанията могат да се произведат кораби до 9 000 тона водоизместимост и 135 метра дължина.

11.3.4. Велосипедно движение

По проект за „Интегрирана система за градски транспорт на град Русе“ е предвидена 14 километрова велосипедна мрежа. Планът за велосипедната мрежа е приет с Решение на Общински съвет – Русе и е разделена на 5 участъка, определящи различни направления спрямо кръговото движение на бул. „Цар Освободител“ и бул. „Липник“.

Фиг.11.3.4.1. – Велосипедна мрежа в гр. Русе

11.3.5. Въздушен транспорт

В близост до община Русе има и летище, намиращо се до с. Щръклево, което е създадено през 1967 г., като военно летище, собственост на Министерството на отбраната. От февруари 2015 г. е собственост на община Русе.

Летище „Русе“ е гражданско летище за вътрешен и международен транспорт. Разположено е на 17 км от гр. Русе. На 21.12.2016 г. получава лиценз за летателна площадка за малки самолети. Това летище инфраструктурно може да обслужва: товарни самолети, бизнес самолети и хеликоптери, граждански полети, селскостопански летателни средства, противопожарни самолети и др. През 2005 г. собствеността е прехвърлена от Министерство на отбраната на Министерство на транспорта, а с Решение на Министерски съвет от 22 декември 2006 г., летището придобива международен статут. Разполага с 2 000 дка прилежаща земя, а пистата му е с дължина от 2 500 метра. Местоположението дава възможност за комбиниране на железопътния, сухопътния, водния и въздушния превоз на товари.

11.4. Изводи

- Транспортната инфраструктура на територията на община Русе има налични всички видове транспортни мрежи – автомобилна, железопътна, водна /речна/ и въздушна. Тези транспортно-комуникационни мрежи предразполагат за изключително голям потенциал за развитието на общината, както на национално ниво, така и трансгранично.
- Осъществяването на големите национални транспортни проекти ще подобри значително транспортната достъпност на територията, както и мобилността на жителите ѝ.
- За състоянието на уличното и пътно стопанство в общината трябва да бъде изработен подробен анализ и стратифициране на решенията за преодоляване на проблемите свързани със състоянието, ремонта и стопанисването на уличните настилки.

- Необходими са инвестиции в подобряване състоянието на уличната и тротоарна настилка, вертикалната и хоризонталната маркировка, както и в създаването на ефективна система за управление и контрол на действията на всички заинтересовани страни при експлоатиране и ползване на улиците и общинските пътища.
- Изграждането на АМ „Русе-Велико Търново“ ще подsigури по-бърз и лесен достъп до територията на общината, като допринася и до други значителни ползи, включително инвестиционни намерения в областта на съпътстващата инфраструктура.
- Автобусният и масовият обществен транспорт в общината са добре организирани и достатъчни като брой на линиите, необходими за покриване нуждите на населението.

12. ИНЖЕНЕРНИ МРЕЖИ И СЪОРЪЖЕНИЯ

12. 1. Водоснабдяване и канализация

ВОДОСНАБДИТЕЛНА МРЕЖА

Основен водоизточник на общината са подземните води от крайдунавските водоносни хоризонти, захранващи водоснабдителна система (ВС) „Сливо поле“, от която се водоснабдяват град Русе, кварталите Долапите и Средна кула и селата Басарбово, Мартен и Сандрово. Всички останали населени места се снабдяват от собствени водоизточници.

Общото количество питейна вода подавано от предприятието „ВиК“-Русе е 1900 л/с.

Общата мощност на собствените водоизточници на промишлените предприятия - около 1200 л/с и на съоръженията за промишлено водоснабдяване с дунавска вода - също 1200 л/с.

За водоснабдяването на населените места фирмата поддържа и експлоатира 71 бр. водоизточници (тръбни кладенци, шахтови кладенци, каптажи и дренажи), 33 бр. помпени станции за питейна вода, две канализационни помпени станции, 41 бр. водоеми, 662 559 м. вътрешна водопроводна мрежа и 42 081 м. външна водопроводна мрежа.

Всички населени места в общината са водоснабдени. Онези от тях, захранвани от системата „Сливо поле“ биха могли да поемат допълнителни нови консуматори без особени затруднения.

Нивото на покритие за дейността доставяне на питейна вода е 100% от населението в обслужваната територия и на територията на община Русе.

На територията на община Русе липсва режимно водоснабдяване.

Мониторингът на питейната вода се извършва съгласно изискванията на Наредба № 9/16.03.2001 г. за качеството на водата предназначена за питейно-битови цели.

За периода 2007 - 2010 г. дружеството „ВиК“ реализира Интегриран воден проект за гр. Русе по ИСПА.

Проектът включва следните компоненти:

- Рехабилитация и разширение на водоснабдителната мрежа –
- Рехабилитация и разширение на канализационната мрежа –
- Изграждане на нова пречиствателна станция за отпадъчни води
- Обновяване на помпени станции
- Изграждане на магистрален водопровод

Договорите за доставка и монтажа на помпено оборудване и подмяната на магистралния водопровод са успешно приключили. Строителните дейности по

водоснабдителната мрежа са приключили и към момента тече гаранционния период. Останалите компоненти са в процес на изпълнение.

В новите територии, предвидени за влизане в строителните граници на населените места от общината има изградени водопроводи, като, ако „ВиК Русе“ счете за необходимо, те могат да се допълнят и с нови за окончателната фаза на ОУПО.

КАНАЛИЗАЦИОННА МРЕЖА

Общата дължина на съществуващата и експлоатирана канализационна мрежа на гр. Русе е приблизително 288 км.

Канализационната система на гр. Русе е смесен тип, изградена по т. нар. „перпендикулярно пресечена схема“, при която всички напречни колектори са включени в надлъжен крайбрежен колектор чрез преливници. В канализационната система се отвеждат битови, промишлени отпадъчни води и дъждовни води. Водите от канализационната система на гр. Русе заустват в реките Дунав и Русенски Лом.

Главни канализационни колектори:

- Заустване № 1 - ГПСОВ - пречистени битово-фекални и производствени отпадъчни води след ГПСОВ, заустващи се в р. Дунав в точка с географски координати: 43°53'12'' СШ и 29°00'59'' ИД;
- Заустване № 2 - колектор “България” - битово-фекални и производствени отпадъчни води към р. Дунав в точка на заустване с географски координати: 43°51'45'' СШ и 25°58'12'' ИД;
- Заустване № 3 - колектор “Тутракан” - преливник към р. Дунав - с географски координати: 43°52'20' СШ и 25°59'23'' ИД;
- Заустване № 4 - колектор “Чипровци” - преливник към р. Дунав - с географски координати: 43°51'45' СШ и 25°58'12'' ИД;
- Заустване № 5 - колектор “Мостова” - преливник към р. Дунав - с географски координати: 43°51'25.5' СШ и 25°57'18.9'' ИД;
- Заустване № 6 - колектор “Рига” - преливник към р. Дунав - с географски координати: 43°51'11' СШ и 25°57'00'' ИД;
- Заустване № 7 - колектор “Епископ Босилков” - преливник към р. Дунав - с географски координати: 43°51'01' СШ и 25°56'51'' ИД;
- Заустване № 8 - колектор “Славянска” - преливник към р. Дунав - с географски координати: 43°50'55' СШ и 25°56'44'' ИД;
- Заустване № 9 - колектор “19-ти февруари” - преливник към р. Дунав - с географски координати: 42°50'27' СШ и 25°55'38'' ИД;
- Заустване № 10 - колектор “Радецки” - битово-фекални и производствени отпадъчни води към р. Русенски Лом в точка на заустване с географски координати: 43°50'27' СШ и 25°56'38'' ИД;
- Заустване № 11 - колектор “Левски” - битово-фекални и производствени отпадъчни води към р. Русенски Лом в точка на заустване с географски координати: 43°50'07' СШ и 25°56'42'' ИД ;
- Заустване № 12 - колектор “Трети март” - битово-фекални и производствени отпадъчни води към р. Русенски Лом в точка на заустване с географски координати: 43°50'09' СШ и 25°56'39'' ИД;
- Заустване № 13 - колектор “Антим” - битово-фекални и производствени отпадъчни води към р. Русенски Лом в точка на заустване с географски координати: 43°56'03' СШ и 25°56'42'' ИД;
- Заустване № 14 - колектор “Македония” - битово-фекални и производствени отпадъчни води към р. Русенски Лом в точка на заустване с географски координати: 43°49'57' СШ и 25°56'42'' ИД;

- Заустване № 15 - колектор “Лиляна Димитрова” - битово-фекални и производствени отпадъчни води към р. Русенски Лом в точка на заустване с географски координати: 43°49’53.3’ СШ и 25°56’40’’ ИД;
- Заустване № 16 - колектор “Елхим” - битово-фекални отпадъчни води към р. Русенски Лом в точка на заустване с географски координати: 43°49’42’ СШ и 25°56’28’’ ИД.

Съоръжения по мрежата – помпени станции, резервоари, други:

- Колектори над Ф 80 -45 863 м;
- Разпределителна мрежа – 153 348 м;
- Ревизионни шахти- 5 712 бр.;
- Улични оттоци-2 825 бр.;
- Домови отклонения-12374 бр.;
- Мрежа от съоръжения- 89 845 м.

Канални помпени станции:

КПС 1 - използва се за повдигане на преляли дъждовни води от канализацията на гр. Русе при високо ниво на р. Дунав. Експлоатационна схема:

- саваците по главния път на водата са напълно отворени. Затворени са саваците за връзка с гл. колектор - бай-пас и на входа към КПС 1. Каналната вода в сухо време преминава транзитно през разпределителната и преливната камери и се отвежда към КПС 2. При дъжд, водите надвишаващи транзитното видно количество преливат, прецеждат се през фина решетка и се отвеждат в р. Дунав.

Основни параметри на КПС 1:

- Довеждащ колектор 1800 мм;
- Отвеждащ колектор 1600 мм; Q 6400 m³/h ;
- Тръбопровод от преливник до КПС 1 1000 мм, Q 3200 m³/h ;
- Бай-пас на ГКК № 1 и КПС 1 до заустване в р. Дунав 1800 мм;
- Кота дъно

КПС 2 - включва 2 бр. груби механични решетки с разстояние между прътите 50 мм. Всяка от решетките е с капацитет при дъждовно време 6400 m³/h; КПС 2 няма преливник. В случай на постъпване на водни количества, надвишаващи капацитете на работните помпи, водното ниво ще се повиши и излишното водно количество ще потече към КПС 1. КПС 2 е обезпечена срещу заливане с преливен ръб на резервоарите, който е по-висок от преливника на КПС 1.

КПС Ялта

КПС Кея

Пречиствателни станции:

ПСОВ Русе е проектирана за 240 000 еквивалент жители с хоризонт 2030 г.

Основни параметри на потока са:

- Сух поток: 52 500 куб.м/ден (от които 19 600 инфилтрация);
- Максимален поток: 3 200 куб.м/час.

Таблица 12.1.1. Капацитет и действително натоварване на ПСОВ за 2016 г.

Гр. Русе	
52 500	Проектен капацитет по водно количество, м ³ /ден
14 400	Проектен капацитет на БПК ₅ (на вход), кг О ₂ /ден
5 общ азот и фосфор	Налична технология за пречистване (последна степен)
7 175.919	Събрани отпадъчни води в ПСОВ в селищата канализационна система – общи, хил.м ³ /годишно
7 175.919	Общо събрани отпадъчни води в ПСОВ,

	хил.м3/годишно
1 659.149	В т.ч. от неточкови източници (дъждовни, дренажни и други)
7 175.919	Третираны отпадъчни води в ПСОВ,хил.м3/годишно
6 421.867	Отведени отпадъчни води в ПСОВ,хил.м3/годишно

/Справка „Водоснабдяване и канализация“ ООД, гр. Русе/

Точки на заустване без пречистване:

Заустване в р. Дунав

- Колектор „България“ – заустване на канализационен колектор - смесен поток битови и промишлени отпадъчни води, постъпващи от канализационната мрежа на гр. Русе.

Заустване в р. Русенски Лом

- Колектор „Радецки“ – заустване на канализационен колектор смесен поток битови и промишлени отпадъчни води, постъпващи от канализационната мрежа на гр. Русе;
- Колектор „Левски“ – заустване на канализационен колектор смесен поток битови и промишлени отпадъчни води, постъпващи от канализационната мрежа на гр. Русе;
- Колектор „Трети март“ – заустване на канализационен колектор смесен поток битови и промишлени отпадъчни води, постъпващи от канализационната мрежа на гр. Русе;
- Колектор „Антим“ – заустване на канализационен колектор смесен поток битови и промишлени отпадъчни води, постъпващи от канализационната мрежа на гр. Русе;
- Колектор „Македония“ – заустване на канализационен колектор смесен поток битови и промишлени отпадъчни води, постъпващи от канализационната мрежа на гр. Русе;
- Колектор „Лиляна Димитрова“ – заустване на канализационен колектор смесен поток битови и промишлени отпадъчни води, постъпващи от канализационната мрежа на гр. Русе;
- Колектор „Елхим“ – заустване на канализационен колектор поток дъждовни води от бул. „България“.

12. 2. Електроснабдяване

На територията на община Русе няма населено място без електрозахранване. В по-голяма част от тях са на разположение свободни мощности, като се изключват с. Ново село и бившите крупни животновъдни ферми. Общото техническо състояние на използваните съоръжения е за средно напрежение. Електропреносната система е в добро състояние и има капацитет да поеме големи натоварвания. На места електропреносната система е необходимо да се доизгради или реконструира. Отчетен е недостиг на инсталирана мощност в мрежата на трансформаторните постове.

Електроразпределителната мрежа на общината е собственост на „Електроразпределение Север“ АД.

Управлението на съоръженията и електропроводите се извършва от Център за управление на мрежата – Варна.

Кабелите ниско напрежение са в сравнително добро състояние. Основният проблем при тях е във въздушните линии.

Таблица 12.2.1. Дължина на електроразпределителната мрежа по населени места

Населено място	П/ст, бр.	Ел.проводи СрН
Русе	5 /ЕРС/ 2/ЕСО/ 1/ТЕЦ/ 1/КТМ бивш/	484.242
Басарбово		13.510
Бъзън		9.900
Мартен		22.495
Николово		51.130
Ново село		23.910
Просена		9.100
Сандрово		23.628
Семерджиево		13.050
Тетово		20.340
Хотанца		16.570
Червена вода		20.145
Ястребово		5.860
Долно албаново		11.100

/Справка от „Електроразпределение Север“ АД/

Таблица 12.2.2. Брой и мощност на трансформаторни постове по населени места на „Електроразпределение Север“ АД

Населено място	ТП, „Електроразпределение Север“ АД, брой	Трансформатори, „Електроразпределение Север“ АД, kVA
Русе	595	435 000
Басарбово	12	2 160
Бъзън	7	1 640
Мартен	17	7 310
Николово	31	10 230
Ново село	9	2 780
Просена	3	810
Сандрово	9	2 910
Семерджиево	5	1 400
Тетово	10	3 110
Хотанца	4	610
Червена вода	11	2 960
Ястребово	3	570
Долно албаново	5	830

/Справка от „Електроразпределение Север“ АД/

Таблица 12.2.3. Брой на трансформаторни постове по населени места на трети лица

Населено място	ТП, трети лица, брой
Русе	259
Басарбово	13
Бъзън	2
Мартен	13
Николово	12
Ново село	8
Просена	8
Сандрово	4
Семерджијево	5
Тетово	10
Хотанца	6
Червена вода	8
Ястребово	1
Долно албаново	5

/Справка от „Електроразпределение Север“ АД/

12.3. Топлоснабдяване

В община Русе е изградена топлопреносна мрежа, която е собственост на „Топлофикация Русе“ ЕАД. Покрити квартали са: „Възраждане“, „Централен Южен район“, „Родина“, „Здравец Изток“, „Здравец Север“ и „Център“.

В тази мрежа се включват 17 723 битови потребители и 1 220 бюджетни и стопански потребители.

Топлоенергията, която се предлага от „Топлофикация Русе“ ЕАД е под формата на топлоносители – гореща вода и промишлена пара.

Дължината на топлоснабдителната мрежа за битово-гореща вода е около 80 км и продължава да се разраства.

12. 4. Газоснабдяване

Използването на природен газ се популяризира, защото може да бъде използвано, както в търговски и в битови приложения, така и за производство на електроенергия.

На територията на общината газоснабдителните услуги се извършват от „Овергаз Север“ ЕАД.

Общата дължина е над 130 км газоразпределителна мрежа и продължава да нараства.

12. 5. Телекомуникации

В община Русе, населените места са телефонизирани. Имат директен достъп до националната мрежа и със собствени АТЦ.

Всички селища са имат, както радио и телевизионен сигнал, така и покритие от мобилните оператори.

12. 6. Изводи

- Всички населени места на територията на община Русе са водоснабдени.
- Липсват населени места с режимно водоснабдяване.
- Реализиран е Интегриран воден проект от ВиК.
- В някои населени места в общината /с. Бъзън, с. Николово и с. Семерджиево/ е необходима подмяна или рехабилитация на ВиК системата, подобряване на водоснабдяването, изграждане на пречиствателна станция за отпадъчни води и отводнителни канали.
- Всички населени места са електроснабдени и електропреносната мрежа е в сравнително добро състояние.
- Топлопреносната и газоснабдителната мрежи са налични и се постоянно се развиват на територията на общината.
- Всички населени места са обезпечени от далекосъобщителни услуги.

13. СЪСТОЯНИЕ И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

13. 1. Атмосферен въздух

Община Русе попада в район за оценка и управление (РОУ) на качеството на атмосферния въздух (КАВ) № 23. Основните замърсители на въздуха са: прах, сероводород, серен двуокис и прахови частици (PM10). По ограничено проявление имат емисиите на: хлороводород, амоняк, фенол, бензол, толуол, кислота и стирол.

Съществуващите географски, както и характерните климатични особености - преобладаващи североизточни и югозападни ветрове, температурните инверсии и др. са явления, влошаващи допълнително качеството на въздуха. Особено силно е тяхното влияние през зимните месеци, когато към целогодишно действащите източници се прибавя и емитирането на замърсители от комунално-битовото отопление.

Анализът на динамиката на замърсяването налага извода, че с изключение на данните по показателя „прах”, съществува тенденция за подобряване качеството на атмосферния въздух в региона. Множество предприятия, замърсяващи въздуха, са или закрити, или работят с намален капацитет.

Сериозен фактор за замърсяването на атмосферния въздух е наличието на голям брой стари автомобили, камиони и автобуси, които изхвърлят в атмосферата големи количества вредни съединения. Около 45 % от замърсяването на въздуха е следствие на автомобилния трафик.

На територията на град Русе е направено „Териториално зонироване в зависимост от състоянието на атмосферния въздух”.

Въз основа на комплексна оценка на състоянието на атмосферния въздух, територията на общината е разделена на 6 хомогенни зони – 4 на територията на град Русе и 2 извън нея. За всяка от зоните са определят съответните стандартни характеристики.

Зонироването показва, че проблеми със замърсяване на въздуха има само в град Русе и то основно в зони 1 и 2:

В тях утежненото състояние на атмосферния въздух се обуславя от почти постоянното наднормено съдържание на прах, въглеродороди, сероводород, азотни и серни окиси и аерозоли. Причините за това са натовареният автомобилен трафик и разположените в зоните промишлени предприятия, както и влиянието на Източната и Западната промишлени зони. Много важен източник на замърсители през зимния период е битовото отопление с твърдо гориво, тъй като значителна част от територията им е без централно отопление.

13. 2. Води

По отношение на водите, техните качествени характеристики, както и проблемите, свързани със замърсяването им и поддържането на коритата на водните басейни, може да бъде обобщено следното (по данни на Басейнова дирекция):

- На територията на община Русе попадат 7 бр. санитарно-охранителни зони, определени в съответствие с изискванията на Наредба № 3/16.10.2000 г. -за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди.
- Осъществяването на дейности в границите на санитарно–охранителните зони, определените и предвидени забрани и ограничения са в съответствие с Приложение № 2 към чл.10, ал.1 на Наредба № 3/16.10.2000 г. за защитени или незащитени водни обекти в зависимост от типа на водоизточника.
- В План за управление на речните басейни в Дунавски район за периода 2016-2021 г. има актуализирана Програма от мерки за постигане на целите на Рамковата деректива за водите, по която Република България е страна. В програмата от мерки са планирани и следните инвестиционни мерки с компетентен орган за изпълнението им „Община“:

Код на мярка	Наименование на мярка	Действия за изпълнение на мярката	Код на действието	Вид мярка	Място на прилагане	Прилагащ орган
UW_2	Осигуряване на събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води на населените места	Изграждане, реконструкция или модернизация на канализационна мрежа за агломерации с над 2 000 е.ж.	UW_2_4	основна	Русе, Мартен, Тетово, Николово	Общини/ ВиК
UW_2	Осигуряване на събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води на населените места	Изпълнение на проекти за изграждане, реконструкция или модернизация на канализационна система вкл.ГПСОВ, определени за конкретните агломерации с над 2000 е ж., съгласно приложение № 2 към Националния каталог	UW_2_5	основна	Мартен, Тетово, Николово	Общини/ ВиК
DP_14	Намаляване на дифузното замърсяване от отпадъци от населени места	Депониране на битови отпадъци в съответствие с изискванията за третиране на отпадъци	DP_14_2	основна	ДРБУ*	Община
DP_14	Намаляване на дифузното замърсяване от отпадъци от населени места	Изграждае на РСО	DP_14_3	основна	ДРБУ	Община
DP_14	Намаляване на дифузното замърсяване от отпадъци от населени места	Преустановяване на експлоатацията на нерегламентирани сметища, които са причина за влошаване на състоянието на водите	DP_14_4	основна	ДРБУ	Община

DP_14	Намаляване на дифузното замърсяване от отпадъци от населени места	Рекултивация на терени, замърсени от битови отпадъци	DP_14_5	основна	ДРБУ	Община
DP_14	Намаляване на дифузното замърсяване от отпадъци от населени места	Закриване и рекултивация на депо за неопасни отпадъци	DP_14_6	основна	ДРБУ	Община
DW_5	Проучване и изграждане на необходимата инфраструктура за подобряване на питейното водоснабдяване	Извършване на проучвания и изграждане на нови водоземни съоръжения за осигуряване на алтернативно и/или допълнително водоснабдяване на райони с трайно установени отклонения във водата от водното тяло, предназначено за питейно водоснабдяване	DW_5_1	основна	ДРБУ	Общини/ ВиК
DW_5	Проучване и изграждане на необходимата инфраструктура за подобряване на питейното водоснабдяване	Проучване и изграждане на нови съоръжения за водоземане, осигуряващи алтернативно и/или допълнително питейно водоснабдяване в райони, в които е констатиран недостиг на вода	DW_5_2	основна	ДРБУ	Общини/ ВиК
DW_5	Проучване и изграждане на необходимата инфраструктура за подобряване на питейното водоснабдяване	Изграждане на съоръжения за пречистване на питейните води	DW_5_3	допълваща	ДРБУ	Общини/ ВиК
EW_2	Намаляване на водоземането чрез намаляване загубите на вода в общественото водоснабдяване	Реконструкция на водопреносната мрежа, вкл. облицоване на напоителни канали за обществено напояване	EW_2_6	допълваща	ДРБУ	Общини/ ВиК

• **Информация за водните тела в които попада община Русе:**

Съгласно ПУРБ 2016-2021г. община Русе попада в поречия Дунав, Русенски Лом и Дунавски добруджански реки, в обхвата на следните водни тела:

Повърхностни водни тела

Код на водно тяло	Воден обект	Категория на водното тяло	Географски обхват	СМБТ/ИВТ/ Естествено водно тяло
Част от BG1DU000R001	ДУНАВ	Река	р. Дунав от границата при Ново село до границата при Силистра	СМБТ*
Част от BG1RL120R1013	РУСЕНСКИ ЛОМ	Река	р. Русенски Лом от вливане на реките Черни Лом и Бели Лом до устие	Естествено
Част от BG1DJ900R1016	ТОПЧИЙСКА	Река	р. Топчийска от извор до вливане в р. Дунав	Естествено

*СМБТ – Силно модифицирано водно тяло

Подземни водни тела

Код на подземно водно тяло	Име на подземно водно тяло	Населени места
BG1G0000QAL010	Порови води в Кватернера - Бръшлянска низина	Русе, Басарбово, Мартен, Сандрово
BG1G00000N1035	Порови води в Неогена - район Русе - Силистра	Русе, Николово, Червена вода, Долно Абланово, Басарбово, Борисово, Хотанца, Просена,
BG1G0000K1B041	Карстови води в Русенската формация	Всички населени места в Община Русе
BG1G0000J3K051	Карстови води в Малм-Валанжския басейн	Всички населени места в Община Русе

- Данни за екологичното състояние на повърхностните и подземните водни тела:

Повърхностни водни тела

Код	Воден обект	Екологично състояние/ потенциал	Химично състояние	Екологична цел
BG1DU000R001	ДУНАВ	Умерен	Не достигащо добро	Постигане на СКОС* за А1 за добър екологичен потенциал до 2021г.
BG1RL120R1013	РУСЕНСКИ ЛОМ	Умерено	Добро	Постигане на СКОС за N-NO ₃ , N-total, P-съединения, за добро екологично състояние до 2021г.
BG1DJ900R1016	ТОПЧИЙСКА	Неизвестно	Неизвестно	Достигане на добро състояние по всички показатели

* СКОС - Стандарти за качество на околната среда

Подземни водни тела

Код	Име	Количество но състояние	Химично състояние	Екологична цел
BG1G0000QAL010	Порови води в Кватернера - Бръшлянска низина	Добро	Добро	Запазване на добро количествено и химично състояние
BG1G00000N1035	Порови води в Неогена - район Русе - Силистра	Добро	Добро	Запазване на добро количествено и химично състояние.

BG1G0000K1B041	Карстови води в Русенската формация	Добро	Лошо	1.Постигане и запазване на добро количествено състояние; 2. Предотвратяване влошаването на химично състояние
BG1G0000J3K051	Карстови води в Малм-Валанжския басейн	Добро	Добро	Постигане и запазване на добро химично състояние.

• Данни за зоните за защите на водите, уязвими и чувствителни зони на територията на общината:

Зони за защита на водите	Вид на зоната	В община Русе попада (код) / не попада в зона за защита
чл. 119а, ал. 1, т. 1 от ЗВ	Зона за защита на питейните води от повърхностни водни тела	Не попада
	Зона за защита на питейните води от подземни водни тела	Попада: Всички подземни водни тела са определени като зони за защита на питейните води.
чл. 119а, ал. 1, т. 2 от ЗВ	Зона за отдих и водни спортове	Не попада
чл.119а, ал. 1, т. 3 от ЗВ	Чувствителна зона	Попада: BGCSARI03, BGCSARI10
	Нитратно уязвима зона	Попада: Северна уязвима зона
чл. 119а, ал. 1, т. 4 от ЗВ	Зона за стопански ценни видове риби	Попада: ДУНАВ - BG1FSWDU000R001.
чл.119а, ал. 1, т. 5 от ЗВ	Защитени територии	Не попада
	Зона за местообитания	Попада: Лудогорие - BG0000168; Ломовеце - BG0000608; Мартен – Ряхово - BG0000529.
	Зона за птици	Попада: Лудогорие - BG0002062; Ломовеце - BG0002025.

• Уязвима зона

Територията на община Русе попада в уязвима зона, съгласно Заповед № РД 146/26.02.2015г. на Министъра на ОСВ за определяне на нитратно уязвимите зони. В приложения към заповедта са определени водните тела, които са замърсени или са застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници, териториите на общините или части от тях в обхвата на уязвимата зона по надморска височина и карта на зоната.

• Чувствителна зона

Територията на община Русе попада в чувствителна зона, съгласно Заповед № РД 970/28.07.2003 г. на Министъра на ОСВ. Чувствителните зони в повърхностните водни обекти в териториалния обхват на БДДР: с начало „р. Дунав, от границата при с. Ново село“ и край „р. Дунав, до границата при гр. Силистра“, както и „Всички водни обекти във водосбора на р. Дунав на територията на Република България“.

• Райони със значителен потенциален риск от наводнения на територията на община Русе

В Дунавският район за басейново управление, на основание чл. 146г от Закона за водите, са определени райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН). РЗПРН са класифицирани в три степени на риск по отношение на човешкото здраве, стопанската дейност, околната среда и културно историческото наследство - нисък, среден и висок. Утвърдените РЗПРН съдържат само районите със степен на риск „висок” и „среден”.

Територията на община Русе попада в следните райони със значителен потенциален риск от наводнения:

- РЗПРН с код BG1_APSFR_RL_014 - р.Русенски Лом от с.Божичен до устието ѝ;
- РЗПРН с код BG1_APSFR_DU_001 - Река Дунав.

• Риск от наводнения на територията на община Русе

В рамките на План за управление на риска от наводнения в Дунавски район за басейново управление 2016 – 2021 г. (ПУРН 2016 – 2021 г.), за утвърдените РЗПРН са изготвени карти на заплахата и на риска от наводнения. Обхватът на наводненията е определен при водни количества с обезпеченост: 5%, 1% и 0,1% (с период на повторение 20 г., 100 г. и 1000 г.), при спазване на изискванията, заложиени в Методиката за оценка на заплахата и риска от наводнения, съгласно изискванията на Директива 2007/60/ЕС (Европейска Директива за наводненията).

В резултат от изпълнението на международен проект „Оценка на риска от наводнения за река Дунав, ориентиран към заинтересованите страни – Danube Floodrisk", са изготвени карти на заплахата и на риска от наводнения за цялото течение на река Дунав. Съобразно проекта, определянето на границите на заливане е извършено при три сценария:

- чести събития с период на повторение 30 г. и водни количества с обезпеченост 3 %;
- събития със средна повторяемост с период на повторение 100 г. и водни количества с обезпеченост 1 %;
- екстремно събитие с период на повторение 1000 г. и водни количества с обезпеченост 0,1%.

Целта на проекта е постигане на единен подход и методи за оценка на заплахата и на риска от наводнения за страните от Международния Дунавски речен басейн.

13. 3. Почви

Почвите в района на Община Русе са от два класа:

- Чернозем - карбонатни черноземи слабомощни и излужени черноземи;
- Наносни почви - алувиални почви.

И едните, и другите са високоплодородни.

При извършените към момента анализи не са регистрирани наличия на тежки метали над пределно допустимите количества и норми.

Най-много почви се нарушават чрез откритото рудодобиване, както и свързаните с това дейности, които водят до погребване на почвите под отпадъчни материали – табани, хвост, пепел от топлоцентралите, отпадъци от индустриални предприятия и др. От добивната дейност на полезни изкопаеми е засегнато най-вече землището на Русе – 140 дка. Подземен добив на полезни изкопаеми има и в землищата на селата Тетово и

Бесарбово. Много повече са нарушените земи от депа на промишлени отпадъци – 429 дка и особено от депа за битови отпадъци – 657 дка.

13. 4. Нарушени територии

Територия с повишен инженерен риск е граничната зона на третата льосова тераса. В нея поради продължително антропогенно въздействие, вкл. прокопани укрития и неизправни В и К проводи и инсталации, влажността на льоса е достигнала ниво близко до критичното, над което се проявява масово пропадане. По-нататъшното строително усвояване на тази зона изисква реализиране на изпреварващи геозащитни и други инженерни мерки

Известни участъци от заливната и първата придунавска тераса са формирани от неуплътнени насипвания с различни материали, което изисква съответно съобразяване при фундацията на строежите. За тези тераси е характерно и сравнително високо ниво на подпочвените води – между 2 и 3 метра.

С повишена носимоспособност се отличават добре изразените „льосови блюда“, формирани от уплътнен непропадъчен льос и разположени на четвъртата и петата льосови тераси.

За цялата територията на Русе и района е характерна висока сеизмичност (коefficient на сеизмичност K_s 0,15), тъй като тя се намира под въздействието на Вранчанското земетръсно огнище. Очакваната проява на земетръс е от VIII степен.

13. 5. Полезни изкопаеми

Общината е бедна на полезни изкопаеми. Най-голямо стопанско значение имат находищата на строителен варовик, както и възможностите за добив на инертни материали по поречието на река Дунав.

13. 6. Ландшафт

Ландшафтът на община Русе е разнообразен, с предимно равнинен облик, със загладени форми, разчленен и заоблен от реките Дунав и Русенски лом, както и от относително стръмни льосови склонове.

Териториите, намиращи се в близост до реките, са със слаб наклон по посока на техните корита.

Голяма част от общинската територия е заета от селскостопанските равнинни територии, повечето от които са обработваеми ниви.

Малко над 14% от територията на общината е заета от гори.

Крайните източни и югоизточни райони на общината са заети от най-западната част на Лудогорското плато, като в него, южно от село Семерджиево, се намират най-високите територии на общината – на 233,1 метра надморска височина.

В северната част на община Русе попада западната част на обширната Бръшлянска низина, която е най-голямата крайдунавска низина в Република България. В нейните предели, североизточно от село Сандрово, на брега на река Дунав, се намира и най-ниската точка на община Русе – на 15 метра надморска височина.

Ландшафтната характеристика на община Русе се оценява като природно-антропогенна. В резултат на антропогенните дейности промените в ландшафта са свързани главно с изменение на растителната покривка. Състоянието на съвременните естествени и антропогенни части на ландшафта се оценява като относително стабилно,

като не се прогнозира промени в структурата и функционирането на отделните групи ландшафти.

В общината се срещат следните категории ландшафти: земеделски култури, водни и крайводни, горски, селищни и антропогенни. По-значителни площи в района заемат аграрните и водните и крайводните ландшафти. Характерен е широк обхват на аграрните ландшафти и сведен до минимум ареал на естествената растителност.

13. 7. Биологично разнообразие

След направеното преди години преброяване на водоплаващите птици са установени 5 620 броя такива птици, принадлежащи на 35 вида.

На територията на общината не са картирани находища на защитени растителни видове, но има данни за такива в гората, намираща се край с. Хотанца, както и за “консервационно значими съобщества от крайречна растителност и постоянни колонии на птици” на остров Алеко, край с. Сандрово.

От преминаващите, хранещите се и гнездящи птици също много са защитени.

Общинската програма за опазване на околната среда съдържа приложения със списъци на защитените видове.

13. 8. Защитени територии

Със заповед на Министъра на околната среда и водите от 04.08.2004 година на територията на община Русе е обявена защитена местност „Комплекс Алеко – Телика”.

Местоположението на местността обхваща село Сандрово, община Русе, община Сливо поле и с. Ряхово. Местността предоставя важна хранителна база за рибните популации в Дунав, както и подходящи условия за гнездене, почивка и зимуване на световно застрашени видове птици. Тази част на Дунав е най-важното местообитание за 6 вида есетрови риби в България. Тук се намират някои от най-големите колонии на чапли (*Egretta alba*, *E. garzetta*), корморани (*Phalacrocorax carbo*, *Ph. pygmeus*) и лопатарки (*Platalea leucordia*).

На територията на Община Русе се намират 3 местности, влизащи в общеевропейската екологична мрежа „Натура 2000“. Защитени зони по Директива за опазване на местообитанията 92/43/ЕИО са:

- „**Мартен – Ряхово**“ (обхваща землищата на селата Мартен и Сандрово, Община Русе). Част от защитена местност Алеко – телика попада в „Натура 2000“ зона Мартен – Ряхово.
- „**Ломовете**“ (обхваща землища от с. Басарбово, кв. Долапите, кв. Средна кула и град Русе) – попада в землищата на общини Русе, Ветово, Две могили и Иваново; област Разград и област Търговище.
- „**Лудогорие**“ (попада в землище на с. Тетово, Община – Русе) Местността включва областите Русе, Разград и Силистра. От община Русе в защитената зона попада с. Тетово. Местността е обявена за защита с цел опазване на: полуетествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик.

13. 9. Отпадъци

Община Русе е голям промишлен, търговски, транспортен, туристически и административен център, до генерирането на значителни по количества и различни по вид отпадъци.

От 2006 г. е въведено в експлоатация “Регионалното депо за неопасни, инертни и опасни отпадъци за общините Русе, Ветово, Иваново, Сливо поле и Тутракан”. То е изградено върху площ от 292,4 дка общинска земя, от които 26 дка са отредени за клетките за опасни отпадъци. Площадката на депото се намира в местността “Под Ормана”, източно от гр.Русе, на около 2 450 м. от последните жилищни квартали на града и на около 2 500 м. западно от с.Николово.

Битови отпадъци

Нормата на натрупване на битовите отпадъци на територията на община Русе е значително по-ниска в сравнение с посочената такава за България и за държавите-членки на Европейския съюз.

Очаква се количеството на образуваните битови отпадъци да нараства, в резултат на икономическия растеж, повишаване на доходите и потреблението в домакинствата.

Строителни отпадъци

Количествата депонирани строителни отпадъци е в пряка зависимост от извършваните ремонтни и строителни работи на територията на община Русе.

След въвеждането в експлоатация на “Регионално депо за неопасни, инертни и опасни отпадъци за общините Русе, Ветово, Иваново, Сливо поле и Тутракан” от 01 януари 2006 година строителните отпадъци се обезвреждат в изградените за целта 2 броя клетки за инертни отпадъци.

Има и изградена инсталация за оползотворяване на строителни отпадъци.

Депонирането на отпадъци остава основния метод за третиране на отпадъците в общината.

Рекултивация на селски сметища на територията на община Русе

Всички селски сметища на територията на община Русе са рекултивирани със средства от план-сметките за битови отпадъци за последните години или със средства по мерки от програма ИСПА.

Към момента, за старото депо за отпадъци в гр.Русе е приключила техническата рекултивация, извършено е залесяване, затревяване и текат тригодишните отгледни мероприятията по поддръжката на биологичната рекултивация.

Разделно сметосъбиране

Разделното сметосъбиране в град Русе се извършва въз основа на сключен договор с организации по оползотворяване на отпадъци от опаковки.Отпадъците, изхвърлени в съдовете за съхраняване на отпадъци от опаковки, се подлагат на сепариране.

13. 10. Акустична обстановка

Нарушаването на оптималните характеристика на акустичната обстановка в община Русе е породено от два основни източника на шум – производства и транспорт.

Промислен шум

На територията на Община Русе са разположени голям брой промишлени предприятия, като излъчваният от тях шум, с редки изключения, не надвишава нормативно определените гранични стойности.

Транспортен шум

За направа на хигиенна оценка в гр. Русе са обособени четири функционални зони, определени с отчитане на местоположението, характера на дейност върху терените (обекти, подлежащи на усилен шумозащита - здравни и учебни заведения) и транспортните средства, преминаващи в близост, като основен източник на шум в градската среда.

Системно целево измерване на шумовите нива се извършва в 9 пункта, разположени по протежението на улици с интензивен автомобилен трафик в централната градска част. Това са булевардите "Съединение", "България", "Липник" и "Цар Освободител" и улиците "Скобелев", "Борисова", "Сент Уан", "Хан Крум" и "Тулча". Измерените на тях средни еквивалентни нива на шум са значително над пределно допустимите норми за териториите за обитаване и варират в диапазона от 69,2 до 79,2 dBA.

Сериозен източник на негативно шумово въздействие върху жилищните зони е железопътният транспорт, провеждан по двете магистрални железопътни линии в градската среда.

13. 11. Радиационна обстановка

Значим екологичен и здравословен проблем за страната е съществуването на места с йонизиращи лъчения. Основно радиоактивната обстановка в България се определя от действащите до 1992 г. уранодобивна и уранопреработваща промишленост, работата на АЕЦ „Козлодуй“ и ТЕЦ на въглища, както и производството и използването на фосфорни торове.

Наблюденията на състоянието на радиационния гамафон в България се извършват от Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гамафон чрез 26 локални мониторингови станции. Те са разположени по цялата територия на страната, като гъстотата им около АЕЦ „Козлодуй“ е по-голяма.

Посредством Националната автоматизирана система се установява инцидентно повишение на радиационния гамафон с цел получаване на първична (най-ранна) информация за съседните страни при евентуална радиационна авария.

13. 12. Рискове от природни бедствия и аварии

Както вече бе описано в т. 13.4. от настоящата разработка, територия с повишен инженерен риск е граничната зона на третата лъсочна тераса. В нея поради продължително антропогенно въздействие, вкл. прокопани укрития и неизправни В и К проводи и инсталации, влажността на лъсоча е достигнала ниво близко до критичното,

над което се проявява масово пропадане. По-нататъшното строително усвояване на тази зона изисква реализиране на изпреварващи геозащитни и други инженерни мерки

Известни участъци от заливната и първата придунавска тераса са формирани от неуплътнени насипвания с различни материали, което изисква съответно съобразяване при фундирането на строежите. За тези тераси е характерно и сравнително високо ниво на подпочвените води – между 2 и 3 метра.

За цялата територията на Русе и района е характерна висока сеизмичност (коэффициент на сеизмичност K_s 0,15), тъй като тя се намира под въздействието на Вранчанското земетръсно огнище. Очакваната проява на земетръс е от VIII степен.

Рискове от производствени аварии съществуват при големите промишлени предприятия на територията на общината, които са възможни при неспазване на законовите изисквания за всеки отделен производствен процес, за качествата на работната среда и нейното обезопасяване, както и при човешка небрежност.

13. 13. Околната среда и културното наследство

Културно – историческото наследство е специфичен компонент на околната среда. Съгласно разпоредбите на чл.47 от Закона за културното наследство (ЗКН), „според научната и културната област, към която се отнасят, недвижимите културни ценности са:

- археологически: материални следи за човешка дейност, неделими от средата, в която са създадени, които се идентифицират чрез археологически изследвания;
- исторически: сгради, съоръжения, други структури и паметни места, свързани със забележителни исторически събития и личности;
- архитектурно-строителни: сгради, съоръжения, конструкции, части или съчетания от тях, които имат историческа, естетическа, техническа, културно- и производствено-техническа, пространствена и функционална стойност;
- художествени: произведения на изящните и приложните изкуства - неразделни елементи от пространствената среда, в която или за която са създадени;
- урбанистични: обособими части от селищна територия и селищни образувания, чиито елементи са пространствено свързани и могат да се разграничат топографски;
- (изм. - ДВ, бр. 54 от 2011 г.) културен ландшафт: съвкупността от пространствено обособени устойчиви културни напластявания, резултат от взаимодействие на човека и природната среда, характеризиращи културната идентичност на дадена територия;
- парково и градинско изкуство: исторически паркове и градини от значение за развитието на паркоустройственото изкуство и наука;
- етнографски: материални свидетелства за бит, занаяти, умения, обичаи и вярвания, които са свързани с пространствената среда;
- (нова - ДВ, бр. 54 от 2011 г.) културен маршрут: съвкупност от историческо трасе на традиционен път с включените към него обекти на недвижимото културно наследство и ландшафти“.

Поради засилената човешка намеса в преоформянето на съществуващите природни ландшафти, има реален риск от ценностните и фактическите характеристики и на недвижимите културни ценности, които имат роля, освен като отделни обекти и територии, и в изграждането на цялостния облик на различните видове ландшафт.

Допускането на несъобразени със спецификите на териториите антропогенни дейности на местата с изявен и ценен културно-исторически или природен характер, би довело до нарушаване на качествата на градивните за ландшафта компоненти, а оттам – и на ландшафта като цяло.

Заради отчетената важност на културно - историческото наследство като компонент както на околната среда, така и на специфичния облик на селищните мрежи и териториите като цяло, то е разгледано подробно в т.14 от настоящата разработка, заедно с определените мерки от градоустройствена гледна точка, целящи запазването на характеристиките на недвижимите културни ценности от бъдещи негативни влияния върху тях, породени от антропогенните дейности.

13.14. Изводи

- Природният комплекс от разнообразен ландшафт, плодородни почви и наличие на големи водни басейни създава благоприятни условия за развитие на земеделието.
- Не са налице значителни застрашаващи екологичното равновесие дейности, освен тези, свързани с работата на големите промишлени предприятия в рамките на общината.
- Запазените плодородни земеделски земи благоприятстват производството на екологично чиста земеделска продукция и развитието на преработвателната промишленост, базирана на селското стопанство.
- Заради големите заливни тераси на реките Дунав и Русенски лом, има потенциален риск от наводнения в големи части от общината, попадащи в или близо да техните граници.
- Според сеизмичното райониране при община Русе има риск от земетресения, достигащи VIII степен по скалата на Рихтер.
- Въпреки полаганите усилия и изградената система, покриваща цялото население на общината, сметосъбирането в определени нейни части остава неефективно, което води до създаване на допълнителни предпоставки за появата на нерегламентирани сметища.
- Основните шумови замърсители са големите промишлени предприятия, железопътния и автомобилния транспорт, но нивата на шум рядко превишават пределно допустимите норми.
- Въпреки сериозно ограничения финансов ресурс, Русе е един от най-озеленените градове в Република България. В зелената система се включват всички лесо- и градски паркове, градини, улично и вътрешноквартално озеленяване. Зелените насаждения са фактор със специфични функции, които подобряват микроклимата в градската среда, изпълняват прахо- и димозащитни функции, смекчават влиянието на градския шум, действат благотворно върху тонуса на човешкия организъм.
- Поради засилената човешка намеса в преоформянето на съществуващите природни ландшафти, има реален риск от ценностните и фактическите характеристики и на недвижимите културни ценности, които имат роля, освен като отделни обекти и територии, и в изграждането на цялостния облик на различните видове ландшафт.

14. КУЛТУРНО –ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО

14.1. Недвижими културни ценности

Община Русе е изключително богата на недвижими културни ценности (НКЦ). В нея има културно наследство от всички видове категории, пространствени характеристики и времеви периоди. Обекти на културното наследство притежават ценна научна и културна стойност. Динамиката на времето, научните изследвания и общественото развитие са променяли обема и съдържанието на културното наследство.

Историческа последователност на обявяване и регистрация на НКЦ

Първите регистрирани НКН са от 1956 г. на територията на град Русе и извън строителните граници, например някой от тях са:

- селище на брега на р. Дунав в гр. Русе;
- селище в м. „Чифлика“, с. „Басарбово“;
- църква „Свети Георги“;
- иконостас в гр. Мартен.

С разпореждане на министерски съвет №1711 от 22.10.1962 г. всички селищни, надгробни могили и средновековни отбранителни валове са обявени за паметници на културата с категория „национално значение“. Първите недвижими културни ценности са обявени с Д.В. бр. 51 от 1968 г. Това са обществени и жилищни сгради, крепости в гр. Русе, например:

- сградата на хотел „Севастопол“ (№39);
- административна сграда на ул. „Пристанищна“ (№54);
- жилищна сграда на ул. „Христо Г. Данов“ №4 (№89);
- антична крепост „Сексагинта Приста“ (№12);
- античен некропол (№13);
- Доходно здание (№126).

Първият систематизиран и многоброен списък на НКЦ е обявен в ДВ, бр. 63 от 1973 г. За гр. Русе тогава са регистрирани основно архитектурно-строителни обекти: по ул. „Александровска“; по ул. „Константин Иречек“ например: №149 – Клуб на културните дейци /бивша къща на Г. Мартинов/; по ул. „Иван Вазов“ например: №154 – Семизова къща; №157 – Симеонова къща; №156 – Протестантска църква и сграда към нея (№155); по ул. „Рила“ например: №166 – бивша къща на Теодор Петру; по ул. „Гурко“ например: №186 и №187; църквата „Света Троица“ (№214); Сградата на Митрополията №216; Двореца на „Княз Батенберг“ (№25); Мъжка гимназия „Христо Ботев“ (№32) и редица други.

Група обекти са деклариран с писмо №2464 от 01.07.1980 г. като: Църква „Света Петка“ (№15); Арменска Апостолическа църква „Света Богородица“ (№17); Флотска кула (№19) и редица административни и жилищни сграда.

С писмо №4809 от 16.10.1989 г. е декларирана друга група НКЦ, като: мемориален паметник на Сръбско-българската война (№34); сграда на митницата (№53); административна сграда Пристанищен комплекс (№56) и редица жилищно-търговски сгради.

С писмо №18 от 30.05.1989 г. са обявени груповите паметници / ансамбли – общо 13 на брой. В последствие с писмо №1591 от 30.12.1995 г. е деклариран групов паметник №14 – Градска структура кв. 97.

Декларираните обекти по тези писма и други такива са обявени в ДВ, бр. 4 и бр. 6 от 1995 г.

До тази година Община Русе административно работи по обобщен списък от НИНКН, датиращ от 2007 г., който е включвал 272 броя НКЦ (някои, от които са

свалени в годините), намиращи се в строителни граници, както и 20 НКЦ, намиращи се извън строителните граници на населените места.

С писмо №4349 от 04.12.1992 г. на Национален институт за паметници на културата всички възпоменателни знаци, издигнати по повод участието на България във войните от 1885 г., 1912-1913 г., 1915-1918 г., 1944-1945 г. са декларирани като исторически паметници на културата, съгласно §12, ал. 1 от Закона за културното наследство. Обектите съгласно чл. 4 от Закона за военните паметници притежават и статутът на военни паметници.

С протокол №2 от 03.07.2003 г. на НСОПК Родната къща на Елиас Канети е обявена за групов паметник на културата – Исторически комплекс „Родната къща на Елиас Канети“ е с категория от „национално значение“. Определени са териториалния обхват с граници и съответните предписания.

От месец април 2018 г. Община Русе разполага с нов обобщен и систематизиран списък на НКЦ, който също е съобразен в настоящия проект за ОУПО.

Обем и характеристика на недвижимото културно наследство

На територията на община Русе са регистрирани 433 обекта, които са със статут на НКЦ, от тях 262 броя са в строителните граници на гр. Русе; 3 бр. - в гр. Мартен; 2 бр.- в с. Николово; 4 бр. - в с. Червена вода; 1 бр. - в с. Хотанца.

Общо по регистри на Национален институт за недвижимо културно наследство (НИНКН) са 297, а по регистри към Археологическата карта на България на Българска академия на науките (АКБ на БАН) – 141 бр. От тях 5 броя се повтарят и в двата регистъра.

Археологическите обекти са предимно в извънселищни регулации, в районите на населените места: 2 бр. - в с. Басарбово; 4 бр. - в с. Бъзън; 1 бр. - в кв. Долапите; 17 бр. - в с. Долно Абланово; 3 бр. - в гр. Мартен; 17 бр. - в с. Николово; 6 бр. - в с. Ново село; 18 бр. - в с. Просена; 20 бр. - в гр. Русе; 2 бр. - в с. Семерджиево; 16 бр. - в с. Тетово; 22 бр. - в с. Хотанца и 6 бр. в с. Червена вода.

Според категорията си НКЦ, намиращи се на територията на община Русе, са:

- с национално значение – 136 археологически обекта и 23 музеи, лобни места, сгради, като два от тях са съборени: №26 – бивш затвор (не открихме документ за събаряне) и №215 – клуб на БРСДП (протокол №9 от 07.11.2002 г. на НСОПК);
- с местно значение – 122 обекта;
- за сведение – 26 обекта;
- в групов паметник / ансамбъл – 165 обекта (те са повече, защото в тях попадат и единични обекти, притежаващи статут на НКЦ, имащи и допълнителна самостоятелна категория);
- без категоризация – 3 обекта.

Според научната и културна стойност на недвижимото културно наследство те са:

- археологически – 141 обекта;
- архитектурни – 6 обекта;
- архитектурно строителни – 206 обекта;
- архитектурно-строителни и художествени – 47 обекта;
- архитектурно-строителни и исторически – 3 обекта;
- исторически – 33 обекта;
- градинско и парково изкуство – 1 обект.

Според пространствените си характеристики – в регистрите има 14 групови НКЦ / ансамбли. Повече от 60% са обектите в тях. Особеното на архитектурно-строителните

обекти е, че те са концентрирани в обособени територии, както и в непрекъснати структури, започвайки по ул. „Александровска“ (2 бр. групови паметника); ул. „Княжеска“ (1 бр. групов паметник); ул. „Славянска“ (1 бр. групов паметник); площади „Свобода“ и „Александър Батенберг“ и, преминавайки през ул. „Николаевска“ (4 бр. групови паметника). В ансамблите НКЦ са съхранени в голяма степен в автентичния си вид, което спомага и за запазването на градска идентичност и уникалност на средата. Има един исторически комплекс - „Родната къща на Елиас Каети“. Всички останали НКЦ са единични.

Археологическите обекти на територията на общината са от различни времеви периоди (описани в таблично приложение към проекта):

- среден халколит;
- античност;
- елинизъм;
- римска епоха;
- тракийски период;
- средновековие;
- възраждане.

Група от археологически обекти все още не са хронологично определени. Всички археологически обекти на територията на община Русе са под земята. Само античната крепост „Сексагинта Приста“, в част от Зона „А“, е разкрита и има един експониран участък за посетители.

Архитектурно-строителните и художествените НКЦ са изградени предимно в последните 2-3 десетилетия на 19 в. и първите на 20 в. Те носят своите стилови характеристики, които определят специфичния архитектурен облик на гр. Русе. През годините на тяхното построяване по тях са работили – проектирали и строители, предимно архитекти от Австрия, Италия, Германия, както и българи, завършили в чужбина. В архитектурата на обектите има многобройни стилови характеристики, специфични за Западна Европа: барок, сецесион, неокласицизъм и т.н., носещи силен полък от облика на западноевропейските градове по поречието на река Дунав. Най-засиленото строителство в гр. Русе е през 90-те години на 19 в., когато се изграждат банки, търговски, обслужващи, жилищни и производствени сгради.

Най-старият архитектурно-строителен и художествен обект на територията на града е църквата „Света Троица“, датирана от 1632 г.

Сред **историческите обекти** попадат забележителните: „Парк на Възрожденците“ ; лобните места на Ангел Кънчев, Стефан Караджа, на офицерите-русофили и много други.

На територията на община Русе има регистрирани 11 **войнишки паметника** (списък - приложение към проекта). Регистрирани са предимно монументи, и паметни плочи – общо 389 бр.

Анализ изходни данни и проучване

Архивът в община Русе като цяло е непълен и не е систематизиран в последните 2-3 десетилетия. Наличната картотека също е непълна (с картони разполагат 96 обекта в гр. Русе). Информацията не се обобщава с натрупване (обектите отбелязани със звездичка в приложение 2 имат картони). В процеса на анализ и проектиране за фазата предварителен проект са извършени следните събирателни и информационни дейности:

- проучване за архитектурно-строителните обекти- НКЦ като време на изграждане, автор на обекта, първоначална функция, етажност и други характерни особености. Не са открити данни за голяма част от обектите;
- актуализиране на номерата на кварталите, урегулираните поземлени имоти и планоснимачните номера;
- актуализиране на административните адреси;
- отразяване за всеки обект на идентификаторите по кадастрална карта (за обектите на територията на гр.Русе);
- актуализиране на границите на груповите паметници / ансамблите по регулационни и имотни граници;

Информацията за обектите, притежаващи статут на НКЦ, е актуална към датата на разработване на ОУПО.

14.2. Движими културни ценности

На територията на Община Русе се намират седем музейни обекта към Регионален исторически музей - Русе: Исторически музей, „Екомузей.Аквариум”, Римска крепост „Сексагинта Приета”, къща музей „Захари Стоянов”, къща музей „Баба Тонка”, Музей на градския бит, Пантеон на Възрожденците. Освен тях на територията на общината са още: Художествена галерия - Русе, Национален музей на транспорта и Нумизматичен музей към фондация „Братя Бобокови”.

Художествена галерия в гр.Русе разполага с около 3000 експоната.

Музеи и галерии

Регионален исторически музей

Музеят е открит на 1 януари 1904 г. Към 2016 г. Регионален исторически музей - Русе съхранява и опазва 101 496 бр. фондови единици в Основен фонд, 1012 бр. фондови единици в Обменен фонд и 28 700 бр. фондови единици в Научно-спомогателен фонд. Сред експонатите му се отличават Боровското съкровище; находките от археологическите разкопки на древните дунавски кастели Ятрус и Сексагинта Приста; на средновековния български град Червен; етнографски колекции от градско облекло и порцелан. В Историческия музей се съхранява писалката, с която е подписан през 2005 г. Присъединителния договор за членството на България в Европейския съюз.

Екомузей

Музеят представя колекция на животински видове от поречието на река Дунав.

Посетителите могат да видят богата експозиция от вкаменелости, праисторически животни и диорами, представящи видове в реалната им среда. Тук е най-големият сладководен аквариум в България.

Национален музей на транспорта

Националният музей на транспорта се намира в Русе, на брега на река Дунав, и е единствен по рода си в цялата страна. Разположен е в сградата на първата железопътна гара в страната, построена през 1866 г. по проект на братя Барклей. Тук се пазят личния вагон на цар Фердинанд I и вагона, с който турският султан е предприемал обиколки из Османската империя.

Къща музей „Градския бит на Русе“

Къща музей „Градски бит на Русе“, известна като Къщата на Калиопа, заема сграда, построена през 1864 г. Експозицията представя ролята на град Русе като врата към Европа и навлизането на европейската градска култура в България в края на 19 и началото на 20 век. Показани са примерни интериори на гостна, всекидневна,

музикален салон и спалня, с мебели от Виена, както и колекции от градско облекло, от накити и други аксесоари, сребърни прибори и порцелан, които бележат промените, настъпили във всекидневието на русенци. Тук може да се види и първият роял, внесен в България от Виена.

Пантеон на възрожденците

Пантеонът на възрожденците е национален паметник-костница, намиращ се в град Русе. В него са погребани 39-ма известни българи, сред които Любен Каравелов, Захари Стоянов, Стефан Караджа, Панайот Хитов, Баба Тонка, Никола Обретенов, Панайот Волов, Ангел Кънчев и др. Почетени са 453-ма души — участници в Ботевата чета, Червеноводската въстаническа чета, Априлското въстание и опълченци, чиито имена са изписани във вътрешността. В средата под позлатения купол е горял вечен огън, който е загасен след падането на режима на Тодор Живков. За построяването на Пантеона през 1977 г. е съборена църквата „Вси светии“ в старото русенско гробище. След широка дискусия през 2001 г. Пантеонът е „християнизиран“ с поставяне на кръст върху купола му, и е открит параклисът „Св. Паисий Хилендарски“, както и музейна експозиция. Пантеонът е сред 100-те национални туристически обекта. Отворен е за посещение на 28 февруари 1978 г.

Къща музей „Захари Стоянов“

Музеят е сред 100-те национални туристически обекта. В него са представени експозиции за българското Възраждане, църковно-просветните и национално-освободителните борби в русенския край, за семейство Обретенови – семейството на Баба Тонка, както и за живота и делото на летописеца на Априлското въстание Захарий Стоянов.

Къща музей „Баба Тонка“

Къщата-музей е посветена на българското Възраждане и жизнения път на Тонка Обретенова. Тук през 1872 г. бил учреден Русенския революционен комитет, който се превърнал по-късно в централен за страната.

Къща музей „Тома Кърджиев“

Къща музей „Тома Кърджиев“ е етнографска сбирка, разкрита в дома на българския учител и революционер Тома Кърджиев, един от ръководителите на Бунта на русофилите през 1887 г.

Музей на комикса

Единственият в България и на Балканския полуостров Музей на комикса се помещава в Регионалната библиотека „Любен Каравелов“. Колекцията наброява над 12 000 експоната, като най-старият комикс е първият брой на „Детски вестник“ от 1926 г. Показани са и издания на легендарното списание „Дъга“, което започва да излиза в България в края на 1979 г. и спира през 1992 г. Създател на музея е дългогодишният колекционер Стоян Стоянов.

Русенска художествена галерия

Русенската художествена галерия е създадена на 30 април 1933 г. Тя разполага с постоянна експозиция, но провежда и временни изложби на български и чужди художници.

14.3. Нематериално културно наследство

Нематериалното културно наследство е част от всекидневната и празничната култура на местното население и се приема като представяща за хората, които живеят тук. Нематериалното наследство включва не само фолклор, но и традиционни умения - риболов, плетене на мрежи, знание за света около нас (билки, ядливи плодове), а също и разказване на диалект, местна кухня. То е автентично за отделните населени места, в зависимост от местоположението и характеристиките им.

Села по река Дунав и гр.Мартен:

Мартен, Сандрово

Запазен фолклор - песенен фолклор - коледни песни, изпълнявани от мъже, женски песни с баладни мотиви, маскараден фолклор, обреден фолклор - Коледуване, Бабинден, Лазаруване. Дигитални аудиозаписи на автентичен фолклор върху касетен носител е издала Импресарско-издателска къща "РОД".

По реката - местни рибари с лодки, рибарски селища, места за спортен риболов от брега

Археологически обект - римски кастел Тегра при с. Мартен, на брега на Дунав. Не е проучвана от археолози, тъй като десетилетия върху мястото има военно поделение. При осигурено финансиране може да се проучи и експонира за туристически посещения. Срок на проучване - дългосрочен, прилб. 10 години.

Села по река Русенски Лом:

Средна кула, Долапите, Басарбово

Запазен фолклор - в Средна кула - коледуване, в Долапите - женска група, Бабинден, Лазаруване. Дигитални аудиозаписи на ИИК "РОД" от поредицата "Жива вода", автентичен фолклор.

По реката - Манастир на Свети Димитър Басарбовски, с изградена туристическа инфраструктура;

район около хижа Алпинист и рибарниците - с потенциал, но без поддържана инфраструктура.

Източно от Русе, до лесопарк Липник

Село Николово (Липник и Гагала)

Запазен фолклор - групата на читалището представя обреден и необреден фолклор, женски и мъжки песни. Няма маскарад, няма коледуване.

Туристическият потенциал е съсредоточен в крайградската зона за отдих - Лесопарк Липник, където е аязмото - извор със светена лековита вода, езера за риболов, лодки, малък зоокът, ресторанти.

Фестивал „Сцена под Липите”.

Източно от Русе, край гората Остър меч

Червена вода, Тетово, Кошарна, Смирненски, Просена

Запазен фолклор - с. Червена вода, женска група към читалището В църквата Св Арх. Михаил, с. Червена вода е вграден гербът от надгробие на унгарския граф Йозеф Ракоци, починал в Червена вода през 1738 г.

Село Червена вода се свързва с Червеноводската чета от 1875 г. - нейното знаме става знаме на Ботевата чета.

Край Тетово и Кошарна се намира суходолие с карст, в който има множество естествени и изкуствени пещери, наречено Гората Остър меч. Мястото е стар култов център, белязано от следи на Крали Марко, Демир баба и поп Мартин.

Регистрирани са множество археологически обекти, засегнати от иманярски набези. Регистрирани са разнообразни животински видове, множество птици и естествени дъбови гори. Инфраструктурата е лоша, пътищите са лоши. Възможно е изграждане на еко и велопътеки.

В друга посока от Тетово, на границата с Беловец, има естествено находище на божури. В района се прави фолклорен празник.

Запазен фолклор - в Тетово, песенен - коледни песни, изпълнявани от мъже, женски песни с баладни мотиви, обреден фолклор - Коледуване, Бабинден, Лазаруване, Кукове. Дигитални аудиозаписи на автентичен фолклор върху касетен носител е издала ИИК "РОД".

Коледуване и лазаруване - с изпълнение на обредни песни, са най-изявените местни традиционни обичаи на Община Русе, които са живи и могат да се обособят като част от националната система „Живи човешки съкровища”.

В град Русе също има традиционни градски забавления - Карнавал, Тарла, фестивали като Мартенски музикални дни, Златната гъдулка. Сред уникалните музикални състави на града се отличава тамбурашкия „фаркашки”⁴ ансамбъл, който днес е единствен както у нас, така и на Балканите и също има потенциал да бъде включен в националната система „Живи човешки съкровища”.

Община Русе има богат културен календар, а голяма част от събитията в него са устойчиви и са познати от десетилетия.

Редовни културни събития и мероприятия в община Русе:

- Международен фестивал „Мартенски музикални дни“ – ежегоден международен фестивал за класическата музика. Провежда се през втората половина на м. март. Основан през 1961 г., днес фестивалът е място за среща на артисти и състави от световния музикален елит. Член е на Европейската асоциация на фестивалите ЕФА;
- Международен литературен фестивал – основан през 2008 от Международно дружество „Елиас Канети“ в партньорство с община Русе
- 6-ти май, Гергьовден – **Празник на гр.Русе**. В дните около тази дата всяка година се организира т.нар. тарла, т. е. панаир с продължителност около седмица;
- 24-ти май – тържествена церемония за връчване на годишните **Награди „Русе“** за изкуство, култура, образование и наука;
- Фолклорен събор „Златната гъдулка“ – ежегоден фестивал за автентичен и обработен фолклор от Русе и региона, провеждан ежегодно през първата половина на м. юни;
- Международен фестивал на алтернативното кино „Дунав – реката на Европа“;
- Национален ученически театрален фестивал „Климент Михайлов“;
- Европейска театрална работилница – основана през 2012 от ДТ „Сава Огнянов“ – Русе
- Русенският карнавал е маскарадно шествие на Еньовден, 24-ти юни.
- На Сирни Заговезни е традиционният маскен бал;
- Летен фестивал на открито – концерти и спектакли на открити сцени в центъра на Русе;
- Есенен салон на изкуствата – ежегодно в периода септември – ноември;
- Медиен фестивал „Българската Европа“;
- Международно биенале на миниатюрата
- Национална литературна награда „Елиас Канети“ – учредена през 2005 г. от община Русе и МД „Е. Канети“;
- Международен клавирен конкурс „Франц Шуберт“;
- Национална джаз-среща – един от най-реномираните джаз-фестивали в България. Провежда се ежегодно в края на м. ноември.
- Международен конкурс за млади поп изпълнители „Северно сияние“
- Национален конкурс за литература и журналистика „Стоян Михайловски“
- Международен фестивал на ледените фигури „Русе Айс Фест“
- Коледно-новогодишен фестивал.

Читалища:

- Читалище „Зора“;
- Читалище „Христо Ботев“;
- Читалище „Ангел Кънчев“;
- Читалище „Васил Левски“;
- Читалище „Захари Стоянов“;
- Читалище „Георги Бенковски“;
- Читалище „Св. св. Кирил и Методий“, кв. Средна кула;
- Читалище „Просвета“;
- Читалище „Анжела Чакърян“;
- Читалище „Ана Вентура“;
- Читалище „Просвета“, кв. Долапите;
- Читалище „Гоце Делчев 2009“ гр. Русе.

Театри, библиотеки и опери:

В рамките на гр. Русе се намират следните такива обекти:

- Драматичен театър „Сава Огнянов“ основан през 1907 г. (Доходното здание);
- Държавна опера, Русе, основана през 1949 г.;
- Държавен куклен театър – Русе;
- Военен клуб
- Регионална Библиотека „Любен Каравелов“;
- Австрийска библиотека „Елиас Канети“;

14.4. Културно - познавателни маршрути

Културното наследство – ценност за гр. Русе, общината и страната като цяло, е с комплексен ресурс за национален и международен туризъм, обусловен и от наличието на основния градообразуващ фактор – река Дунав.

За да се използва този потенциал, в проекта се предлагат различни културно-познавателни маршрути, насочени към различните възрасти и интереси на гостите в гр. Русе. Регионален исторически музей – Русе има такива маршрути и те обхващат голяма част от значимите обекти в три общини – Русе, Иваново и Две могили. В проекта за ОУПО се предлагаме маршрути, касаещи само Русе.

Кратки маршрути:

- „Градската памет на централното ядро“ – пл. „Свобода“ с обектите от групов паметник №3 (275) с акценти паметник на Свободата, Доходно здание, цялата архитектурна рамка на площада и към тях църквата „Света Троица“.
- Археологически комплекс „Сексагинта Приста“ – антична крепост, некропол, селище.
- „Камък на вярата“ – църква „Света Троица“ с икони от 17-19 в. и скален манастир Басарбово.
- „Героите на свободата“ – парк на Възрожденците с Пантеон-косница, паметници на Баба Тонка, Стефан Караджа, Ангел Кънчев.
- „В света на влаковете“ – музей на транспорта и първа Ж.П. гара в България.
- „Героите от войните“ – паметник на българо-сръбската война, мемориал на загиналите във войните за национално обединение и братска могила.

Опознавателни маршрути:

- „Музеен туризъм“ – РИМ, екомузей, Музей на градския бит, къща-музей на Баба Тонка, Захари Стоянов, на Русофилите, музей на транспорта.
- „Архитектурата на Русе“ – централна пешеходна зона: ул. „Александровска“ (ГП – ансамбли 2 (274) и 4 (276); пешеходна зона ул. „Александровска“ с площади „Свобода“ и „Ал. Батенберг“ (ГП – ансамбли 1 (273), 2 (274), 3 (275) и 4 (276); зона по ул. „Александровска“ и ул. „Славянска“ (ГП – ансамбли 2 (274), 4 (276) и 6 (278); линиарен маршрут: ул. „Александровска“ и ул. „Николаевска“ с площади „Свобода“ и „Александър Батенберг“ (ГП – ансамбли 1 (273), 2 (274), 3 (275), 4 (274), 8 (280), 9 (281), 10 (282) и 11 (283) – предназначен за по професионално опознаване.
- „Религиозен туризъм“ – църква „Света Троица“, църква „Свети Георги“, църква „Света Петка“, арменска църква, протестантска църква, църква „Успение Богородично“, Басарбовски манастир.
- „Училищна архитектура“ – гимназии „Христо Ботев“, „Баба Тонка“, професионална гимназия по механотехника „Юрий Гагарин“ и професионална английска гимназия „Гео Милев“ (ГП – ансамбли 1 (273), 7 (279) и 12 (284)

14.5. Източници на риск за опазване на културното наследство и мерки за тяхното управление

Археологическото наследство на територията на община Русе е застрашено от:

- замърсения вече въздух от автомобилния трафик и съпътстващите го разрушителни динамични товари;
- иманярството върху предмети и елементи на археологическо наследство;
- унищожителните понякога природни бедствия;
- непостоянното поддържане и опазване на културното наследство. Това е в следствие на липсата на план за опазване. Наличието на актуална и подредена информация за археологическото и архитектурно състояние на обектите, би позволила бърза, моментна диагноза и адекватни мерки за опазване, както и лесна обработка с научно-изследователска цел;
- недостатъчно финансиране за обследване и поддръжка на недвижимите културни ценности. Този недостиг довежда до проблеми, свързани с опознаването, изучаването, популяризирането, експонирането, и цялостното управление на културно-историческото наследство;
- почти моментално след излагането на паметниците на културата на външно влияние, те започват да се рушат. Бързината на този процес се базира на характеристиките на средата в която се излагат находките, характеристиките на материалите, степента на излагане;
- незаконните разкопки;
- липсата на широка публичност за тези обекти. Обществото има своя интерес към проблемите на културните ценности и трябва да се подхранва тази загриженост. Любопитството към тези обекти се корени в това, че ни разкриват произхода и природата на човека. Осъзната, стойността на тези недвижими културни ценности би ги защитила от посегателства. Обществото иска да отдели средства и усилие да изследва своето минало. Замърсяването на границите на археологическите обекти, липсата на указателни и информационни табели, на оформени алеи за оглед, на туристическа инфраструктура, на посещения и интерес от различни възрастови групи учащи се, ни показват как интереса се е загубил към тези места, има една

развиваща се апатия и безотговорност относно опазването на културните ценности. Социализацията и добрата експонация на обектите ще позволи един подходящ достъп на публиката до културното наследство, за да бъде то оценено и съхранено. Разбира се, ако обектът го изисква, достъпът до него би бил ограничен с цел запазването на неговата стойност.

Източници на риск за опазването на НКЦ на територията на община Русе

При оглед на територията на община Русе, могат да бъдат идентифицирани следните източници на риск за обектите на КИН:

- антропогенни фактори – инвестиционни проекти, инфраструктурни обекти и съоръжения, иманярство и др.;
- природни фактори – природни бедствия;
- промишленост – добив на инертни материали, замърсявания с химически активни вещества и др.

Всички тези фактори водят до нарушаване на културната ценност и качеството на ландшафта. Локализацията на тези рискове ще спомогне за създаване на мерки за превантивна защита и опазване на оригиналната материя и структура на НКЦ.

За опазването на културното наследство е необходимо спазването на следните мерки за намаляване на степента на възникване на гореизброените рискове:

Предварителното планиране и подготовка – Най-доброто средство за опазването на културното наследство от възможните рискове е да бъде отделено достатъчно внимание на тях при предварителното планиране за идентифицирането на заплахите, рискът от тях и правилно определяне на подходящите мерките за реакция при възникването им.

Предварителното планиране трябва да бъде за цялата им територия и да предоставя интегриран подход за неговите сгради, съоръжения и свързаните с тях съдържание и околно пространство. Не трябва да се прави разграничение в планирането между движимите и недвижимите обекти на културното наследство. Трябва да има един интегриран план за целият обект, а не отделни за всеки един компонент (по отделно за колекциите, за околното пространство, за съоръженията и т.н.).

Предварителното планиране за опазването на културното наследство при бедствия трябва да е съобразено и да бъде в рамките на цялостна стратегия за предотвратяване на бедствията. Стратегията за предотвратяване на бедствията трябва да бъде напълно интегрирана за цялото културно наследство в обекта, както по отношение на процеса на планиране и актуализиране, така и за конкретните планове и действия за реагиране. Трябва да има един интегриран цялостен план за реакция касаещ цялата територия на обекта. Управителите (директорите) на обектите трябва да бъдат в състояние да работят с местните жители, администрация и проектантите за разрешаване на възникналите конфликти и да разработят стратегии за опазване съобразени с местните нужди, способности и ресурси.

Предварителните изисквания трябва да бъдат изпълнени в сградите обект на културното наследство, със средства, които да имат най-малко въздействие върху ценността. Изискванията за ограничаването на рисковете и опасностите не трябва да бъдат понижавани с цел запазването на характера на културното наследство. Ключът се състои в това системите и механизмите за защита срещу бедствия да бъдат проектирани така, че да имат минимална намеса в цялостта на ценностите. Трябва да бъдат разгледани всички възможности, за да се гарантира, че избрания вариант ще има най-слабо въздействие.

Наследството, заедно с неговите значими качества и поведението му при предишните бедствия, следва да бъдат ясно и надлежно документиран и да бъдат използвани като базова основа при планирането на подходящи действия и възстановителни процеси при настъпване на опасност и бедствие. Анализите трябва да съответстват на обектите и тяхната значимост, да посочват зависимостите между структурните елементи и цялостта. Тази информация ще спомогне за установяването на приоритетите за защита на обектите при действието на службите за защита и да ги напътства за специфичните и извънредни рискове които могат да настъпят. Тя трябва да съдържа и подробна документация на обекта, която да позволи точно възстановяване на изгубени или повредени елементи. Въпреки това инвентарните описи създадени за защитата на обектите, трябва да бъдат използвани внимателно. Елементите които не са описани или са с нисък приоритет не трябва да бъдат пренебрегвани при евентуални действия за защита, тъй като и те участват в цялостното изграждането на цялостната характеристика на обекта. Трябва да бъдат положени усилия, за да се гарантира, че планове за реагиране при бедствия са фокусирани не само в запазването на „значимите“ елементи, но и на всички в обекта. Специално и значително внимание трябва да се обърне на изучаването и анализирането на информацията за поведението на обекта при изминали бедствия и аварии. Изучаването и на ситуацията след настъпилото събитие също е от полза, за да се класифицират необходимите действия за стабилизиране и обезопасяване на обекта.

Културните програми, поддържащи историческите обекти следва да включат и наследство с повишен риск в перспектива. Програмите за поддръжка на културното наследство обикновено касаят ежедневните нужди на обектите. Обхвата на тези програми би следвало да бъде разширен и да се включват анализи за всички възможни човешки и природни източници на рискови ситуации, заедно с въвеждане на мерки за намаляването или смекчаването им.

Наемателите и потребителите трябва да бъдат пряко ангажирани при разработването на планове за аварийно реагиране. В първоначалната реакция при възникнали спешни случаи, първите отзовали се са наемателите и потребителите. Участието им в процеса на планиране, увеличава разбирането и потребността на предложените мерки, а там и вероятността за ефективна реакция.

Запазването на обектите на Културното наследство трябва да бъде от първостепенно значение при възникване на извънредни ситуации. Разбира се усилията за опазване на културното наследство не трябва да пренебрегват усилията за спасяване и запазване на човешки живот в случай на спешност, но наследството трябва да бъде третирано като ценност от миналото и настоящето за бъдещето и заслужава специално внимание в реакциите при извънредни ситуации.

След настъпване на бедствие трябва да бъдат положени всички усилия, за да се гарантира запазването и възстановяването на всички конструктивни и/или характерни елементи, които са претърпели щети или загуби. Участието на експерти с опит в опазването на културното наследство в риск е от решаващо значение за запазване на сградите и елементите от допълнителни повреди и загуби. За непрофесионалистите понякога повърхностните щети са по-важни от колкото общото състояние. За това е важно всички оценки да се правят от професионалисти с опит в подобни ситуации. Оценката от квалифициран специалист трябва да предложи препоръчителни мерки за незабавно и спешно укрепване и защита на културното наследство. Бюджетните средства за тези мерки трябва да бъдат предварително планирани при подготовката на плана за реакция при настъпване на извънредни ситуации. Съответните кодове и стандарти в строителството трябва да бъдат прилагани гъвкаво при оценките след бедствия и аварии. Често при прилагането на кодовете и стандартите от непрофесионалисти води до необратимо увреждане на културното

наследство. Без да се подлага на компромис обществената сигурност, е необходимо да се изчака оценката на обекта от квалифицирани експерти за да се определи истинското състояние и неотложността на необходимите мерки.

Принципите за опазване трябва да бъдат интегрирани, където е подходящо и възможно във всички фази на изготвяне на плановете за реакция и възстановяване при бедствия и аварии. Принципите за опазване на културното наследство трябва да се прилагат преди, по време и след настъпване на бедствието или извънредната ситуация, като документацията на обектите трябва да бъде съхранявана на защитено и лесно достъпно място. Освен това принципите за опазване трябва да бъдат включени в правните и нормативни актове прилагани в действията при бедствия и аварии. Те трябва да са неразделна част от цялостния набор от мерки и принципи на плана за реакция и възстановяване при бедствия и аварии. Взиманите решения трябва да бъдат на база тези мерки и принципи, при поемането на отговорността за опазването на културното наследство. При настъпването на такива ситуации е препоръчително експертите участващи в реализирането на мерките и принципите да бъдат от мултидисциплинарни екипи, с цел правилното опазване на всички характерни детайли на обекта.

14.6. Обща оценка на потенциала, състоянието и проблемите на културното наследство в община Русе. Насоки за управление на система „Културно наследство“

- Видно от направения анализ на обектите, притежаващи статут на НКЦ е, че е налице диспропорция в броя и разположението им между гр. Русе и останали населени места от общината.
- В гр. Русе преобладават обекти с архитектурно-строителна и културна стойност.
- Недвижимото културно наследство в града е съхранено в своята цялост, като преобладава в ЦГЧ, както и в зоните с най-голяма обществена активност. Обектите са пълноценно адаптирани към нуждите на съвременния бит.
- В териториите извън регулационните граници преобладават обектите на археологията;
- Археологическите обекти са изцяло под земята. Те са непознаваеми и неизвестни на обществото, без част от античната крепост „Сексагинта Приста“;

В годините се е допуснала сериозна динамика в промяна структурата и категоризацията на обектите в гр. Русе. Свалени са 189 обекти, които са със статут на НКЦ:

- в не малка част е налице физическа износеност и деградация на НКЦ;
- видими са множество непрофесионални намеси в архитектурно-строителните обекти културното наследство;
- допуснати са събаряния на обекти, без необходимата законова санкция;
- ограничени са финансовите ресурси от държавата за археологическите обекти на общината за подпомагане на по-цените от тях, на редица частни собственици;
- не се осъществява навременна консервация и реставрация на археологическите обекти;
- комуникацията инвеститор-строител-Регионален исторически музей – Русе не е навременна, оптимална и ефективна (с малки изключения);

- видими са усилията, през последните години, за равен достъп на хората до отделни обекти;

Много е важно да се обърне внимание на проектното трасе на автомагистралата Русе-Велико Търново и наличието / откритието на НКЦ по неговото протежение.

Изключително полезно ще е да се подобри комуникацията между Министерство на отбраната-Община Русе-Регионален исторически музей – Русе, свързано с експонирането и защитата на Антична крепост „Сексагинта Приста“.

Необходимо е да се изяснят откритите проблеми по статута на някои обекти, описани в текстовите и таблични приложения към проекта. Например, през годините, в различни периоди, са съборени няколко обекта, притежаващи статут на НКЦ, които са в регистъра на НИИКН. Такива са: №№ 26, 58, 105, като на мястото на обект №105, намиращ се на ул. „Любен Каравелов“, е изградена нова жилищна сграда.

С настоящата разработка се определят териториалните условия за опазване на НКЦ. Общият устройствен план на община Русе се съобразява с наличния и предвидим потенциал за устойчиво развитие на територията. ОУПО не само запазва НКЦ, но е гаранция за съхраняване на паметта, атмосферата, специфичния и уникален образ на гр. Русе и общината като цяло.

Проектантският колектив си поставя цели за опазване на културното наследство, които са обвързани с политиките във всички останали сфери и области, с които влиза в пряко / косвено взаимодействие. Дейността по опазването на НКЦ е непосредствено свързана с дейностите по развитието на материалната среда, т.е. - с устройството на територията.

Още през 1975 г. Европейската харта за архитектурно наследство, както и последвалите я документи, ни поставят една основна задача - архитектурната консервация да бъде първостепенна цел в градското (общинско) планиране.

ОУПО е този регулативен документ, който определя стратегията за устройство на територията, в т.ч. опазване, съхраняване и ревитализация на културното наследство.

В плана са залегнали всички нормативни защити за териториите, наситени с НКЦ.

Най-големият археологически обект е Антична крепост „Сексагинта Приста“, заедно с антична селищна структура и некропола, намиращ се южно от крепостта и Античен некропол - североизточно от крепостта. Антична крепост „Сексагинта Приста“ е с три регламентирани зони, всяка от които има своята специфична териториално-устройствена защита.

За всички останали археологически обекти се отнасят нормативните изисквания за охрана на териториите, в които има НКЦ.

Историческият комплекс „Родната къща на Елиас Канети“ (№173) е обявен като групов паметник – с протокол №2 на НСОПК от 03.07.2003 г. Охранителната зона е в кв. 110 и се отнася за имоти с планоснимачни номера №№146, 148 и 150.

В ОУПО Русе се предлага груповите паметници / ансамблите да са с граници по границите на урегулираните поземлени имоти. Това гарантира охранителни мерки за целите имоти. По този начин техните граници формират охранителните зони на защитените територии.

Съобразявайки се със световния опит в тази област настоящата разработка предлага съвременен тип управление на КН, което да гарантира равновесието между опазване и използване на ресурса. Необходимо е територията да се третира като единен обект на управление. Това управление трябва да се осъществява от единен субект със законово делегирани права, за да се обхванат всички аспекти на неговото устойчиво развитие.

В Закона за културното наследство е определено задължение на общинските съвети и кметове да : "осъществяват по места ръководство и надзор по издирване,

изучаване, опазване и популяризиране на културните ценности със специализирани структури в общинската администрация и чрез държавните музеи". Актуалното състояние на системата на КН към момента говори, че горните задължения не се прилагат на практика.

С активното участие на общинската администрация е възможно да се упражнява:

- местен контрол, надзор и инвестиционна дейност за опазване на културното наследство на територията, като единна система.
- участие в проекти и програми за опазване и популяризиране;
- административно управление и координация на всички дейности по опазване и използване на териториите;
- предложения и контрол при стопанисване на общинските фондове в тази част;
- поддържане и развитие на научно-информационен център с електронна база-данни предвид бъдеща връзка с Европейската информационна мрежа на наследството;
- постоянен мониторинг върху културното наследство;
- партньорство и диалог с МК, НИНКН, музеите и др. институции по опазването; със собственици и ползватели; с граждански организации и др.; партньорство с Европейски и международни организации по опазване на културното наследство.

Липсва актуализация на списъците с НКЦ от повече от 20 години. Наред с ежедневните си, тясно специализирани отговорности и специфични задължения, НИНКН не успява да покрие цялата територия на страната. Необходимо е инициране на спешна актуализация на списъците.

Вероятно все повече ще се налага убеждението за нужда от деконцентрация на структури на държавата, които да притежават правомощия за оперативни решения по места. Локалното ниво на управление е пряко свързано с усъвършенстване на нормативната база за опазване на културното наследство.

Спешната актуализация на списъците с НКЦ ще позволи създаването на система от режими и планове за опазване и пълноценното им прилагане. Предвижданията на одобрени устройствени схеми за опазване на обектите на КН са основа за изработване на по-подробни и детайлни програми за градска реставрация и възобновяване, програми за местно развитие и градско планиране.

На базата на списъка на НКЦ се предлага изготвяне на План за опазване на територията, който ще даде стратегически насоки за: архитектурна консервация и археологическа консервация.

ОУПО е основа за разработването на специализирани програми за решаване на пешеходни зони и пространства, за нощното осветление на НКЦ и по-добра достъпност до обектите.

Необходимо е усъвършенстване на системите за защита на културното наследство:

- юридическата защита - обхваща обектите със статут на културни ценности;
- договорна защита - изразител на гъвкава общинска политика за хармонизиране на интересите на граждани, собственици, предприемачи за да се осигури достъп на публиката до ценните обекти, да се гарантират взаимноизгодни договори за стопанисване, поддържане, замяна на имоти и разпореждане с общински фондове и др.;
- политиката за опазване, в устройствения ѝ контекст, която да се формира и контролира в условията на реално публично-частно партньорство;
- при вземане на решения, по важни въпроси, касаещи недвижимите културни ценности, да се прилагат съвременни методи, обхващащи широки

обществени кръгове, тъй като, освен институционалната защита, отношение към опазването имат и неправителствени организации, професионални колегии и гражданското общество.

Необходимо е стимулиране на нови алтернативни източници на финансиране:

- данъчни преференции за собствениците на имоти със статут на НКЦ;
- стимулиране на нетрадиционни форми за финансиране, като лотарии и дарения;
- приходи от културен туризъм;
- кандидатстване и участие в международни помощни фондове, програми и проекти.

Необходимо е усъвременяване на информационната база данни за културното наследство.

14.7. Специфични правила и режими за опазване на недвижимите културни ценности в община Русе

Общи положения

Настоящите специфични правила и нормативи за устройство и застояване на територии за защита на културното наследство имат за цел да осигурят устройствени условия за опазване и социализация на недвижимите културни ценности (НКЦ) на територията на община Русе. Те са създадени на основание чл. 13, ал. 2 от Закон за устройство на територията (ЗУТ) и във връзка с чл. 78, т. 3 от Закона за културното наследство (ЗКН).

Със специфичните правила и нормативи за приложението на общия устройствен план на община Русе (ОУПО) се определят целите, задачите и начините за устройство на защитените територии, при които са налични НКЦ, в съответствие с режимите за опазване, определени по реда на ЗКН.

С ОУПО се определят зони и самостоятелни терени за особена и за превантивна териториално-устройствена защита на културното наследство. За тези територии и обособени терени на групови и единични недвижими културни ценности (НКЦ) се прилагат режимите на опазване, респективно документите и процедурите, регламентирани в раздел V „Териториалноустройствена защита“ от ЗКН.

Територии с режим на устройствена защита

На територията на община Русе се обособяват следните защитени територии с обекти, притежаващи статут на НКЦ:

- (1) Централна градска зона на гр. Русе с концентрация на НКЦ (**Ткин-ЦЗ**), обозначена в графичните материали
- (2) Зони с характерни обекти – НКЦ, в рамките на гр. Русе (**Ткин-ЗН**) и (**Ткин-ЗП**)
- (3) Антична крепост „Сексагинта приста“ (**Ткин-СП**)
- (4) Исторически комплекс „Родната къща на Елиас Канети“ (**Ткин-ЕК**)
- (5) Единични и групови НКЦ, разположени в урбанизирани и извън урбанизирани територии (**Ткин-Е№ - по списък на НИНКН**)

Специфични изисквания към територии с особена устройствена защита

А. Археологически обекти

- За Антична крепост „Сексагинта приста“ – специфичните изисквания са регламентирани в протокол от 20.03.2007 г. в изпълнение на Заповед №РД-09-73 от 21.02.2007 г. на Министъра на културата и утвърдена от същия. Обособени са три зони – А, Б и В, с граници и режими на опазване и ползване – **Ткин-СПА, Ткин-СПБ и Ткин-СПВ.**
- Археологически обекти и могили, идентифицирани в Автоматизирана информационна система (АИС) на Археологическата карта на България (АКБ), попадащи в урбанизирани и, основно, в извън урбанизирани територии са с регламентирани режими на ползване на териториите – А и Б (**Ткин-А№ по АИС**) и (**Ткин-Б№ по АИС**). Режимите за ползване на териториите са определени според чл. 35 от Наредба №7 за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони на МРРБ от 2003 г.
- Режимите на опазване на археологически НКЦ са съгласно чл. 11, чл. 12 и чл. 13 на Наредба №Н-12 от 21.11.2012 г. на Министерство на Културата за реда за идентифициране, деклариране, предоставяне на статuti за определяне на категорията на недвижимите културни ценности, за достъпа и подлежащите на вписване обстоятелства в националния регистър на недвижимите културни ценности.

Б. Исторически културни ценности

- Групов паметник „Парк на Възрожденците“ – **Ткин-ПВ** – съхранява историческата памет, териториалния обхват и обемно-пространствените характеристики на отделните обекти, както и разнообразието от растителни видове в зелената система. Всяка намеса е съгласно изискванията на ЗКН и ЗУТ.
- Исторически комплекс „Родната къща на Елиас Канети“ – **Ткин-ЕК.** Териториален обхват и предписанията за опазване са съгласно регламентираните с писмо №10662 от 03.11.2003 г. на НИПК и протокол №2 на НСОНПК от 03.07.2003 г.
- Единични културни ценности (ЕКЦ) – паметници и монументи, и в групови не подлежат на обемно-пространствена намеса
- Всички възпоменателни знаци, издигнати по повод участието на България във войните от 1885 г., 1912 г., 1913 г., 1915-1918 г., 1944-1945 г., са исторически НКЦ и като такива намесата е съгласно ЗКН. Същите, съгласно чл.4 от Закона за военните паметници (ЗВП), притежават статут и на военни паметници. Задължително е да се съхранява тяхната автентичност, историческа документалност и художествен статут.

В. Архитектурно-строителни и художествени недвижими културни ценности

- Териториалният обхват на всеки групов НКЦ е определен, съгласно чл. 48 от ЗКН – охранителната зона е определена по границите на урегулираните поземлени имоти (УПИ) на всички единични обекти, попадащи в рамките на груповия паметник.
- Единичните обекти са с териториален обхват по границите на съответното УПИ/имот. Когато ЕКЦ са в териториалния обхват на групов НКЦ се прилагат разписанията за опазване на груповата НКЦ, съгласно чл. 13 от Наредба №Н-12 от 21.11.2012 г. на Министерство на Културата за реда за идентифициране, деклариране, предоставяне на статuti за определяне на категорията на недвижимите културни ценности, за достъпа и подлежащите на вписване обстоятелства в националния регистър на недвижимите културни ценности.

- Охранителната зона на всеки ЕКЦ е съгласно чл. 79, ал. 4 от ЗКН и чл. 13, ал. 6 от Наредба №Н-12 от 21.11.2012 г. на Министерство на Културата за реда за идентифициране, деклариране, предоставяне на статuti за определяне на категорията на недвижимите културни ценности, за достъпа и подлежащите на вписване обстоятелства в националния регистър на недвижимите културни ценности.

Устройствени режими на територии с културно-историческа защита

(1) Зоните с наличие на идентифицирани и категоризирани НКЦ се определят като зони с режим на особена териториално-устройствена защита, съгласно чл. 10, ал. 2 от ЗУТ и чл. 78 от ЗКН.

(2) Обособени терени по ал. 1 са предназначени за дейности, насочени към опазването и социализация на НКЦ и се устройват в съответствие с режимите за опазване, респективно документите и процедурите, регламентирани със заповедта за тяхното обявяване.

Устройство на УПИ, съдържащо ЕНКЦ и, намиращи се в групови НКЦ

- (1) Намеси по сгради НКЦ, при които не се променят обемно-пространствените параметри, се извършват въз основа на виза за проектиране по чл. 140, ал. 3 от ЗУТ и инвестиционен проект, съгласувани от Министъра на културата.
- (2) При надстрояване, пристрояване и допълващо застрояване, в случаите, когато не се изисква промяна на ПУП, се изисква само РУП със силуетни планове, изготвен при спазване изискванията на чл. 113, ал. 6 от ЗУТ и инвестиционен проект, съгласувани от Министъра на културата.
- (3) В случаите, когато се променя начина и характера на застрояване, на базата на мотивирано предложение, се изисква изготвяне на проекти за изменение на ПУП, след издаване на мотивирани предписания по чл. 135, ал. 3 от ЗУТ и РУП със силуетни планове, при спазване изискванията на чл. 113, ал. 6 от ЗУТ. Виза за проектиране по чл. 140, ал. 3 от ЗУТ се издава на основание влезли в сила, съгласувани с Министъра на културата, ПУП и РУП. Инвестиционният проект подлежи на съгласуване с Министъра на културата, при условията на чл. 143, ал. 1, т. 5 от ЗУТ.

Устройство на УПИ, които не съдържат единични НКЦ, но попадат в границите на ГНКЦ, както и в охранителните зони на ЕНКЦ:

- (1) Инвестиционната инициатива се осъществява въз основа на влезли в сила, съгласувани с Министъра на културата, ПУП и РУП, съгласно чл. 113 от ЗУТ, които да обхващат най-малко непосредствено прилежащите и срещулежащите през улицата имоти. Инвестиционните проекти за тези случаи не подлежат на съгласуване от Министъра на културата.
- (2) При устройство на УПИ, които не съдържат ЕНКЦ, но са непосредствено прилежащи до УПИ, съдържащ ЕНКЦ, за издаване на разрешение за строеж се изисква спазване на изискванията по ал. 1, както и инвестиционен проект – част Архитектура, съгласуван от Министъра на културата.

Устройство на УПИ, намиращ се на територията на ГНКЦ:

- (1) Допустимостта за надстрояване, пристрояване и допълващо застрояване се доказва с предварителни обемно-устройствени проучвания със силуетни планове. На база същите се изготвят проекти за изменение на ПУП и РУП, както и инвестиционни проекти, които задължително подлежат на съгласуване от Министъра на културата, съгласно чл. 14, т. 13 от ЗКН. За разрешаване на строителството важат условията по чл. 17 и чл. 18.

Специфични изисквания по обемно-пространствените решения:

- (1) Всички намеси в обектите, притежаващи статут на НКЦ, както и тяхната среда, в рамките на системата от групови недвижими културни ценности, да се съобразят с устройствената и архитектурно-стиловата им характеристика.
- (2) Всички намеси в ГНКЦ „ул. „Александровска“ - А“ и „ул. „Александровска“ – Б“ да не надвишават най-високата кота на сградата, притежаваща статут на НКЦ.
- (3) Пристрояванията и надстрояванията в териториите на ГНКЦ „ул. Славянска“ и ул. „Княжеска“ да не надвишават най-високата кота на сграда, притежаваща статут на НКЦ, попадаща в обхвата на зоната.

Всички надземни елементи на техническата инфраструктура, рекламни пана и надписи, осветителни тела, сенници, решетки и други елементи на градското обзавеждане, в рамките на груповите недвижими културни ценности, да бъдат съобразени с архитектурно-художествения облик на ГНКЦ. Разрешаването на монтажа им да става след съгласуване с Министъра на културата.

Поставянето на преместваеми обекти в територията на ГНКЦ да става на база схема, изготвена по реда на чл. 56 от ЗУТ, съгласувана по реда на чл. 56, ал. 4 от ЗУТ от Министъра на културата и одобрена от Главния архитект на община Русе.

Поставянето на възпоменателни знаци и произведения на монументалното изкуство, намиращи се в обхвата на единични или групови недвижими културни ценности, да става след писмено положително становище на Министъра на културата.

Собствениците на НКЦ с категория „национално значение“ осигуряват трайното им обозначаване, съгласно чл. 26, ал. 2 от Наредба №Н-4 от 8.10.2013 г. - за условията и реда за представяне на културните ценности на Министерство на културата.

При възникване на инвестиционна инициатива на територията на археологически обекти, предварително да бъдат извършени пълни археологически проучвания в границите на имота. След приключване на проучванията и, при наличие на археологически обекти, по искане на РИМ-Русе или научния ръководител на проучването, Министъра на културата назначава комисия, която да се произнесе относно мерките за опазване и съхранение на разкритите археологически структури.

За могилиците, които се намират в земеделски територии се прилагат изискванията на глава 9, чл. 35 от Наредба №7 за от 22 декември 2003 г. - за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони – забранява се риголване на почвата и дълбочинна обработка (оран) на повече от 25 см. дълбочина, както и засаждане на дървета и култури с дълбока коренова система. Забраняват се всички строителни, добивни, мелиоративни и други дейности, които увреждат могилния насип.

Устройство и опазване териториите на селищни и надгробни могили и средновековни отбранителни валове – всички искания за намеси в недвижимите културни ценности се съгласуват по реда на ЗКН.

До одобряване на ПУП и инвестиционни проекти за УПИ в зоните за бъдеща урбанизация, които са с установена превантивна защита на имоти, съдържащи

координатно идентифицирани археологически обекти от АИС на АКБ, се прилагат изискванията на чл. 35 от Наредба №7 на МРРБ.

За териториите с режим на културно-историческа защита, по възлагане на община Русе или - по инициатива и при възлагане и финансиране от заинтересувани лица, освен ПУП се изготвят планове за опазване и управление на НКЦ.

Плановете за опазване и управление се изработват въз основа на специализиран кадастър.

В процеса на изработване на плановете заинтересованите физически и юридически лица, община Русе и областния управител на област Русе могат да правят предложения за издирване и изучаване на НКЦ, както и за декларирането им по реда на ЗКН.

15. ПЛАНОВА И ПРОЕКТНА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА

15.1. Осигуреност с действащи устройствени планове

За територията на община Русе са налични следните карти и планове:

- Кадастрална карта на гр. Русе и неговото землище;
- Карта на възстановената собственост – за останалите населени места от общината;
- Кадастрални и регулационни планове за всички населени места в общината;
- Общ градоустройствен план на гр. Русе (ОГП)
- Интегриран план за градско възстановяване и развитие на гр. Русе (ИПГВР);
- Масър план за „Еврорегион Русе – Гюргево“;
- Други – планове, касаещи отделни части от територията на населените места.

Проблемите, свързани с голяма част от плановата и картната основа в общината могат да бъдат обобщени по следния начин:

- морална остарялост;
- неналичие в цифров вид (част от правените разработки, включително плана на гр. Русе, са предоставени от проектантските колективи на общинската администрация в формати pdf. или jpg., а не в цифров вид, позволяващ оптималната и бърза работа с тях (формати dwg., dxf., shp. и др.));
- допуснати грешки и разминавания в данните, касаещи най-вече кадастралната карта на гр. Русе и картата на възстановената собственост за всички останали населени места в общината (напр.: припокриване на имоти, грешки в определеното функционално предназначение, грешки в нанесения начин на трайно ползване; нанасяне на един и същи имот повече от веднъж, с различен начин на трайно ползване и т.н.).

Всички тези непълноти и грешки водят до затруднения в работата с наличните карти и планове, както и до възможности за създаване на спорни ситуации между собствениците, ползвателите на имотите и различните администрации, пряко свързани с обема, съдържанието и ползването на данни от тези разработки.

15.2. Програми и стратегии

За община Русе са разработени следните основни програми и стратегии:

- Областна стратегия на област Русе за периода 2014-2020 г.;
- Общински план за развитие за периода 2014-2020 г.;
- Програма за управление на отпадъците на община Русе за периода 2016-2020 г.;
- Общинска стратегия за развитие на социалните услуги за периода 2016-2020 г.;
- Програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива за периода 2014-2024 г.;
- Стратегически план за култура – Русе 2020 г.;
- Стратегия за устойчиво енергийно развитие на община Русе за периода 2014-2020 г.;
- Стратегия за развитие на туризма в община Русе до 2020 г.

В община Русе има разработени и множество други планове, програми и стратегии, които не са описани в настоящата разработка, тъй като нямат пряко отношение към нея.

16. ПРОЕКТ ЗА ОУПО И КОНЦЕПЦИЯ ЗА УРБАНИСТИЧНО РАЗВИТИЕ

Теоретични постановки и характеристики

Създаването на планова основа за дългосрочно, устойчиво развитие, става при спазването на следните принципи:

- Решенията и инвестициите с териториален ефект трябва да се ориентират към полицентричен модел на развитие, както на европейско, така и на национално и регионално ниво. Това предполага подобряване на привлекателността за икономически инвестиции в община Русе. Валидно е най-вече за районите с остарели индустриални производства и за селските райони. За тази цел общината трябва да може да провежда на практика активна устройствена политика. Условията за това са наличието на демократично узаконени териториални власти и на висок стандарт на административните практики и прилаганата политика, както и на засилено включване на жителите и социалните групи в устройствения процес.
- Създаването и укрепването на селищните мрежи подобрява взаимното им допълване, увеличава синергичните ефекти и икономииите “от мащаба”, насърчава специализацията и генерира ползи чрез икономическата конкуренция, при избягване на всякакви подводни камъни.
- Политиката на балансирано общинско развитие и териториално устройство трябва да осигурява по-добра взаимовръзка на малките населени места и общинския център.
- Проблемите на околната среда, които могат да се дължат на недостатъчно добрата координация на секторните политики или на местните решения, трябва да бъдат предварително осмислени и предвидени. При тази перспектива териториалноустройствената политика трябва да отделя особено внимание на предпазването от и намаляването на посегателствата върху околната среда, например чрез: използване на природосъобразни технологии в селското и горското стопанство, насърчаване на екологосъобразни транспортни и енергийни системи, възстановяване на пустеещите градски терени и рехабилитация на тяхната среда, предпазване от индустриални злополуки, възстановяване на околната среда в зони, увредени от замърсяващи промишлени производства, както и контрол на субурбанизацията.
- Природните ресурси допринасят не само за равновесието на екосистемите, но също и за привлекателността на регионите, за тяхната рекреативна стойност и за стандарта на живот като цяло. Следователно те трябва да бъдат опазвани и валоризирани. Конвенцията за опазване на дивите животни и природната среда в Европа (1979 г.) и Общоевропейската стратегия за биологичното и ландшафтното разнообразие (1995 г.) трябва да бъдат взети под внимание в рамките на интегрирана териториално устройствена политика.
- Интегрираните стратегии за управление на водните ресурси трябва да включват опазването на повърхностните и подземните води, контрола над селскостопанската дейност при наторяване и напояване, пречистването на

отпадните води и др. Прехвърлянето на води от един в друг район трябва да се предприема само когато местните източници са недостатъчни или неизползваеми, но при икономически обосновани разходи. За да се запази качеството на питейните и подземните води, особено важно е да има съответствие между разширяването на водоснабдителните мрежи и на канализационните мрежи (вкл. и пречиствателните съоръжения).

- Освен това, териториалноустройственото планиране има за задача да допринася за възстановяването и защитата на екосистемите, включително и екологичните мрежи, както и влажните зони, които са част от тези мрежи. В този контекст, особено внимание трябва да се отдели на чувствителните зони и територии, притежаващи голяма екологична стойност, които са част от тези мрежи. За постигането на тази цел трябва да се идентифицират различните екологични елементи, като: съседни природни зони, водни ресурси, зони с лечебен климат, изоставени индустриални терени, подлежащи на възстановяване. Всеки от тези елементи изисква съответни адаптирани мерки. Изграждането на интегрирана екологична мрежа на зоните, подлежащи на специална защита в рамките на Европейския съюз и на държавите кандидатки, наречена „Натура 2000”, освен в другите мерки, участва и в осъществяването на тази цел.

Програма екологична мрежа „Натура 2000” е общоевропейска мрежа, съставена от защитени зони, целяща да осигури дългосрочното оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие.

Валоризирането на културното наследство, което увеличава регионалната и местната привлекателност за инвеститорите, за туризма и населението, е важен фактор за икономическото развитие и значително способства за засилване на регионалната идентичност. Териториалното устройство трябва да допринася за интегрираното управление на културното наследство, възприемано като еволюционен процес за опазване и съхраняване на наследството, при отчитане на нуждите на съвременното общество. Теченията в областта на изкуството и архитектурата са оставили своите паметници и следи в община Русе. Териториалноустройственото планиране трябва да допринася за опазването и съхраняването на паметта на всички националности и религиозни групи, чрез валоризиране на специфичното културно наследство.

С цел повишаване на конкурентноспособността на местната икономика, подобряване качествата на жизнената среда, оптимално използване на наличните ресурси и потенциали, в проекта за Общ устройствен план на община Русе са заложили следните основни изменения във функционалната структура на територията:

- Набелязване на местоположението на археологическите обекти и недвижимите културни ценности.
- Приобщаване към строителните граници на населените места на урбанизирани територии, които към момента попадат извън тях.
- Очертаване на зони за икономически активности и технологично развитие, попадащи в землището на общинския център и част от селата в общината.
- Предвиждане на допълнителни зони за отдих и развитие на целесъобразни видове туризъм.

За изработването на настоящия проект са използвани данни, предоставени от администрацията на община Русе, централните и териториални администрации, експлоатационните дружества, както и такива, които са със свободен достъп.

Структурно-функционална характеристика

Основни нормативни документи и информация, на базата на които е изработен проектът за ОУПО на община Русе:

- Закон за устройство на територията ,в сила от 31.01.2001г. и последните изменения;
- Наредба № 01/8 на МРРБ от 2004г. за обема и съдържанието на устройствените планове;
- Наредба № 7/2003г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони;
- Закон за регионалното развитие;
- Закон за опазване на околната среда;
- Програма екологична мрежа „Натура 2000“;
- Официално публикувани данни на „Грао“;
- Общинския план за развитие 2014-2020г.;
- Графична и цифрова информация на плановете на населените места както и наличната цифрова информация от плановете за земеразделяне;
- Програма за намаляване нивата на замърсителите и достигане на установените норми за качеството на атмосферния въздух с период на действие 2015 - 2020 г.;
- Наличните действащи общински стратегии и планове;
- Плановото техническо задание за изработване на ОУПО Русе;
- Данни, предоставени от местните и централни дружества и администрации.

Структурно-функционална характеристика е направена в изпълнение изискванията на заданието. С проекта за ОУП на община Русе са решени следните задачи:

- На базата на проучените и обобщени действащите устройствени планове - цялостни и частични- за населените места в община Русе е регламентирано бъдещото развитие на отделните територии, при спазване изискванията на нормативните документи.
- Осигуряват се пространствени и устройствени решения, въз основа на които да се създаде възможност за постигане на целите, определени с Общинския план за развитие на община Русе 2014-2020.
- Регламентира се общият режим на устройство на отделните територии, съобразно действащите закони.
- Прилагат се устройствени принципи за по-нататъшно изграждане и техническо съоръжаване на жизнената среда в населените места и останалите обитавани територии, в съответствие със съвременните европейски критерии и стандарти.
- Осигурява се запазването на плодородни земеделски земи и ценни горски територии.
- Определя се предназначението на основните видове територии, съобразено изискванията за устойчивост на системите и реалното инвестиционно търсене на терени за обитаване и стопански дейности.

Структуриране на територията и функционално предназначение

Структурирането на територията и функционалното предназначение е направено в изпълнение на общите изисквания към проекта за ОУП на община Русе, съгласно заданието и по отношение на прогнозата за социално-икономическо, устройственото и пространствено развитие на общината:

- Пространственото разпределение на територията на общината е извършено съгласно Наредба №7/2001 г. на МРРБ, при съобразяване с режимите, установени по реда на други закони, както и фактическото ползване на териториите.
- Определянето на устройственото развитие на отделните населени места е съобразено с предвижданията на действащите подробни устройствени планове, като е направено подробно проучване на одобрените и допуснати частични ПУП-ове, към момента на започване на работата по проекта, актуализирания ОГП на гр. Русе, както и наличието на инвестиционна активност.
- При проектирането са отчетени различията в демографското развитие на отделните населени места, природните дадености, културно-историческото наследство, наличието на инвестиционна активност, необходимостта от нови терени за отдих.
- Териториите по § 4 от ПР на ЗСПЗЗ в общината, разположени в землищата на населените места от общината са обособени като вилни зони, с изключение на една, намираща се в землището на гр. Русе, в непосредствена близост до съществуващата зона «Жк» и, заобиколена от новопредвидни зони от тип «Смф». За тази територия е определено функционално предназначение за жилищно строителство от тип «Жм», тъй като вече има извършени промени на някои от имотите в нея, отговарящи на това предназначение.
- В ОУПО Русе са предвидените и нови терени, които са регламентирани като устройствена категория в ГРУПА ПРОИЗВОДСТВЕНИ УСТРОЙСТВЕНИ ЗОНИ, които включват: Чисто производствена зона (Пч); Предимно производствена зона (Пп), съобразно прогнозното развитие на промишлеността и производствената дейност на територията на общината, които са концентрирани около вече наложилите се бази за производствени и складови дейности. Предвижданията на ОУПО са съобразени с фактическото разположение на индустриалните зони, оформени съгласно действащите до сега планове, като се прецизира преди всичко конкретното им предназначение като функционални зони и, при необходимост, бъдещото им разширение, при спазване изискванията за опазване на околната среда.
- ГРУПА УСТРОЙСТВЕНИ ЗОНИ ЗА ОБЩЕСТВЕНО- ОБСЛУЖВАЩИ ДЕЙНОСТИ - Зона за обществено-обслужващи дейности (Оо) са включени всички терени на обекти за обществено-обслужващи дейности - образование, здравеопазване, социални грижи, култура, религия, административни и делови услуги, търговия и други видове дейности от третичния сектор. Не се допуска промяна на предназначението на терени на съществуващи учебни, детски и здравни заведения, освен за нуждите на социалното, здравното, образователното и културното обслужване.
- Предвидени са 3 разновидности на Смесена многофункционална зона (Смф, Смф 1 и Смф 2), предимно за околградския район, за нови логистични центрове,

свързани със съществуващите и бъдещите транспортни възли, както и с трасето на проектиращата се в момента АМ „Русе – Велико Търново“ на територията на общината, със създаване на условия за изграждане на нови складови бази за бързо съхранение и прехвърляне на товари от ЖП на автотранспорт и обратно, безмитна зона, бизнес сгради, автосервиси, банки, зони за спорт и др. Показателите за плътност и интензивност на застрояването са различни за трите разновидности, тъй като е отчетено местоположението им, спрямо изградените към момента сгради в непосредствена близост до тях, както и възможността за запазване на силуета на окръжаващата ги среда.

- Отразени са трасетата на републиканските и основните общински пътища на територията на общината, включително одобреното проектно трасе на АМ „Русе – Велико Търново“ и прогнозното местоположение на втория мост над река Дунав, който ще се намира в рамките на общината.

- Нанесени са трасетата на велосипедните алеи, като е предвидено и едно допълнително, в рамките на новопредвидената паркова територия около река Русенски лом.

- Създадена е пространствената организация на земеделските територии. Съществуващите бивши стопански дворове са регламентирани като устройствена категория в ГРУПА ПРОИЗВОДСТВЕНИ УСТРОЙСТВЕНИ ЗОНИ - зона Пп, която включва производствени бази, с възможност за осигуряване на нови решения за техническата инфраструктура и създаване на екологично чисти производства.

- Предвидени са нови терени за озеленяване и изграждане на паркове в природна среда.

- С ОУПО е са отразени актуалните граници на горите с различно предназначение, както и устройствения им статут, съгласно Закона за горите.

- Прецизирани са границите на общинските паркове.

- Определена е устройствена зона - Терени за изолационно озеленяване на улици и нови защитни пояси около обекти, замърсяващи въздуха, както и новоизграждащи се авто и ж.п. магистрали.

- Предвижданията на плана са съобразени със заявени намерения за производствени и складови дейности, автокомплекси и др.

- Предвижданията за развитието на териториите, свързани с наличието на културно-исторически ценности на територията на общината, са регламентирани като устройствена категория ГРУПА ТЕРИТОРИИ ЗА ЗАЩИТА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО, като се запазват режимите за опазване, описани в заповедите за тяхното обявяване и в регламентите към АКБ на БАН. Границите на обектите и на техните охранни зони са прецизирани, уточнено е точното им местоположение и са заложили допълнителни мерки за тяхното опазване и социализация.

- Предвидени са няколко културни маршрута, чрез които да се даде възможност за целенасочено развитие на система „КИН“ в общината и да се спомогне за популяризирането на редица значими обекти, притежаващи статут на НКЦ, намиращи се в нейните предели.

- Поради изчерпан капацитет на съществуващите гробищни паркове на по-голямата част от населените места, в ОУПО са предвидени територии за тяхното бъдещо разширение, съобразно хоризонта на действие на плана и демографските показатели в община Русе.
- Нанесени и допълнени са трасетата и обектите на техническата инфраструктура – електро-, водос- и газоснабдяване, съгласно предоставената информация от съответните експлоатационни дружества.
- Нанесени са всички защитени местности и територии в рамките на общината, без да се предвижда редуциране на техните площи или промяна на предназначението им.
- Очертани са всички обявени санитарно – охранителни зони на водните басейни, както и тези на обектите, свързани с бодоснабдяването, канализацията и пречистването на водите в община Русе.
- Предвидена е нова устройствена зона – Крайбрежна зона (Ор), в рамките на гр. Русе, на североизток от неговия център, която да даде възможност за възстановяване на нарушената връзка между града и река Дунав. Показателите за застрояване в нея са минимални, а допустимите дейности са свързани предимно с отдиха и възможностите за спорт и културни мероприятия около реката.
- Обособена е нова зона – Централна историческа (Ци), в рамките на гр. Русе, включваща територии, наситени с обекти, притежаващи статут на недвижими културни ценности. Параметрите на застрояване в нея са съобразени със силуета и архитектурата на съществуващите старинни сгради. Проектите за бъдещо застрояване в тази зона задължително трябва да бъдат съгласувани с НИНКН, а отстоянията – доказвани с РУП.
- Освен очертаните в плана устройствени зони, с цел по-лесното реализиране на бъдещи устройствени мероприятия, които държавната или общинската администрация счете за приоритетни, се допуска промяна на предназначението на имотите от първа линия, находящи се по продълженията на първокласната пътна мрежа.
- Предвижда се и всички имоти, които веднъж са били в строителните граници на населените места, но в следствие са изключени, отново да могат да бъдат приобщени, при заявен интерес за подобни действия от страна на техните собственици, подкрепен от общинската администрация на Русе.

Земеделски територии със забрана за промяна на предназначението

Това са обработваеми или необработваеми земеделски земи по НТП от КВС, за които се запазва функцията им и не се допуска промяна на предназначението, **освен при заявен интерес от инвеститори от първа категория и само за земи с категория на земята от пета нагоре.**

Конкретните устройствени параметри се определят с ПУП, след преминаване на предвидените по глава 6 от ЗООС процедури.

Допуска се промяна на предназначението за:

- изграждане на животновъдни ферми и комплекси, при осъществен комуникационен достъп и възможност за присъединяване към техническа инфраструктура;

- изграждане на обекти на техническата инфраструктура извън населените места;
- провеждане на нови транспортно-комуникационни трасета, екопътеки, веломаршрути и крайпътни обекти (бензинстанции, мотели и други);
- за разширение на гробищни паркове;
- отделни имоти, контактуващи непосредствено със селищните граници, при доказана необходимост и целесъобразност.

В тези случаи промяната на предназначението се допуска въз основа на ПУП. Допускат се изграждане на оранжерии по чл.2, ал.4 от ЗОЗЗ и чл.3, ал.2. от ППЗОЗЗ, без промяна на предназначение на земеделските територии.

Горски територии със забрана за промяна на предназначението

Това са гори и горски земи по НТП от КВС, за които се запазва функцията им и не се допуска промяна на предназначението. Площта им остава непроменена.

Допуска се промяна на предназначението за:

- изграждане на птицеферми за клетъчно отглеждане, при осъществен комуникационен достъп и възможност за присъединяване към техническа инфраструктура;
- изграждане на обекти на техническата инфраструктура извън населените места;
- провеждане на нови транспортно-комуникационни трасета, екопътеки, веломаршрути и крайпътни обекти (бензинстанции, мотели и други);
- за разширение на гробищни паркове, при доказана необходимост от допълнително такова;
- отделни имоти, контактуващи непосредствено със селищните граници, при доказана необходимост и целесъобразност.

В тези случаи промяната на предназначението се допуска въз основа на ПУП.

Структура на територията по начин на трайно ползване

Определената с проекта за ОУПО на община Русе структура на територията по начин на трайно ползване, съгласно изискванията на заданието, е съобразена с възможностите за:

- С ОУПО Русе е търсено доразвиване на положителните идеи и тенденции, заложи в предходни устройствени планове и други планови разработки за територията на общината.
- Осигурена е възможност за етапност в реализиране на устройствените мероприятия, представляващи общинско задължение.
- Пространственото планиране на отделните територии е съобразено с реалното инвестиционно търсене на терени за обитаване и за стопански дейности, като са съблюдавани и изискванията за устойчивост на системите.
- Сведено е до минимум отнемането на ценни земеделски земи за нуждите на урбанизацията.

Урбанистични аспекти на концепцията за устройство

Съгласно промените от 26.11.2012 г. на чл. 103а. от ЗУТ, подробните устройствени планове, одобрени до влизането в сила на нов общ устройствен план или на негово изменение, запазват действието си.

Това е много съществена промяна и по тази причина е направен подробен анализ на одобрените и допуснати частични изменения на действащите подробните устройствени планове (ПУП-ове), които са посочени в различни раздели от анализа и са основа за определяне на устройствените зони на проекта за ОУПО на Русе.

Спазени са изискванията на чл. 106 от ЗУТ, като с проекта за ОУПО Русе са определени:

- Общата структура на територията, предмет на плана, и преобладаващото предназначение на съставните и структурните части - местоположението и границите на териториите за населени места и селищни образувания; земеделските територии; горските територии; териториите за природозащита; териториите за културно-историческа защита; нарушените територии за възстановяване и териториите със специално, с друго или със смесено предназначение.
- Общият режим на устройство на всяка от териториите със съответните правила и нормативи.
- Разположението на мрежите и съоръженията на техническата инфраструктура на територията на общината и връзките им с териториите на съседните общини и с инфраструктурни мрежи, съоръжения и обекти от национално значение.
- Териториите с публична държавна и с публична общинска собственост и режимът на тяхното устройство.
- Застрашените от бедствия територии, определени съобразно картите от Закона за защита при бедствия, както и необходимите превантивни мерки и начин на устройство и защита.
- Териториите за активно прилагане на ландшафтноустройствени мероприятия и естетическо оформяне на средата.

Спазени са изискванията на чл. 18 от Наредба № 8 на МРРБ - за обема и съдържанието на устройствените планове и представеният проект за ОУПО Русе съдържа следните материали:

Текстовите материали съдържат:

1. Регионални проблеми, в т.ч. пространствени, икономически, социални, културни, екологични, комуникационни и др.;
2. Социално-икономически условия и проблеми:
 - демография, в т.ч. брой, еволюция на развитие, структура (полова, възрастова, социална), тенденции на развитие;
 - структура на заетостта, в т.ч. отрасли, сектори на дейност, социална и професионална категоризация, тенденции на развитие;

- икономическа база, в т.ч. отрасли (промишленост, селско и горско стопанство, туризъм, строителство, транспорт, енергетика и др.), структура на собствеността, ефективност, регионални характеристики;
- райони със специфични проблеми.

3. Териториални проучвания: релеф, климат, геология и хидрология, флора, фауна, поземлен ресурс по територии (урбанизирани територии - населени места и селищни образувания, земеделски територии, горски територии, защитени територии и защитени зони, защитени територии за опазване на културното наследство, нарушени територии, територии, заети от води и водни обекти, територии на транспорта), структура на собствеността (държавна собственост - изключителна, публична и частна, общинска собственост - публична и частна, частна собственост);

4. Обитаване: количествено и качествено състояние на жилищния фонд, структура на собствеността (държавна, общинска и частна собственост), видове (типове) пространствени структури на обитаване, технико-икономически характеристики на видовете (типовете) обитаване, градска динамика;

5. Здравеопазване: териториално разположение на мрежата от обекти, видове лечебни заведения по нива на обслужване (доболнична и болнична помощ, центрове за спешна медицинска помощ, диспансери, рехабилитационни центрове и др.), собственост;

6. Образование: териториално разположение на обектите, образователни равнища, собственост;

7. Култура, включително обекти на недвижимото културно наследство: териториално разположение, значимост, собственост;

8. Техническа инфраструктура: трасета и съоръжения, технически параметри на електроснабдителната, водоснабдителната, канализационната, газопроводната, електронно-съобщителната и други мрежи, пътна и железопътна мрежа (класификация, състояние), големи структурни обекти (летища, пристанища, автобусни и железопътни гари), радио- и телевизионно покритие на територията на общината, покритие с други комуникационни системи, пречистване на отпадъчните води, сметосъбиране и третиране на отпадъците, депа за отпадъци;

9. Отдых и туризъм: обекти, значимост, собственост, влияние в общото икономическо развитие.

17. ПРИЛАГАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА ПЛАНА

17.1. Характеристика на предвидените устройствени зони. Правила и нормативи за прилагане на ОУПО

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА РУСЕ						
ПРАВИЛА И НОРМАТИВИ ЗА УСТРОЙСТВО И ЗАСТРОЯВАНЕ						
УРБАНИЗИРАНИ ТЕРИТОРИИ						
Устройствена категория	макс. плътност на застр. в %	макс. Кинт	мин. озеленена площ	макс. кота корниз в м.	Предназначение, основни и допълващи функции, ограничения	Графично изобразяване в ОУПО
1	2	3	4	5	6	7
1. Жилищна зона с преобладаващо малкоетажно застрояване	до 60	до 1,2	40	10	Устройствени зони с преобладаващо застрояване с височини до 10 м. Не се допуска изграждане на производствени обекти и територии за производствени дейности на открито.	Жм
2. Жилищна зона с преобладаващо средноетажно застрояване	до 70	до 2	30	15	Устройствени зони с преобладаващо застрояване с височини до 15 м. Мин. 1/3 от озеленената площ е с дървесна растителност. Позволява се част от озеленяването да се реализира хоризонтално и вертикално върху застрояването, както и в съдове на ниво терен, вертикално по огради или паркови елементи, в случай, че се изграждат подземни гаражи или паркинги, заемащи целия имот или по-голямата част от него. Не се допуска изграждане на производствени обекти и територии за производствени дейности на открито.	Жс

<p>3. Жилищна зона с преобладаващо високоетажно застрояване</p>	до 80	до 3	20	26	<p>Устройствени зони с преобладаващо застрояване с височини над 15 м. Мин. 1/3 от озеленената площ е с дървесна растителност. Позволява се част от озеленяването да се реализира хоризонтално и вертикално върху застройката, както и в съдове на ниво терен, вертикално по огради или паркови елементи, в случай, че се изграждат подземни гаражи или паркинги, заемащи целия имот или по-голямата част от него.</p> <p>За реституираните незастроени имоти в териториите на жилищните комплекси се прилага чл. 16, ал.1 от Закона за устройство на територията (ЗУТ), като режимът на застрояване се определя с подробен устройствен план.</p> <p>Не се допуска изграждане на производствени обекти и територии за производствени дейности на открито.</p>	Жг
<p>4. Жилищна зона с преобладаващо комплексно застрояване</p>	до 50	до 2,5	40	26	<p>Устройствени зони с преобладаващо комплексно жилищно застрояване. Мин. 1/3 от озеленената площ е с дървесна растителност. Позволява се част от озеленяването да се реализира хоризонтално и вертикално върху застройката, както и в съдове на ниво терен, вертикално по огради или паркови елементи, в случай, че се изграждат</p>	Жк

					<p>подземни гаражи или паркинги, заемащи целия имот или по-голямата част от него.</p> <p>За реституираните незастроени имоти в териториите на жилищните комплекси се прилага чл. 16, ал.1 от Закона за устройство на територията (ЗУТ), като режимът на застрояване се определя с подробен устройствен план.</p> <p>Обществените озеленени площи трябва да заемат най-малко 15% от общата територия на жилищния комплекс.</p> <p>Не се допуска изграждане на производствени обекти и територии за производствени дейности на открито.</p> <p>В съществуващите жилищни комплекси чрез реструктуриране могат да се образуват и урегулират поземлени имоти за:</p> <ul style="list-style-type: none"> - съществуващи жилищни блокове; - нови жилищни сгради; - обекти по чл.17, ал.1 и 2 от ЗУТ. 	
5. Вилна зона	до 40	до 0,8	30	7	<p>Устройствени зони с преобладаващо застрояване за вилно строителство и отдих, с височина на застрояването до 7 м.</p> <p>Не се допуска изграждане на производствени обекти и територии за производствени дейности на открито.</p>	Об

Устройствена категория	макс. плътност на застр. в %	макс. Кинт	мин. озеленена площ	макс. кота корниз в м	Предназначение, основни и допълващи функции, ограничения	Графично изобразяване в ОУПО
1	2	3	4	5	6	7
<p>6. Смесена многофункционална зона</p>	до 80	до 3,5	20	26	<p>В строителните граници на гр. Русе, предимно по продължението на бул. «Липник».</p> <p>Необходимо е 20 % от озеленената площ да е с дървесна растителност.</p> <p>Позволява се част от озеленяването да се реализира хоризонтално и вертикално върху застройката, както и в съдове на ниво терен, вертикално по огради или паркови елементи, в случай, че се изграждат подземни гаражи или паркинги, заемащи целия имот или по-голямата част от него.</p> <p>Задължително осигуряване необходимите паркоместа за посетителите в границите на УПИ.</p> <p>Изпълняват се всички изисквания за изграждане на достъпна среда.</p> <p>При доказване с ПУП и РУП (силуетни проучвания) се допуска височината на застрояването по непосредствената рамка на главните градски булеварди да надхвърли предвидената за</p>	Смф

					съответната зона кота корниз.	
7. Смесена многофункционална зона – разновидност 1	до 60	до 2,5	20	15	<p>Предимно в контактните територии между жп линията и пътя към «Дунав мост 1», както и при входа на гр. Русе през път Е70 (I-2). Необходимо е 20 % от озеленената площ да е с дървесна растителност. Позволява се част от озеленяването да се реализира хоризонтално и вертикално върху застройката, както и в съдове на ниво терен, вертикално по огради или паркови елементи, в случай, че се изграждат подземни гаражи или паркинги, заемащи целия имот или по-голямата част от него. Площите с жилищно предназначение не могат да надхвърлят 20 % от общата разгъната застроена площ (РЗП) за всеки УПИ. Задължително осигуряване необходимите паркоместа за посетителите в границите на УПИ. Изпълняват се всички изисквания за изграждане на достъпна среда. При доказване с ПУП и РУП (силуетни проучвания) се допуска височината на застрояването по непосредствената рамка на главните градски булеварди да надхвърли предвидената за</p>	Смф 1

					съответната зона кота корниз.	
8. Смесена многофункционална зона – разновидност 2	до 50	до 2	20	15	<p>Предимно в околградския район и от части в населените места, с изисквания за ограничаване натоварването на средата, както и по продължението на проектното трасе на новата магистрала и други пътища от републиканската пътна мрежа. Необходимо е 20 % от озеленената площ да е с дървесна растителност.</p> <p>Позволява се част от озеленяването да се реализира хоризонтално и вертикално върху застройката, както и в съдове на ниво терен, вертикално по огради или паркови елементи, в случай, че се изграждат подземни гаражи или паркинги, заемащи целия имот или по-голямата част от него.</p> <p>Площите с жилищно предназначение не могат да надхвърлят 20 % от общата разгъната застроена площ (РЗП) за всеки УПИ.</p> <p>Задължително осигуряване необходимите паркоместа за посетителите в границите на УПИ.</p> <p>Изпълняват се всички изисквания за изграждане на достъпна среда. При доказване с ПУП и РУП (силуетни</p>	Смф 2

					проучвания) се допуска височината на застрояването по непосредствената рамка на главните градски булеварди да надхвърли предвидената за съответната зона кота корниз.	
Устройствена категория	макс. плътност на застр. в %	макс. Кинт	мин. озеленена площ	макс. кота корниз в м	Предназначение, основни и допълващи функции, ограничения	Графично изобразяване в ОУПО
1	2	3	4	5	6	7
9. Зона за обществено-обслужващи дейности	60	3	30	20	Предимно за обекти на общественото обслужване /образование, здравеопазване, социални грижи, култура, религия, административни и делови услуги, търговия и други видове дейности от третичния сектор (финансово-кредитно обслужване, спорт, отдих, забавления, информационно обслужване и други)/. Допустим е Кинт до 1,2 – за училища и социални заведения; Кинт – до 0,6 – за детски заведения. Не се допуска промяна на предназначението на терени на съществуващи учебни, детски и здравни заведения, освен за нуждите на социалното, здравното, образователното и културното обслужване. Не се допуска застрояване на сгради с изцяло жилищни функции. Мин. 10 % от УПИ е с дървесна растителност.	00

<p>10. Смесена централна зона</p>	<p>до 100</p>	<p>до 5</p>	<p>30</p>	<p>15</p>	<p>Устройствени зони с преобладаващо индивидуално и комплексно застрояване, съгласно чл.26 от ЗУТ. Параметрите на застрояване се определят с ПУП и РУП. Паркирането се осъществява съгласно изискванията на чл.43, ал.1 от ЗУТ. Позволява се част от озеленяването да се реализира хоризонтално и вертикално върху застройката, както и в съдове на ниво терен, вертикално по огради или паркови елементи, в случай, че се изградят подземни гаражи или паркинги, заемащи целия имот или по-голямата част от него.</p>	<p>Ц</p>
<p>11. Централна историческа зона</p>	<p>до 60</p>	<p>до 3,5</p>	<p>20</p>	<p>12,5</p>	<p>Устройствени зони, определени за територии, наситени с обекти, притежаващи статут на недвижими културни ценности. Параметрите на застрояване се определят с ПУП и РУП. От кота корниз до кота било се позволява изграждането на мансардни етажи, с височина не повече от 4,5 метра, чийто наклон е допустимо да варира от 45 до 80 градуса, с оглед спазването на силуета и запазване на цялостния облик на средата, свързан с вече съществуващите стари сгради, голяма част от които са със статут на НКЦ.</p>	<p>Ци</p>

					Проектите за бъдещо застрояване задължително да се съгласуват с НИНКН.	
Устройствена категория	макс. плътност на застр. в %	макс. Кинт	мин. озеленена площ	макс. кота корниз в м	Предназначение, основни и допълващи функции, ограничения	Графично изобразяване в ОУПО
1	2	3	4	5	6	7
12. Предимно производствена зона	до 80	до 2,5	20	15	<p>За застрояване с производствени, складови и обслужващи сгради и съоръжения, както и допълващите ги обществено обслужващи, комуникационно-транспортни, благоустройствени и спортно-развлекателни обекти.</p> <p>Допуска се изграждане на здравни пунктове, магазини и заведения за обществено хранене за ежедневните нужди на работещите, административни сгради и научно-експериментални бази към предприятията, гаражи и паркинги, както и жилища за охраната. Не се допускат жилищни сгради, училища и детски заведения. Не се допускат производства с вредни отделения. Мин. 1/3 от озеленената площ трябва да е с дървесна растителност.</p>	Пп
13. Чисто производствена зона	до 80	до 2,5	20		<p>Територии, които се застрояват само с производствени, складови и обслужващи сгради и съоръжения. Обслужващите сгради</p>	Пч

					могат да бъдат здравни пунктове, магазини и заведения за обществено хранене за ежедневните нужди на работниците, административни сгради и научно – експериментални бази към предприятията, гаражи, паркинги и помещения за охраната. Мин. 1/3 от озеленената площ трябва да е с висока дървесна растителност.	
Устройствена категория	макс. плътност на застр. в %	макс. Кинт	мин. озеленена площ	макс. кота корниз в м	Предназначение, основни и допълващи функции, ограничения	Графично изобразяване в ОУПО
1	2	3	4	5	6	7
15. Зона за курортни обекти	до 30	до 1,5	50	10	Териториите за рекреационни дейности се обособяват в устройствени зони в границите на населените места и селищните образувания или извън тях. Необходимата площ на поземлените имоти в курортите е от 80 до 200 кв.м на курортист в зависимост от категорията на туристическия обект. Допуска се изграждането на обекти със спортни и атракционни функции, при спазване на предвидените параметри за устройствената зона и терените. Мин. 50% от озеленената площ трябва да бъде с дървесна растителност. Озеленените площи за общо ползване трябва да заемат не по-малко от 20% от общата територия.	Ок

16. Ваканционно селище	до 20	до 0,5	60	до 7	Обхваща терените, застроени с вилни обекти, намиращи се в границите на парк «Липник».	Ос
17. Спорт и атракции	до 20	до 0,3	20		Допуска се застрояване само за спорт и атракции и конкретно допълващите ги обслужващи дейности. 1/3 от озеленената площ трябва да е осигурена с дървесна растителност. Площта на откритите спортни съоръжения влиза в площта на усвояване.	Са
18. Зона за озеленяване					Територии за широко обществено ползване, при които, без да се допуска промяна на предназначението, е допустимо изграждането на мрежи и съоръжения на техническата инфраструктура, обслужващи озеленените площи, преместваеми търговски обекти по чл.56 от ЗУТ, които да не надхвърлят 1% от територията на парка, открити пространства за спорт, културни мероприятия (не повече от 10% от територията на парка), информационни и рекламни елементи, детски площадки и мемориални обекти. Паркирането се осигурява на територии, намиращи се в непосредствена близост до съответния парк. Застрояване и изграждане на определените съоръжения се допуска	Оз

					само, ако не се нарушават екологичните, рекреационните и естетическите качества на озеленените площи.	
19. Зона за изолационно озеленяване					Територии за изолационно озеленяване около пътни артерии и кръстовища, както и между производствени територии и такива с друг устройствен режим. Не се допуска промяна на предназначението им.	Оз1
20. Крайбрежна зона	до 30	до 1,2	50	10	Територии около р. Дунав, намиращи се на североизток от центъра на гр. Русе. Целта на сформирването на тази устройствена зона е осигуряването на допълнителна връзка между града и реката. Допуска се изграждането единствено на обслужващи обекти, арт инсталации, детски и спортни площадки и паркови пространства за широко обществено ползване. Не се допуска ново жилищно застрояване, освен предвиденото с вече одобрени подробни устройствени планове. Не се допускат производствени обекти и обособяване на терени за производствени дейности, включително такива, които не отделят вредни емисии. Минимум ¼ от озеленената площ трябва да бъде осигурена с дървесна растителност.	Ор

ЗЕМЕДЕЛСКИ И ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ						
Устройствена категория	макс. плътност на застр. в %	макс. Кинт	мин. озеленена площ	макс. кота корниз в м	Предназначение, основни и допълващи функции, ограничения	Графично изобразяване в ОУПО
1	2	3	4	5	6	7
21. Земеделска зона					Без промяна на предназначението на земеделските земи, застрояване, свързано с ползването им, се допуска съгласно Наредба № 19 от 25.10.2012 г. за строителство в земеделските земи без промяна на предназначението им.	Ссб
22. Широколистни гори					Спазват се регламентите на Закона за горите и съпътстващите го подзаконовни нормативни актове.	
23. Иглолистни гори					Спазват се регламентите на Закона за горите и съпътстващите го подзаконовни нормативни актове.	
24. Дървопроизводителни гори					Спазват се регламентите на Закона за горите и съпътстващите го подзаконовни нормативни актове.	
25. Недървопроизводителни гори					Спазват се регламентите на Закона за горите и съпътстващите го подзаконовни нормативни актове.	
26. Пасища					Не се допуска промяна на предназначението и се спазват регламентите на Закона за опазване на земеделските земи и съпътстващите го подзаконовни нормативни актове.	

Устройствена категория	макс. плътност на застр. в %	макс. Кинт	мин. озеленена площ	макс. кота корниз в м	Предназначение, основни и допълващи функции, ограничения	Графично изобразяване в ОУПО
1	2	3	4	5	6	7
27. Режим на територии с група от единични археологически обекти с охранителната им зона с режим „А“ по АКБ					Допълнителен режим, с който се изисква изпълнението на разпоредбите на Закона за културното наследство. Забраняват се всички видове дейности – строителни, добивни, благоустройствени, селскостопански, мелиоративни и други, които нарушават целостта на земния пласт в границите на археологическия обект.	Ткин А
28. Режим на територии с група от единични археологически обекти с охранителната им зона с режим „Б“ по АКБ					Прилага се за обекти, попадащи в терени, които се обработват – забраняват се всички видове изкопни работи, както и дълбочинната обработка на почвата (риголване), засаждане на трайни култури с дълбока коренова система, заблацияване и др., които могат да унищожат или засегнат археологическата субстанция в границите на обекта.	Ткин Б
29. Територии, заети с обекти – НКЦ по списъка НИНКН и регистъра на войнишките паметници					Включват се отделни или групи имоти, при които има обекти, притежаващи статут на недвижими културни ценности според Закона за културното наследство. Направената категоризация е по вид и значение на обектите. Поради големия брой	

				<p>НКЦ на територията на община Русе, всички те са отразени в отделни схеми на КИН, като са включени обектите от АКБ, списъка на НИНКН и регистъра на войнишките паметници, както и всички определени и приети охранителни зони.</p> <p>Допустимите дейности и мероприятия за всички обекти, притежаващи статут на НКЦ, както и за техните охранни и контактни зони, задължително трябва да се съобразяват с изискванията, заложиени в заповедите или протоколите им за обявяване и разпоредбите на Закона за културното наследство.</p> <p>Задължително е съобразяването с режимите (Ткин), очертани подробно в т.14.7. от настоящата разработка – „Специфични правила и режими за опазване на недвижимите културни ценности в община Русе“.</p> <p>Проектите за бъдещо застрояване, ремонтни дейности по сградите и реализиране на благоустройствени мероприятия в териториите, заети с обекти, притежаващи статут на НКЦ, както и за такива, попадащи в техните охранителни зони, задължително да се съгласуват с НИНКН.</p>	
--	--	--	--	---	--

Устройствена категория	макс. плътност на застр. в %	макс. Кинт	мин. озеленена площ	макс. кота корниз в м	Предназначение, основни и допълващи функции, ограничения	Графично изобразяване в ОУПО
1	2	3	4	5	6	7
30. Терени за рекултивация					Най-вече териториите на закритите регламентиран и нерегламентиран сметища на територията на община Русе. Последващото им ползване се определя съгласно одобрените им планове и проекти за рекултивация.	
31. Терени за техническа инфраструктура					Важат нормативните изисквания на Наредба №2/ 29.04.2004 г. на МРРБ – за планиране и проектиране на комуникационно - транспортните системи на урбанизираните територии. Изключение правят териториите, заети от пристанища, при които параметрите на устройство и застрояване се определят от спецификите и начина на ползване на съответния терен и обектите в него.	
32. Терени със специално предназначение					Тези зони са обособени единствено от терени, които са държавна собственост, чието фактическо ползване включва дейности, свързани със сигурността и отбраната на страната.	

Правилата и нормативите за прилагане на ОУПО са неразделна част от плана и се изготвят в съответствие с действащата нормативна уредба на страната. В случаите, когато е налице необходимост от въвеждане на специален режим на устройство и контрол за дадени територии се изготвя и Раздел „Специфични правила и нормативи за прилагане на ОУПО”. Такива територии, съгласно Наредба №7 на МРРБ, са: „територии или части от тях с особена териториалноустройствена защита и територии с режим на превантивна устройствена защита”. Тези два вида територии са ясно формулирани и описани в § 5, т.4 и т.5 от ЗУТ, според които:

„Територии със самостоятелен устройствен режим” са защитените територии за природозащита по Закона за защитените територии, за културно-историческа защита по Закона за културното наследство, други територии със специфична характеристика, чиито режими на устройство и контрол се уреждат в отделни закони (високопланинските и крайграничните територии, морското крайбрежие, територията на столицата и други), свлачищните територии, санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води – публична държавна собственост съгласно Закона за водите”.

„Територии с режим на превантивна устройствена защита” са определени с концепции и схеми за пространствено развитие и с устройствени планове територии, които притежават висока природно-ландшафтна, екологическа и културна стойност, но не са обявени за защитени със специален закон”.

Обхватът и режимът на устройството на тези два вида територии се определят с концепции и схеми за пространствено развитие и устройствени планове (в това число и ОУПО), съгласно чл.10, ал.(2) и ал.(3) на ЗУТ.

Предвид наличието на множество територии в рамките на община Русе, които отговарят на цитираната по-горе формулировка на ЗУТ, за прилагането на ОУПО в тези територии следва да се разработят „специфични правила и нормативи”, които да отговарят на **следните основни изисквания:**

- Да дефинират точно броя, вида, местоположението, границите и спецификата на всяка отделна територия с особена териториалноустройствена защита или с режим на превантивна устройствена защита.
- Да регламентират специфичен устройствен режим за всяка една от тези територии, отговарящ най-добре на нейната специфика и отразяващ изискванията, заложиени в съответната заповед за нейното обявяване или план за управление (ако има такива).
- Да параметрират допустимите дейности и ограничителните режими в тези територии, които да гарантират тяхното съхраняване и опазване.
- Да предвидят средствата за контрол на прилагането на „Специфичните правила и нормативи” и начините за осъществяване на предвижданията, залегнали в тях, както и органа, оторизиран да контролира тяхното спазване.

За видовете устройствени зони, очертани в ОУПО Русе, за които не са описани параметри на застрояване в Наредба №7 от 2003 г.- за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони, са посочени средни стойности за плътност и коефициент на застрояване, които са съобразени с територията на общината, без да водят до нарушаване на екологичните ѝ характеристики.

Правилата и нормативите конкретизират и допълват разпоредбите на Наредба № 7 / 22.12.2003 на МРРБ за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони (обн., ДВ, бр. 3/2004 г., с изм. и доп):

- създават смесени устройствени зони, производни на типовете и разновидностите на устройствените зони, определени с Наредба № 7 , като съдържанието им е съобразено с конкретните условия;
- обособяват части от териториите, като ги регламентират като самостоятелни терени с конкретно предназначение, чието устройство и застрояване се подчинява на правила различни от тези на зоната, в която попадат;
- допълват прилагания от Наредба № 7 на МРРБ набор от устройствени и застроителни правила и нормативи, в съответствие със специфичните условия в територията;
- конкретизират пределните стойности на нормативите за устройство и застрояване на устройствените зони по Наредба № 7 на МРРБ.
- Въвеждат, за определени територии, режими за превантивна устройствена защита по чл. 10, ал. 3 от Закона за устройство на територията (ЗУТ, обн. ДВ, бр.1/2001 г., с изм. и доп.), с оглед запазване на фактическото им ползване, без да се влошават техните качества.
- съдържат специфични правила и нормативи за територии с културно-историческа защита, в съответствие с чл.13, ал. 2 и ал. 6 от ЗУТ.

Всяка обособена устройствена зона се обозначава с буквено-цифров идентификационен код съгласно изискванията на Наредба № 8 /14.06.2001 год. на МРРБ- за обема и съдържанието на устройствените схеми и планове (обн., Д.В., бр. 57 от 2001 год. с изм. и доп.).

Освен очертаните в плана устройствени зони, с цел по-лесното реализиране на бъдещи устройствени мероприятия, които държавната или общинската администрация счете за приоритетни, се допуска промяна на предназначението на имотите от първа линия, находящи се по продълженията на първокласната пътна мрежа, както и на такива, които бъдат отредени за изграждане на мрежи и съоръжения на техническата инфраструктура.

Предвижда се и всички имоти, които веднъж са били в строителните граници на населените места, но в следствие са изключени, отново да могат да бъдат приобщени, при заявен интерес за подобни действия от страна на техните собственици, подкрепен от общинската администрация на Русе.

С подробен устройствен план може да се въвеждат нови зони, които влизат в сила едновременно с одобряването на плана, без да се процедира изменение на одобрените устройствени зони към ОУПО. По този ред, в границите на една зона, могат да бъдат въведени допълнително до два вида или разновидности устройствени

зони с функции, непротиворечащи на характера на основната устройствена зона по ОУПО и с максимален обхват не повече от половината от територията ѝ.

При изчисляване на площта на промяната не участват площите на самостоятелните терени с устройствен режим, ако такива се намират в обхвата на зоната.

В кварталите със свързано застрояване се оставят пешеходни проходи, съгласно изискванията на чл.71, ал. (4) от Наредба №7/ 22.12.2013 г.на МРРБ – за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони. Проходите трябва да бъдат със светли размери: широчина – най-малко 3,20 метра; височина – най-мако 2,30 метра.

Озеленяването и засаждането на дървета по тротоарите трябва да се изпълнява в съответствие с нормативните изисквания на Наредба №2/ 29.04.2004 г. на МРРБ – за планиране и проектиране на комуникационно - транспортните системи на урбанизираните територии. Не се допуска засаждането на храсти и дървета при тротоари с ширина до 1,50 м., за да може да се осигури нормалното двупосочно преминаване на пешеходци по тях.

За неуредените в настоящите Правила и нормативи, въпроси се прилагат съответните разпоредби на действащата нормативна уредба в Република България.

17.2. Последващо устройствено планиране

За да може ОУПО да се превърне в работещ инструмент за управление на урбанизационните процеси в общината, е необходимо да бъде разработена специална Програма за неговата реализация, която да структурира, систематизира и илюстрира заложените в ОУПО урбанистични намеси в отделните територии, както и да служи като инструмент за проследяване на развитието на тяхната бъдеща реализация.

Програмата за реализация на ОУПО следва да се диференцира на отделни структурни програми, съответстващи на различните функционални направления - обитаване, труд, отдих и туризъм, обществено обслужване, техническа инфраструктура и други специфични тематични направления, характерни за разглежданата територия (по преценка на разработващия колектив).

Всяка от тези структурни програми би следвало да е съставена от набор от специализирани програми за реализация. Например – Структурна програма „Обитаване” може да включва следната съвкупност от специализирани програми: „Реконструкция на амортизирания жилищен фонд в териториите, населени с малцинствени групи”, „Изграждане на социални жилища” и др. Конкретният набор и формулировка на структурните и специализираните програми зависи от спецификата и проблемите на разглежданата територия, но при всички случаи се запазва йерархичната връзка от общото към частното.

Йерархични структурни връзки на Програмата за реализация на ОУПО

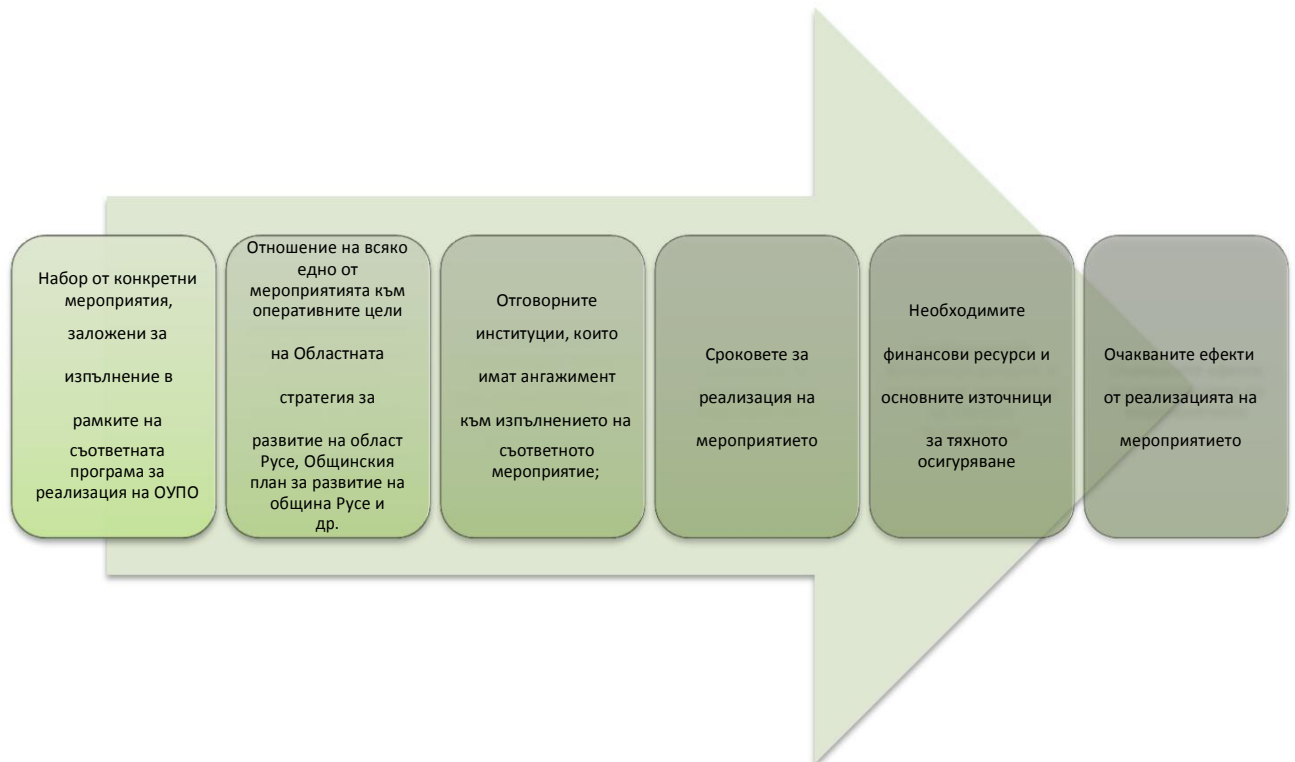
Реализацията на всяка отделна специализирана програма спомага за реализацията на цялостната структурна програма, а тя, от своя страна, има принос за реализацията на общия устройствен план на общината.

Описаната по-горе програма е предназначена да координира действията на всички структури, имащи отношение към развитието и устройството на територията на община Русе.

При разработването на Програма за реализация на ОУПО следва да се осигурят условия за прилагането на интегриран подход за устойчиво социално-икономическо и пространствено развитие на разглежданата територия.

В структурно отношение Програмата за реализация на ОУП на община Русе следва да включва елементите, посочени в следващата схема.

Съдържание на структурата на Програмата за реализация на ОУПО

Добре е подобна програма за реализация да бъде изготвяна за всеки следващ мандат от управлението на местната власт, за да могат органите на местното самоуправление и местната администрация се ангажират да изпълнят набор от конкретни цели и задачи, заложиени в ОУПО.

Контролът върху прилагането на Програмата за реализация на ОУПО следва да се осъществява посредством представянето на ежегодни доклади за изпълнението на плана пред съответните оторизирани органи или представители на гражданското общество.

Формулирането на подобна Програма за реализация на ОУПО до голяма степен гарантира успешното прилагане на плана по време на целия му прогнозен хоризонт на действие и спомага за по-доброто обвързване на последващите устройствени инициативи с предвижданията, залегнали в ОУПО.

17.3. Изисквания, свързани с етапното реализиране на устройствените мероприятия

Процесът на разработване на общ устройствен план на община Русе следва да се структурира в два основни етапа. Всеки от тези етапи притежава относителна степен на завършеност, ситуиран е ясно в съответен времеви интервал и приключва с определена форма на санкция и одобрение от страна на заинтересованите страни (държава, община, бизнес, гражданско общество, неправителствени организации).

Тези два етапа са:

1. Предварителен ОУПО.
2. Окончателен ОУПО.

Първи етап – Предварителен ОУПО

Етапът на разработване на предварителния ОУПО се състои от минимум пет фази.

- **Първата фаза** се изразява в провеждането на допълнителен обстоен анализ на разглежданата територия, който поради обективни причини (времева и ресурсна ограниченост) не е могъл да бъде разгърнат в пълен мащаб при предходните етапи на работа. В тази фаза екипът прави всич-ки необходими проучвания и изследвания на дадената урбанистична структура, като по този на-чин допълва и систематизира набрания до този момент изходен материал.
- **Втора фаза:** Формирането на цялостна и пълноценна аналитична база данни е основание да се премине към втората фаза на разработката – корекция и актуализация на поставената диагноза. В тази фаза авторският колектив преразглежда и (ако е необходимо) нанася необходимите промени в първоначално дефинираната диагноза на урбанистичната система. В резултат на това, екипът формулира една относително завършена, цялостна и коректна „картина” на урбанистичната действителност.
- **Трета фаза:** На базата на поставената вече актуална диагноза, в третата фаза на разработката авторите изготвят професионално аргументирана прогноза за

развитие на урбанистичната система. Основно изискване към прогнозните разчети е те да се разработят най-малко в три варианта – песимистичен, реалистичен и оптимистичен (според възприетата от специализираната литература и нашата законодателна практика терминология). Както вече стана ясно, върху развитието на дадена териториална структура въздействие оказват комплекс от фактори, някои от които са със стимулиращ, а други са със задържащ (ограничаващ) характер. Когато превес в развитието на урбанистичната система имат първата група фактори е налице оптимистична прогноза за развитие на територията, а когато превесът пада върху втората група фактори се реализира песимистичната прогноза. Прогнозните разчети, които остават „заклучени” между оптимистичния и песимистичния сценарий за развитие, спадат към реалистичните прогнози. Те са напълно възможни и реални сценарии на развитие – резултат от комбинираното въздействие и на двете групи фактори.

- **Четвъртата фаза** на разработката се изразява в оценката на предложените прогнозни разчети и избор на оптимален вариант за развитие на териториалната единица. За разлика от времето на т.нар. „твърдо планиране” отпреди 1989г., когато прогнозата за развитие на системата е била строго фиксирана и не е имало неизвестни променливи, влияещи върху нейната траектория, то към настоящия момент сме свидетели по-скоро на т.нар. „меко планиране”. Наличието на множество динамични фактори, влияещи върху развитието на системата в съвременното общество, прави невъзможно „твърдото” и еднозначно прогнозиране на нейното поведение в бъдеще. Ето защо при „мекото планиране” не се борави с ясно фиксирани траектории на прогнозните разчети, а по-скоро с определяне на вероятното поведение на системата при едни или други комбинации от влияещи променливи. Целта на съвременното устройствено планиране е да „задържи” системата в едно относително балансирано състояние, „заклучено” между песимистичния и оптимистичния сценарий за развитието ѝ, без да се опитва по директивен път да контролира поведението ѝ.
- **Пета фаза:** След избора на оптимален вариант за развитие на разглежданата територия се преминава към последната пета фаза – окончателното изготвяне на предварителен ОУПО. По отношение на обема, структурата, обхвата и съдържанието той се изготвя съобразно изискванията, заложи в Закона за устройство на територията и Наредба №8 за обема и съдържанието на устройствените схеми и планове (със съответните изменения и допълнения, влезли в сила към момента на изготвяне на проектната документация). По същество той е аналогичен на вече разглежданата по-горе устройствена концепция. Разликата се състои в това, че предварителният ОУПО е подкрепен с много повече доказателствен материал и експертни становища (анализи, диагнози и прогнози) и в този смисъл е значително по-реален, целесъобразен и професионално аргументиран.

Този предварителен ОУПО подлежи на обществено обсъждане и одобряване от съответните оторизирани органи и е основание за преминаване към следващия етап – изготвянето на окончателния ОУПО.

Втори етап – Окончателен ОУПО

Окончателният ОУПО се разработва на базата на одобрения предварителен ОУПО, с отразени и нанесени корекции и препоръки, отправени от съответните оторизирани органи (в това число и проведените обществени обсъждания).

По отношение на обема, структурата, обхвата и съдържанието той е аналогичен на предварителния ОУПО и се изготвя съобразно изискванията, заложи в Закона за устройство на територията и Наредба №8 - за обема и съдържанието на устройствените схеми и планове (със съответните изменения и допълнения, влезли в сила към момента на изготвяне на проектната документация).

Окончателният ОУПО не подлежи на обществено обсъждане и одобряване от съответните оторизирани органи. Приема се с решение на Общинския съвет. Решението за одобряване на плана се обнародва в „Държавен вестник“. То е окончателно и не подлежи на обжалване.

Управители на ДЗЗД „Геотехинженеринг“:

/инж. Николай Вълканов/

.....
/инж. Славейко Господинов/

Ръководител на проектантския екип:

/арх. Димитър Калоянов/

Проектант:

/урб. Василена Славейкова/